

THE JESUS LIZARD

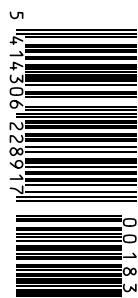
Noiserock in cowboylaarzen

SPECIAL

ECOLOGIE

Met o.a. Daniel Bachman, Melissa Pons en Filip Vervaet. En hoe milieuvriendelijk zijn festivals eigenlijk?

BELUISTER
MIND THE GAP
#169

LUISTERTEST MET PSYCHONAUT • MAIKEL DEEKMAN
BABY VOLCANO • LABELREPORT OSTINATO RECORDS
AGRICULTURE • JON HOPKINS • LOL K • CAROLINE K

THE
REST
IS
NOISE

VR 18 SEP

DIRTY PROJECTORS + STARGAZE

Caleidoscopische songcyclus 'Song of the Earth'
combineert indierock met avant-garde klassiek

DI 1 OKT

RINGDOWN

Catchy elektronische popsongs van Pulitzerprijswinnaar
Caroline Shaw en singer-songwriter Danni Lee

VR 25 OKT

FAIZ ALI FAIZ

De grote ster van de qawwali, transcendente muziek
uit de soefitraditie

WO 13 NOV

ALVA NOTO + ENSEMBLE MODERN

Grootse instrumentale uitvoering van
Noto's album Xerrox Vol. 4 uit 2020

DO 14 NOV / BIMHUIS

THE NECKS

Hypnotiserende mix van ambient, jazz
en elektronica door Australische cultband

WO 29 JAN

STOCKHAUSEN x THE BEACH BOYS

Stargaze geeft eigen draai aan muziek van Stockhausen
en The Beach Boys in een concert op 6 synthesizers

A
GET-TOGETHER
OF GLOBAL AND
ELECTRONICS

tickets
MUZIEKGEBOUW.NL/
THERESTISNOISE

Muziekgebouw

BIMHUIS

EDITORIAAL

ECOLOGISCHE DWARSVERBANDEN

Voor de tweede maal presenteren we je een ecologiespecial. De eerste special, met onder meer impromuzikanten Jan en Romke Kleefstra, blackmetalband Botanist en kunstenaar Maarten Vanden Eynde, verscheen in november 2021 in GC#166. Maar vooral schrijver René van Peer had duidelijk nog niet het gevoel dat we er alles over geschreven hadden.

Aangestoken door zijn enthousiasme begonnen we dus eind vorig jaar weer met het verzamen van diverse artikelideeën. En dan blijken de onderwerpen zich zowat aan je op te dringen. Een Gewezen Schat met een kikkerkoor? Zet maar op! Joost Vervoort, zanger van blackmetalband Terzij de Horde – een band die vaak in de jaarlijstjes van onze schrijvers belandt – blijkt ook nog eens leider van het impact-programma bij het Copernicus Institute of Sustainable Development aan de Universiteit Utrecht te zijn. Dus is hij een interessant iemand om te spreken voor ons achtergrond-artikel over milieuvriendelijke festivals. Ruben van Dijk kon eindelijk Daniel Bachman spreken, een idee waar hij al een tijdje mee rondliep. René van Peer leidt dit allemaal in (opnieuw prachtig geïllustreerd door Nousjka Daniëls) met een keynote over natuuroopnames.

Maar ook buiten de special zie je weer interessante dwarsverbanden. Agriculture (de naam alleen al) staat op de foto met een kip en een wortel die – grote kans – onbespoten is, en spreekt over het overweldigende van een oceaan. Psychonaut/Hippotraktor-frontman Stefan De Graef heeft het over de achtergrond van de nieuwe plaat van Hippotraktor, waarin het hoofdpersonage is opgegroeid in een wereld zonder mensen, en geconfronteerd wordt met de medemens. Met natuurlijk alle kapitalistische en ecologische worstelingen van dien. En Jon Hopkins en schrijver Christiaan de Wit verbazen zich over de het spel van een

luide winterkoning tijdens hun interview op een Amsterdams terras.

Ook wij op de Gonzo (circus)-burelen maken kennis met een nieuwe medemens en collega. We mogen sinds kort Stef Potums namelijk verwelkomen als nieuwe zakelijk leider van het blad. Naast muziek-liefhebber, amateurmuzikant, dj, muziekverzamelaar en -ontdekker, voormalig boekingsagent en muziekproducent 'in mijn eigen bescheiden kelderstudiootje', was hij ook oprichter van Djingel Djangel, een café annex platenzaak in Antwerpen. Hij gaat zich nu met veel goesting storten op het zakelijke gedeelte van dit blad. Namens de hele redactie: welkom Stef!

En niet gelogen... In datzelfde Djingel Djangel kocht ik laatst een plaat uit 1972 met de naam 'Bird Song Adventure' van Patrick Sellar en Victor C. Lewis. Puur voor de hoes met papegaaiduikers erop. En die staat dus helemaal vol met vogelgeluiden, van de koekoek tot de oeraluil. En van de noordse nachtegaal tot de roodkeelduiker. En zo is het cirkeltje met de keynote van René ook weer rond. Niets is toevallig in dit leven.

Veel lees- en luisterplezier!

Tijs Heesterbeek
Hoofdredacteur

PS: Onze redactievergaderingen vinden vaak plaats aan de keukentafel van Stijn Buyst. Aan zijn muur heeft hij een zestiental albumhoezen hangen. Allemaal in hetzelfde thema: dieren. vijftien daarvan zijn ook daadwerkelijk uitgebracht, maar één is gemaakt door zijn dochter Lou. Pas op Nousjka! Bij de volgende ecologiespecial (als die er komt, maar nogmaals: de onderwerpen worden op een presentieblaadje aangereikt als je ervoor open staat) ligt serieuze concurrentie op de loer...

Word fan van Gonzo (circus): [f facebook.com/gonzocircus](https://www.facebook.com/gonzocircus) of [@gonzocircus](https://www.instagram.com/gonzocircus)

WERKEN BIJ GONZO (CIRCUS)?

Gezocht:

- BESTUURDERS

Gezocht:

- (BEELD)REDACTEUR

Gezocht:

- SCHRIJVERS

Kijk op gonzocircus.com/werken-bij-gonzo-circus

WIJZIGINGEN ABONNEMENTEN
klantenservice@virtumedia.nl
0031(0)306920677

REDACTIE
news@gonzocircus.com
Postbus 17
Borgerhout Kattenberg
2140 Antwerpen

Adverteren?
Mariska Jankovits
mjankovits@virtumedia.nl
+31 (30) 693 11 77

Distributie
België: AMP & Virtumedia
Nederland: VMB Press voor Virtumedia

Uitgever
Gonzo Circus vzw | V.U.: Matthias Bunneghem
p/a Gonzo Circus vzw Molenveldsteeg 8 bus 5,
1082 Brussel

COLOFON

Rectificatie: in het stuk 'Scenereport: Bratislava' in GC#182 schreven we 'Jurak Hoppan', terwijl dat 'Juraj Hoppan' had moeten zijn. Ook werkte Michal Berezňák niet bij de door Tatiana Lehocka genoemde clubs, ook al werd dat wel geïmpliceerd.

Hoofredacteur/editor-in-chief: Tijs Heesterbeek
Managing director: Stef Potums
Redactiesecretaris: Tomas Busser
Redactie: Diederik van Vaerenbergh (dvl), Serge De Pauw (swat), Stijn Buyst (sb) en Tijs Heesterbeek (th)
Electro/danceredactie: Katrien Schuermans (ks), Madelon van Honk (mvh), Tomas Busser (tb)
Kunstredactie: Justin Scholtze (jsz - boekenselectie), Lieke Van der Made (lvdm), Maarten Buser (mab)

Tekst: Anthony Fiumara (fiu), Arjan van Sorge (avs), Bouke Mekel (bm), Christiaan De Wit (cdw), Guido Segers (gs), Harold Schellinx (hs), Hasret Emine (emil), Jasper Willems, Justin Scholtze (jsz), Katrien Schuermans (ks), Lieke Van der Made (lvdm), Maarten Buser (mab), Maarten Schermer (msch), Madelon van Honk (mvh), Marc Puyol-Hennin (mph), Martien van Bergen (beri), Niels Tubbing (nt), Patrick Bruneel (pb), Patsker Omaer Beguin (pob), Peter Bruyn (pbr), Peter Vercauteren (pv), Reinier van der Zouw (rzw), René van Peer (rvp), Ruben van Dijk (vdi), Rutger van der Peet (vdp), Sam Van Landschoot, Serge De Pauw (swat), Sjoerd van Wijk (swj), Stijn Buyst (sb), Theo Ploeg (tp), Tjeerd Van Erve (ert)

Beeld: Janine Hendriks, Nousjka Daniëls, Thomas & Jurgen, Wouter Medaer en Xenia Gottenkieny
Coverfoto: Joshua Black Wilkins

Art Director: Janine Hendriks (kaftwerk.nl)
Lay-out: Thomas & Jurgen (thomassenjorgen.nl)
Copy editing: Lisa van Vliet, Serge De Pauw, Stijn Buyst, Tijs Heesterbeek en Tomas Busser
Samenstelling Mind The Gap: Katrien Schuermans en Tomas Busser
Website en social media: Bouke Mekel en Justin Scholtze

Raad van Bestuur: Marlies Timmermans, Matthias Bunneghem, Renate Coen

Gonzo (Circus) is lid van Folio (het samenwerkingsverband van Vlaamse culturele, literaire en erfgoedtijdschriften), het Overleg Kunstenorganisaties, Socialware, WeMedia en het Tandem Alumni Network

Met de gewaardeerde steun van De Vlaamse Overheid

©-Info Personen die niet konden worden bereikt in verband met copyrights, worden verzocht contact op te nemen met de redactie. Artikelen uit deze uitgave kunnen worden overgenomen na schriftelijke toestemming van Gonzo Circus vzw en de desbetreffende auteur, fotograaf en/of illustrator en met uitdrukkelijke bronvermelding. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

RUBRIEKEN

3

EDITORIAAL

6

MIND THE GAP # 169

8

SIGNALEMENT
Lol K

54

BINDWERK LANG
Ears to the Ground

56

BINDWERK KORT
Boek- en filmbesprekingen

60

GONZO'S OORDEEL

66

GEWEZEN SCHATTEN
Caroline K

77

KAAP GONZO
Gonzo's radioshow op de Concertzender

78

CIRCUIT
Concerten, tentoonstellingen en meer

82

KAAP SCHERMER
46. Kannibalisme

INHOUDSOPGAVE

10

INTERVIEW

THE JESUS LIZARD

Komisch confronterend

14

INTERVIEW

BABY VOLCANO

Het lichaam als uitgangspunt

SPECIAL ECOLOGIE

18

KEYNOTE

DE NATUUR OP EEN SCHIJFJE

21

INTERVIEW

DANIEL BACHMAN

In memoriam voor een uitgeputte staat

24

GEWEZEN SCHAT

FELIX HESS

De schoonheid van een kikkerkoor

26

ACHTERGROND

MUZIEKFESTIVALS

Proeftuin voor duurzame ontwikkeling

30

INTERVIEW

MELISSA PONS

Veldopnames van dramatische landschappen

32

INTERVIEW

FILIP VERVAET

Een voetstuk voor de zee

36

INTERVIEW

JON HOPKINS

Muziek voor krimpende ego's

39

INTERVIEW

AGRICULTURE

Extreme muziek voor extreme vreugde

42

INTERVIEW

MAIKEL DEEKMAN

Diaspora en spreadsheets

44

LABELREPORT

OSTINATO RECORDS

Muzikale perspectieven op geteisterde gebieden

46

LUISTERTEST

PSYCHONAUT

Conceptuele verhalen

51

HAROLDS HOOFD STUK

NIKS IS ER EXTREMER DAN EEUWIGHEID

Nee, niks, niks, niks en nog eens niks

#169

1. EPRC SOMETIMES BODIES

STRAY SIGNALS

Sound design meets poetry. Duister en beklemmend. Openingstrack ‘Sometimes’ slurpt je meteen de donkere wereld in die het in Berlijn wonende duo Roberto Crippa en Elisabetta Porcinai onder de naam EPRC op ‘BODIES’ hebben gecreëerd. Een geluid ontstaan vanuit improvisatie. Een wereld waar Crippa knisperende, industrial klanktexturen neerlegt en Porcinai haar gedichten voordraagt. Het is een uiterst benauwende luistertrip, laverend tussen vernietiging en kwetsbaarheid.

2. YUKO ARAKI ZENJITSUTAN

Zenjitsutan - 前日譚

RODM40

De drumster van Kuunatic (een psychedelische poprockband met enkele geslaagde albums op Glitterbeat) legt zich solo op volslagen andere muziek toe: verzengende noise. Yuko Araki beukt er met ‘Zenjitsutan’ meteen ferm op in. Toch heeft in al die hevigheid ‘Zenjitsutan’ wanneer je lang genoeg luistert ook iets opvallend rustgevends. Zo raken uitersten elkaar wel vaker op onverwachte wijze. Denk voor de totstandkoming van het album een hele rits aan legendarische en soms juist onbekende noisemuzikanten uit de Japanse scene, waaronder Kazumoto Endo, Incapacitants, Ochiai Soup, en ... ENDON, die de volgende track op deze Mind The Gap aanleveren!

3. ENDON TIME DOES NOT HEAL

Fall Of Spring

THRILL JOCKEY

Sinds hun plaat ‘Boy Meets Girl’ uit 2019 overleed bandlid Etsuo Nagura in 2020 en kort geleden vertrok drummer Shin Yokota. Met het beklemmende ‘Fall Of Spring’ heroriënteert de groep zich. Rauwe, schurende noise, ronkende bassen en een kermende zanger worden gecontrasteerd met opvallend melodieuze achtergrondthema's en elektronica-uitbarstingen. Het levert een benauwende en beangstigende track op die, door het bespelen van verschillende registers, hun noise van een extra emotionele laag voorziet.

Wat hebben kikkerkoren en Japanse noise met elkaar gemeen? Het antwoord daarop vind je op deze Mind The Gap. Want als je maar lang genoeg luistert, wordt verzengende noise dan niet tot iets rustgevends? En wat is de mechaniek achter een kikkerkoor? De rode draad van deze editie is bovenal een aanhoudende en feestelijke kruisbestuiving tussen genres, artiesten en scenes.

4. TALIABLE PANDORA'Z SPIT

All Desires Trouble Us

PRAH

Gehuld in een masker met geknipte mond- en oogaten, verdiept de 25-jarige rapper en beeldend kunstenaar uit Tottenham zich op ‘All Desires Trouble Us’ in een door experiment gevoed trap- en hiphopgeluid. Haar video's laten zich wegkijken als surrealistische droomlandschappen. De schone schijn bij de rauwe verhalen over zwart en queer zijn, sociale onrechtvaardigheid en geestelijke gezondheid. Eigentijds en tegendraads. TaliaBle klinkt ruw, en heeft een hoog punkgehalte. Op ‘Pandora’z Spit’ beschrijft TaliaBle de realiteit van een undergroundartiest. Een etiket dat ze hopelijk binnenkort van zich kan afschudden.

5. INDUS

CANDELA TU TRÁ FEAT TOMÁS LLERENA

Negra

ZZK RECORDS

Het Colombiaanse producersduo Indus brengt op hun tweede album een hedendaagse mix van traditionele muziek en elektronica. Het doel: dansen en verleiden, én een eerbetoon brengen aan de Afro-Caraïbische cultuur. Het resultaat is een ontzettend divers geluid dat overduidelijk op heel wat podia goed uit de verf zou komen. Op ‘Candela Tu Trá’ wordt de microfoon gegeven aan Tomás Llerena, de kleinzoon van de legendarische Petrona Martínez. Deze track staat bol van rootsritmes die een mengelmoes herbergen van genres als techno-champeta, afro-tech en future-dembow.

6. GÁBOR LÁZÁR EVENT

Reflex

RASTER

Met zijn zesde album debuteert Gábor Lázár eindelijk op raster, een label dat bekend staat om onder meer uitdagende IDM, waar ritmes hotsen en botsen als een eindeloze pingpongwedstrijd. Datzelfde gevoel bekruipt je op dit ‘Reflex’. Op openingstrack ‘Event’ raakt je ritmegevoel helemaal van slag. Naarmate het album vordert, wordt de cadans wat dansbaarder, maar het blijft een ritmische uitdaging waar beats ijverig vallen en struikelen. Techno ontbeend van houvast. Gábor Lázár op zijn best.

7. LIEW NIYOMKARN SHINY, SOFT AND CLEAR

in all possible places at once

CHINABOT

In haar Brusselse slaapkamer werkte Liew Niyomkarn aan haar tweede album voor Chinabot, genaamd ‘in all possible places at once’. Op haar vloer liggen een citer, een lier en enkele door Yuri Landman handgemaakte snaar-instrumenten. In combinatie met elektronische tonen en eigen veldopnamen – gemaakt in haar thuisland Thailand – levert Niyomkarn wederom een uiterst delicaat en droomachtig album waarop tijd en ruimte verdwijnen. Voeg daar nog aan toe de enkele monotone spokenword-intermezzo's die je aandacht opeisen, zoals op ‘shiny, soft and clear’.

8. ØKSE THE DIVE (FEAT. MAASSAI)

ØKSE

BACKWOODZ STUDIOZ

Opwindende combinatie van freejazz en hiphop op Backwoodz Studioz. Met onder meer saxofoniste Mette Rasmussen als voortstuwende kracht, nodigde deze jazzformatie verschillende prangende namen uit de hiphopunderground uit, waaronder ELUCID en billy woods. Wij kiezen echter voor de track met de Brooklynse rapper maassai, die met haar fijne laid-back flow ØKSE dwingt tot het vinden van de perfecte middenweg tussen losbandigheid en groove.

9. RED STARS OVER TOKYO THE OTHER SPERR

Subliminal Fascination

LIMBIC RESONANCE

Het Leuvense Red Stars Over Tokyo doet op ‘Subliminal Fascination’ net dat wat RSOT zo fijn maakt. Hij brengt ambient-techno die je steeds opnieuw bij je nekvel grijpt. Emotioneel, subtiel en diep. Minimale ritmes in wondermooie, optimistische en licht-futuristische soundscapes. Het wordt opgebouwd uit repetitieve patronen waar rond een melodie verweven zit die flirt met de vroege ambient-synthsound van de jaren 1990. Nergens verrassend, maar zeer puur uitgewerkt. Laat je verleiden door ‘The Other Sperr’, waar een dwingend doch ingetoomde 4/4-maat je meeneemt op wat klinkt als een ruimtereis.

samenstelling Katrien Schuermans & Tomas Busser

tekst Katrien Schuermans & Tomas Busser

beeld Janine Hendriks @kaftwerk

10. MERMAID CHUNKY

CÉILÍ

slif slaf slof

DFA RECORDS

Gestoken in excentrieke kostuums (zoals een hoge, harige schoorsteenhoed in Sesamstraat-achtig geel) en gekke bekken trekkend, stralen Freya Tate en Moina Moin in hun videoclip bij ‘Céilí’ al direct uit dat het hen om plezier te doen is. Niet minder aanstekelijk is de openingstrack op ‘slif slaf slof’, waarin in ruim acht minuten zwierend naar een climax wordt toegefloten en gehumd, als een zonderlinge processie die predikt het leven en onszelf niet te serieus te nemen.

11. WENDY EISENBERG LASIK

Viewfinder

AMERICAN DREAMS

Dat Wendy Eisenberg een intrigerende gitariste is, moge gezegd: niet alleen als onderdeel van Bill Orcutt's gitaarkwartet (toch een stevig kwaliteitskeurmerk), maar juist ook in haar solowerk, waarin Eisenberg een bijzondere mengeling weet te smeden tussen jazz en goede popmelodieën. Vergeleken met het minimalistischere, meer tegen folk aanschurkende ‘Auto’ uit 2020, klinkt ‘Viewfinder’ door sterker aan te sturen op jazz en door prominentere trompet en trombone voller en vrijer, waarbij Eisenbergs minimalistische gitaarpartijen een onderhuidse spanning aanhouden. Een knap en boeiend verhaal, waarin een oogoperatie de aanzet vormt tot een filosofische overpeinzing van de toekomst, verandering, herstel en liefde.

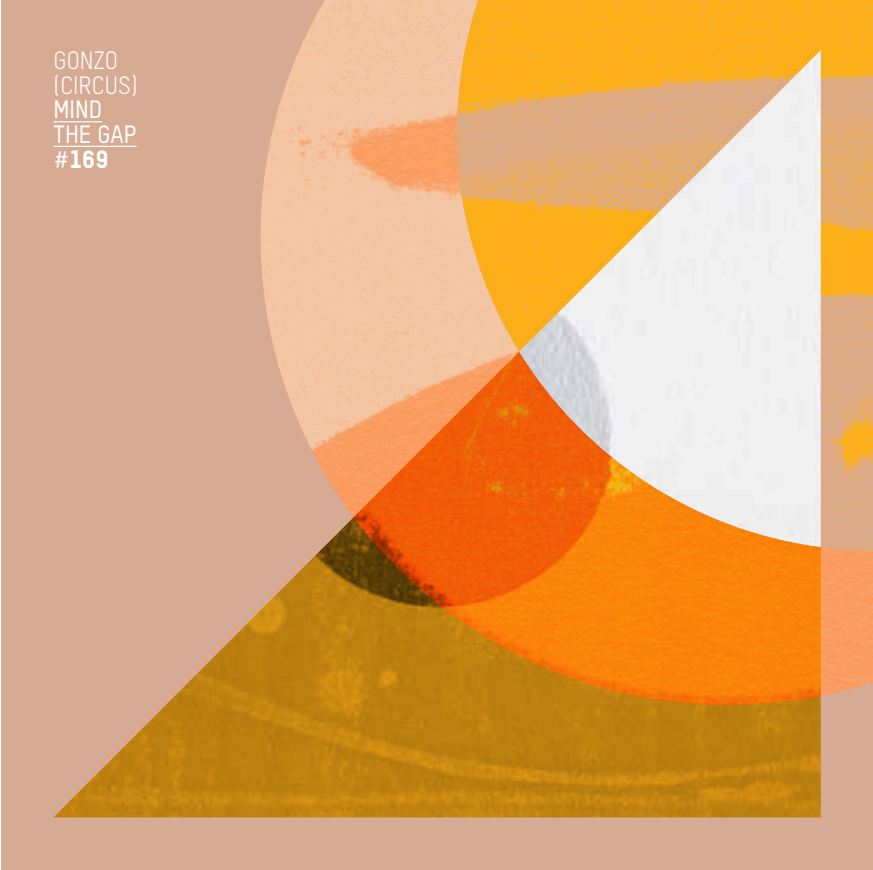
12. LUKAS DE CLERCK

A GARGLING AULETE

The Telescopic Aulos of Atlas

IDEOLOGIC ORGAN

Lukas De Clerck (Bloedneus & de Snuitkever) is een pleitbezorger van de aulos, een blaasinstrument met twee pijpen uit de Oud-Griekse tijd dat meer dan duizend jaar niet bespeeld werd, maar nu herontdekt wordt. De Clerck stelde zichzelf in GC#179 al de vraag: Stel je voor dat je een dergelijk instrument opgraaft, hoe begin je daar dan op te spelen? Metaalbewerker Julien Dumond van Noir Métal bouwde samen met De Clerck een uitschuifbare aulos-variant zonder vingergaten: The Telescopic Aulos Of Atlas. Het resulteert in slepende, schurende en gorgelende blaaspartijen die in hun hypnotisch ongemak perfect op Ideologic Organ passen tussen een act als Golem Mecanique en de projecten van labelbaas Stephen O'Malley.

#mtg169

EXCLUSIEF VOOR ABONNEES

Wil je graag horen waarover Gonzo (circus) schrijft? Mind The Gap bevat de tweemaandelijks selectie van de redactie. Een eigenzinnige compilatie die aanzet tot verdere muzikale avonturen. En dat al 168 edities lang!

Betalende abonnees ontvangen Mind The Gap gratis bij elke editie van Gonzo (circus). Wil je ook een fysieke cd ontvangen? Met een abonnement kan ook jij van dat voorrecht genieten. Ga snel naar [gonzocircus.com/shop!](https://gonzocircus.com/shop/)

13. LIA KOHL IGNITION, SNEAKERS

Normal Sounds

MOON GLYPH

Alleraardigse geluiden waar bijna niemand aandacht aan besteedt, worden door Lia Kohl op ‘Normal Sounds’ herwerkt tot prachtige klankexperimenten. Veldopnamen van onder meer zoemende ijskasten, een auto-alarm of een ijsjesverkoper worden gepareerd door Kohls eigen geproduceerde cello- en synthesizerklanken. Het dagelijkse lawaai tot geluidskunst verheven. Kohl herinterpreteert, speelt en creëert een volledig nieuwe geluidservaring waarin niets klinkt zoals het was. Dat wat we meestal niet horen, wordt hier de absolute luisterervaring. Hele mooie plaat.

14. FELIX HESS UNTITLED 6

Frogs, a Selection of Field Recordings

DEAD MIND RECORDS

De in 2022 overleden Groninger Felix Hess werkte in de jaren 1980 als wetenschapper en kunstenaar aan een elektronische nabootsing van de bijzondere dynamiek van kikkergezang: hij probeerde hun kwakende reacties op elkaar te vangen door ‘geluidsbeestjes’ te programmeren die op een vergelijkbare manier elkaars gezang (en eveneens ander omgevingsgeluid) konden opvangen en beantwoorden, met een levendig koor aan interactieve kikkermachientjes als resultaat. Op ‘Untitled 6’ horen we echter een van de échte koren aan het werk: acht minuten aan onverwacht bedrijvig gekwaak.

ZIE
P.24

LOLK

Kwetsbaar clubben

Lol K is een experimenteel duo uit de Londense undergroundscene, bestaand uit CJ Calderwood en Junior XL (Louis Milner). Hun muziek doet denken aan de kwetsbare alternatieve R&B van 18+ maar is maximalistischer, met rauwere elektroakoestische randen en wilde fluituithalen. We spraken het duo naar aanleiding van hun debuutplaat 'climbing/holding/falling'.

auteur Bouke Mekel ✕ whirlnl

Calderwood en Milner zijn drukke baasjes in de Londense kunstwereld. Calderwood zit in de band Good Sad Happy Bad, maakt solomuziek, werkt samen met Londense artiesten als Coby Sey en Fran Lobo en maakt 's nachts fresco's met materialen als pleister, bubbeltesplastic en UV-printtechnieken. Milner maakt solowerk onder de naam Junior XL, richt zich op dansmuziekproductie en organiseert geluidswerkshops in een kunstgalerie. De twee leerden elkaar rond 2015 kennen op de kunstacademie en maakten eerst los van elkaar muziek. 'Ik speelde vreemde, rommelige saxofoonoptredens met elektronica in galerieën en op DIY-exposities van vrienden,' vertelt Calderwood. 'Ik hou van instrumenten die je met je adem controleert: sax, allerlei soorten fluiten, zang. Die koppel ik via software aan allerlei elektronische instrumenten.' Milner kwam via een omweg weer bij muziek uit: 'Ik maakte als tiener al muziek met gitaar en keyboard. Vervolgens stopte ik daar voor een tijd mee om met beeldende kunst aan de slag te gaan. Door videokunst te maken

op de kunstacademie kwam ik weer in contact met muziek en begon ik geluidstexturen te maken om emoties over te brengen. Dat voelde bevrijdend.'

KELDER

De twee hadden de luxe om – samen met vijf of zes andere kunstenaars – in Londen over een kelderruimte te beschikken waar ze uit de bol konden gaan. 'We hadden daar wat instrumenten staan, hoewel bijna niemand van ons een instrument speelde,' vertelt Calderwood. 'Ik kan geen noten lezen, heb ook geen muziekleiding gevolgd en speel voornamelijk vanuit m'n geheugen. We hadden allemaal wel iets met podiumkunst en deden allerlei oefeningen: al spelend vloeiende gebaren maken of willekeurig op dingen slaan. En dat terwijl ze in de kelder naast ons serieus bezig waren om Kae Tempest op te nemen.' Zo werd de kiem voor Lol K gelegd, en na een tijdje besloten ze toch opnames te gaan maken en die uit te brengen op het door Brother May, Coby Sey en Mica Levi geleide CURL-label. Lane Stewart, van het

samen met Rabbit gerunde Texaanse label Halcyon Veil, zag hen live en was al vroeg enthousiast. In 2020 werd op het label de ep 'The Breeze' uitgebracht en nu is er dus het debuut 'climbing/holding/falling', dat mede vanwege de coronatijd langzamer is en meer introspectief klinkt. Er zitten studio-jamsessies in, elektronische en akoestische stukken die ze los van elkaar maakten. In het maakproces heeft het duo bovendien het vertrouwen opgedaan om rare afslagen te maken in de muziek. Het is een clubalbum geworden, want daar vinden ze dat hun muziek thuishoort, ook al maken ze voor een club atypische uitstapjes naar ballads en folk. 'We hadden nog een computermag met opnames van ons Cafe OTO-optreden waar we nieuwe nummers testten,' vertelt Milner. 'Die fragmenten hebben we vervolgens nog in het album verwerkt. Ik was verrast dat er, toen we alles samenbrachten, een consistentie was, meer dan een mixtape.' Calderwood vult aan: 'Het is een divers en dynamisch album geworden, met meer vocalen dan voorheen en nummers over queerthema's, isolatie, samenkomen en uit elkaar gaan. En er zijn ook genoeg albummomenten om, in plaats van louter gecomponeerde partijen te spelen, tijdens een liveoptreden op door te kunnen werken.' ♦

- selectieve discografie**
- climbing/holding/falling (Halcyon Veil, 2024)
- The Breeze (Halcyon Veil, 2020)
- Born Under A Bad One (CURL, 2018)
- lees**
- meer over Coby Sey in Gonzo (circus) #176
- meer over Rabbit in Gonzo (circus) #142
- www**
- lolk.bandcamp.com

THE JESUS LIZARD

Komisch confronterend

De wereld had blijkbaar 26 jaar nodig om de waanzin van The Jesus Lizard bij te benen. Het kwartet wordt beschouwd als een van de meest opruiende bands van de jaren 1990. ‘Rack’ – uit via Ipecac Records, het label mede-opgericht door Mike Patton – klinkt als The Jesus Lizard in optima forma.

auteur Jasper Willems beeld Joshua Black Wilkins

Het zijn wat je noemt karakters, die lui van The Jesus Lizard. Zowel in zijn verschijning als zijn spel roept gitarist Duane Denison beelden op van een revolverheld uit het Wilde Westen; blues en country sudderend in het vagevuur van noise. Drummer Mac McNeilly is een tikkende tijdbom; iedere ontploffing messcherp en gecontroleerd. McNeilly’s geometrische slagkracht vormt een onmiskenbare tandem met de kronkelende baslijnen van David Wm. Sims. Zoals wijlen Silver Jew en The Jesus Lizard-fan David Berman stelde over Sims: *‘When he plays bass, it looks like he’s looking up God’s dress’*.

En dan hebben we het nog niet eens gehad over die andere David; David Yow, een markant figuur waarvoor we de term ‘frontman’ wellicht moeten herdefiniëren. Yow kermt en krijst tussen het geluidsgeweld als een rodeoclownd met serieus hersenletsel, klauterend door de menigte in zijn gepatenteerde cowboylaarzen. Niemand ontkomt aan Yow tijdens zo’n Jesus Lizard-show. Net als die verrekte kobold in *‘Twilight Zone: The Movie’* is hij overal en nergens tegelijk; een potsierlijke dodendans met stemmen tussen de oren en denkbeeldige monsters.

GEVAAR

Over films gesproken: Yow bouwde na de breuk van The Jesus Lizard aan een tweede loopbaan als B-acteur en grafisch vormgever in Hollywood. Hij noemt de ‘reunie’ van The Jesus Lizard dan ook liever een ‘re-enactment’, zo vertelt hij ons via Zoom. ‘Mijn gedrag op het podium was grotendeels te danken aan de muziek waarmee ik begin jaren 1980 opgroeide in de punkscene van Austin,’ herinnert hij zich. ‘Bands waren toen echt vermakelijk om naar te kijken: Terminal Mind, The Butthole Surfers, Sharon Tate’s Baby en The Dicks.’ Met de ambitie de Amerikaanse tegenhanger te worden van The Birthday Party, begonnen Yow and Sims in die tijd zelf ook maar een bandje, Scratch Acid, waaruit later

The Jesus Lizard zou ontspruiten. ‘Het is altijd belangrijk om te onthouden dat het allemaal gewoon entertainment is. Mensen geven hun zuurverdiende geld uit om je te zien optreden. Het is altijd de hoofdzaak geweest om een memorabele indruk achter te laten.’ Sims valt zijn naamgenoot bij: ‘Een show moet meer zijn dan alleen de muziek. Anders kunnen mensen net zo goed thuis de plaat opzetten.’ Yow: ‘Ja, dat is ook precies hoe ik erin sta. Al sinds onze punkrockdagen in Austin hou ik van risico en gevaar. Al is het is wel altijd *vriendelijk* gevaar. Persoonlijk snap ik niet waarom mensen tegen mij zeggen: ‘Je lijkt zo boos en gemeen’. Onze muziek vind ik zelf eerder ‘komisch confronterend’.

Vier maanden voor de eerste show huurde ik een fitnessstrainer in.

VUURWERK

Tijdens de jaren 1990 behoort wanorde tot de orde van de dag in de wereld van The Jesus Lizard. De twee Davids hebben een overvloed aan ‘komisch confronterende’ verhalen op voorraad, vaak met een destructieve afloop. Sims herinnert zich bijvoorbeeld een ‘vriendelijk akkefietje’ tijdens een tournee met de posthardcoreband Six Finger Satellite; de band stapte in de tourbus en plots weerklonk er een luid getsjirp, van talloze krekels die tussen de apparatuur en instrumenten krioelden. Dit was geen Bijbelse pest, dit was The Jesus Lizard. Yow vertelt dat hij vroeger een kikker had als huisdier; bij de dierenwinkel kon je een bak met krekels kopen als levend voer. En zo ontstond

het duivelse plannetje. ‘Maar zij waren begonnen!’, scandeert Yow. De oude vos verandert eventjes weer in een ondeugende kwajongen. *They started a war and we finished it.* Het hele gedoe begon toen zij mayonaise of mosterd onder de deurhendel van onze bus gesmeerd hadden. Maar goed, we namen wraak op Six Finger Satellite. Ik geloof dat Whitney, onze geluidsman, een riem met vuurwerk kocht. Die plakten we vast aan hun uitlaat. Nadat ze het hotel verlieten reed de band over de hete oprit van de snelweg. Het vuurwerk ging af; veel explosies en nog meer rook. Ze waren doodsbang... Ik ben echt, écht blij dat niemand is gestorven. Toegegeven: dat was schandalig gevaarlijk!’ Yow slaakt vervolgens een zucht van opluchting. ‘Maar, eh, we zijn nog steeds goede vrienden hoor! En we hoeven gelukkig geen oorlog meer te voeren.’

Als het door een mens bedacht zou zijn, zou je onder de indruk zijn van diens verbeeldingskracht.

MARTELING

Yow mag dan een parallel bestaan hebben opgebouwd als karakteracteur, zo’n ‘re-enactment’ van de uitputtingsslag van de gemiddelde Jesus Lizard-show is op zijn 64ste geen koud kunstje meer. De oorlogen met Six Finger Satellite en ongedierte mogen dan gestreden zijn, maar de strijd met Vadertje Tijd houdt niet op. ‘Ongeveer vier maanden voor de eerste show huurde ik een fitnessstrainer in,’ grijnst Yow. ‘Ik laat me drie keer per week een uur lang door hem martelen.’ Een noodzakelijke marteling, misschien, want op ‘Rack’ klinkt The Jesus Lizard net zo luguber en ongeregeld als in de begindagen van de band. Helaas is Steve Albini niet meer onder de levenden om het mee te kunnen maken. Een jonge producer genaamd Paul Allen, werkzaam in de Audio Eagle Studio van The Black Keys-drummer Patrick Carney, ging tot het gaatje om de magie van het vroege Jesus Lizard-werk eer aan te doen. ‘Er was geen doordacht plan over hoe we de plaat zouden maken en hoe we ze zouden plaatsen in de context van al onze eerdere platen,’ legt Sims uit. ‘We hebben er eerlijk gezegd niet zo diep over nagedacht. Ik denk dat we gewoon de draad hebben opgepakt waar we eind jaren 1990 waren gebleven. Als je een plaat schrijft neem je altijd je invloeden mee, en die vermeng je met

je eigen input. In combinatie met de andere bandleden wordt dat een soort vreemde totaalsom. Maar we hebben in de tussentijd naar andere muziek geluisterd; dus ons perspectief is een beetje verschoven.’

HAKBIJL

Een plaat die voor Yow van grote invloed was op ‘Rack’ heeft ogenschijnlijk – stilistisch gezien dan – weinig raakvlakken met The Jesus Lizard: ‘The Living Road’ van de Mexicaanse folkzangeres Lhasa de Sela, die in 2010 op nieuwjaarsdag stierf aan de gevolgen van borstkanker. ‘Ik was ontzettend geraakt door haar stem, de productie, de gevoeligheden; de manier waarop Lhasa zingt in Spaans, Engels en Frans. Het doet me een beetje denken aan Tom Waits – als Tom Waits een vrouw was – maar ook niet helemaal. Ik vind ‘The Living Road’ een van de mooiste platen ooit gemaakt. Wat me er zo in aantrok? Nou, alles! Ik vond het zó indrukwekkend; ik zocht haar op en dacht: ‘Misschien is ze wel op tournee in de buurt!’ Toen bleek dat ze was overleden.’ De twee nummers waarop Lhasa’s invloed het meest naar voren komt zijn – volgens Yow – ‘Falling Down’ (‘Ik stal min of meer haar fraserings’) en openingssalvo ‘Hide & Seek’. Opvallend is de aanwezigheid van meerdere vrouwelijke figuren in de songteksten van Yow; de vraag overvalt hem zichtbaar. ‘Daar heb ik niet zo bewust bij stilgestaan, maar inderdaad. Ik sta veel stil bij familie. Op deze plaat is er een moeder, een zoon, een zus...’ Hij last een denkpaauze in. ‘Mrs. Gayton, die ik op ‘Armistice Day’ noem, is Minnie the Moocher uit het gelijknamige nummer van Cab Calloway. Ze was een dakloze vrouw die geliefd was bij de burens – iedereen hielp voor haar te zorgen. Ze stierf op Armistice Day (*‘Klaproosdag’; waarop slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog worden herdacht, jw.*).’ ‘Lord Godiva’ is een oud nummer dat voor ‘Rack’ werd afgestoft. Het nummer refereert aan de graaf Leofric uit de elfde eeuw. Uit protest tegen Leofrics beleid, omdat hij de belasting niet wilde verlagen, besloot zijn vrouw, Lady Godiva, naakt te paard door de stad te rijden. ‘We schreven dat nummer in 1997... of was het 1996?’, fronst Yow. ‘We hadden het nummer destijds een paar keer live gespeeld, maar ik ben inmiddels vergeten waarom het Lord Godiva heette. Ik vond de originele songtekst, en een zin, die later was geschrapt, luidde: *‘My lady saved him from taxes/I finished him with axes.*’ Op ‘Rack’ gaat The Jesus Lizard als vanouds de perverseiteit niet uit de weg. De hakbijl keert terug op de voornoemde ‘Hide & Seek’, dit keer in de handen gedrukt van een wraakzuchtige heks. *‘She’s a battle-axe with no sense of humor’*, spuugt Yow, vlak voordat Denisons gitaar ontspoort als een oorverdovende alarmbel. ‘Er was iets in een tekst van Lhasa dat me deed denken aan een heks. Ze zong dat als ze het op kon nemen tegen engelen en mannen, ze nooit meer in duisternis zou hoeven

leven... of zoiets. Het gedeelte over heel ver worden meegesleurd, totdat je lichaam wordt afgeschuurd, was direct geïnspireerd op Lars von Triers ‘The House That Jack Built’. Yow vertelt dat hij auditie deed voor de rol van Virg in Von Triers nogal polariserende film over een psychopathische seriemoordenaar. Die rol ging uiteindelijk naar Bruno Ganz, al zou de rol Yow zeker niet hebben misstaan. Het lezen van het scenario liet bij hem een blijvende indruk achter: *‘What the fuck man, it was something else.’*

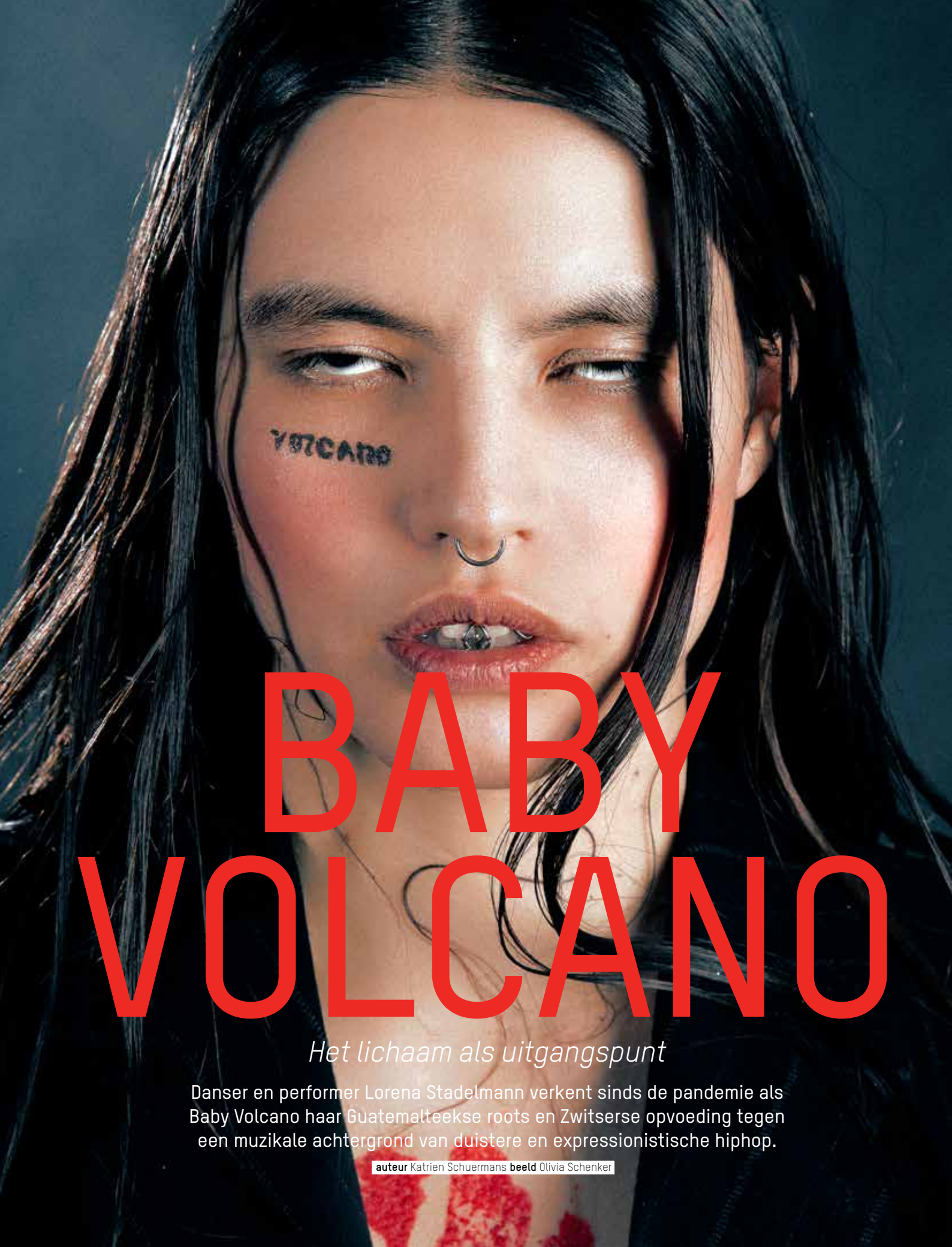
ANGST

Waar Sims en Yow het over eens blijven is het beeld van The Jesus Lizard als een tegendraadse en anti-intellectuele act, wentelend door de pure chaos als een gulzig varken. Daarbij ook de overweging om kunstmatige intelligentie te gebruiken voor de clip van ‘Alexis Feels Sick’ – ondanks de waarschuwing van Ipecac dat er kritiek zou komen. ‘Een paar maanden geleden speelde een goede vriendin van mijn vrouw en mij haar eerste show. Ze maakt elektronikamuziek, samen met een ander meisje. Ze hadden projecties op het podium, gemaakt door kunstmatige intelligentie. Dat vond ik er zó cool uitzien! Het blies me omver hoe *fucked up* het was,’ grinnikt Yow. ‘Die software snapt hoe lichamen en gezichten in elkaar zitten, maar armen, handen, voeten en benen heeft het niet onder de knie. Dan krijg je bijvoorbeeld drie handen, en de manier waarop het allemaal vervormt en transformeert... Als het door een mens bedacht zou zijn, zou je

onder de indruk zijn van diens verbeeldingskracht. Ik bedoel: hoe bedénk je zoiets?’ Yow besloot zelf aan te klooiën met de AI-software-app Pika, met de videoclip als verwrongen resultaat. Natuurlijk voelt hij, zelf jarenlang grafisch vormgever (leuk feitje: Yow ontwierp posters voor animatie-blockbusters als ‘Frozen’ en ‘Garfield: The Movie’), het innerlijke conflict. ‘Ik voel veel empathie voor mensen wier leven door kunstmatige intelligentie wordt verwoest. Mijn eigen baan wordt er ook door getroffen: het soort opdrachten dat ik sinds 1999 uitvoerde, dat krijg ik nu niet meer. Ik heb al bijna vier weken niet gewerkt en mijn baas heeft geen idee wanneer ik terug kan komen. Dus nee, ik ben niet blind voor alle negatieve effecten van kunstmatige intelligentie op de arbeidsmarkt.’ Yow veert nog een keer op. ‘Maar zoals ik zei: het ziet er zó cool uit! Het leert zo snel, totdat het zodanig goed wordt dat je het verschil gewoon niet meer kunt zien. Maar dan is het totaal niet meer interessant en ziet het er maar gewoontjes uit. Het heeft niet meer dat rare, het aspect dat het *fucked-up* maakt. Zodra AI-programma’s te goed worden, en je het verschil niet meer ziet tussen het kunstmatige en de realiteit, hoop ik dus dat je terug kunt gaan naar een *legacy*-versie, waar je kunt zien hoe *fucked-up*, ongewoon en raar het er nu uitziet.’ ‘Maakt dat je dan niet ontzettend bang?’ luidt de vraag. Het antwoord van Yow omschrijft The Jesus Lizard sluwjes perfect: ‘Het is allemaal zo opwindend... en zo, zo beangstigend.’ ♦

discografie

Rack (Ipecac, 2024)
Blue (Capitol, 1998)
Shot (Capitol, 1996)
Down (Touch and Go, 1994)
Liar (Touch and Go, 1992)
Goat (Touch and Go, 1991)
Head (Touch and Go, 1990)

BABY VOLCANO

Het lichaam als uitgangspunt

Danser en performer Lorena Stadelmann verkent sinds de pandemie als Baby Volcano haar Guatemalteekse roots en Zwitserse opvoeding tegen een muzikale achtergrond van duistere en expressionistische hiphop.

auteur Katrien Schuermans beeld Olivia Schenker

INTERVIEW

Grommende beats en een spel met ritme, zanglijnen en rap. Alles door elkaar. Baby Volcano's muziek is een muzikale wervelwind propvol genre-hopping in een overweldigende, samengebalde geordende chaos. Denk: hiphop, trap, club-sounds, latin en pop waar af en toe zelfs een kinderlijke melodie doorheen klinkt. Stadelmann legt uit: 'Als ik maar in één genre zou werken, zou ik me denk ik erg ongemakkelijk en incompleet voelen. Ik probeer echt zo authentiek mogelijk te zijn in wat ik doe.' Een eclectische samensmelting van stijlen dus, die voor Stadelmann volkomen natuurlijk aanvoelt. 'Zelf ben ik eigenlijk al een mix. Als ik denk aan mijn muziek, aan hoe mijn lichaam zich uit en hoe de muziek in mijn lichaam zit, dan is dat het allemaal: die mix.'

LICHAAM

Stadelmann, die een achtergrond heeft in podiumkunsten, richt zich tijdens de pandemie op het maken van muziek. Een van haar eerste nummers wordt 'SPM (UTÉRUS)', met in het refrein de zin 'Mi cuerpo, mi casa, mi casa, mi cuerpo'. Het zijn kenmerkende woorden voor haar werk, waarin immer het lichaam centraal staat. Op haar in 2021 uitgebrachte mini-album 'Síndrome Premenstrual' verwijst elk nummer naar een lichaamsdeel. Voor Stadelmann is het lichaam – haar lichaam – het startpunt van alles wat ze doet. 'Ik heb het veel gehad over het lichaam waarmee ik geboren ben en over wat ik in dat lichaam ervaar. Dus vanzelfsprekend gaan mijn teksten over feminisme. In ieder geval had ik die eerste paar nummers nodig om een link te kunnen leggen met mijn achtergrond als danser, om me vertrouwen en een gevoel van legitimiteit in de muziekwereld te geven,' vertelt ze. 'Mijn vorming heb ik voornamelijk in de praktijk gehad. Ik studeerde in Buenos Aires, waar ik steeds door kunstenaars omringd werd. Al snel begon ik mijn eigen werk te creëren binnen de performancekunst. Ik was erg gefascineerd door hoe ik mijn lichaam, dat mijn werkinstrument was, kon gebruiken. Zowel in beweging als met mijn stem. Dus in performances experimenteerde ik ook al gauw met stemwerk.'

TAAL

In het voorjaar van 2024 op Les Nuits Botanique in Schaarbeek, is Baby Volcano absoluut een lichaam en een aanwezigheid die meteen opvalt. Bijgestaan door de Zwitserse producers Louis Riondel en Ines Mouzoune is haar optreden een sublieme vertoning van een zelden geziene vurigheid. De manier waarop Stadelmann zich het podium eigen maakt en de zaal inpakt met haar muziek is fenomenaal. Haar optreden laat een blijvende indruk achter: haar teksten en muziek vloeien als lava, heet en indrukwekkend. In haar teksten wisselt Stadelmann moeiteloos tussen Spaans en Frans, wat voor haar vanzelfsprekend is.

'De Spaanse taal is voor mij veel eenvoudiger om op muziek te zetten. Ik wil mezelf de vrijheid geven om daar niet te veel over na te hoeven denken, zodat mijn lichaam zich kan uitdrukken zoals het wil,' legt ze uit. Hoewel ze er zich ook van bewust is dat het niet meteen een voor de hand liggende keuze is geweest voor iemand die in het Franstalige deel van Zwitserland woont. 'Op een gegeven moment heb ik me wel afgevraagd of het nou wel slim is om een project in het Spaans te lanceren terwijl ik in Zwitserland woon. Ik was bang dat het gewoon als een 'exotisch' project zou gezien worden en dat ik niet in staat zou zijn om de taalbarrières een beetje te doorbreken.'

Het masker en die streep verf geven me de moed en kracht om het podium op te gaan.

NATUUR

Opgroeien doet Stadelmann op het platteland, naast een bos. Haar grootmoeder langs moederskant komt uit een dorp aan het Atitlán-meer in Guatemala, een meer dat wordt omringd door drie vulkanen. Deze natuurlijke omgeving, met in het bijzonder die vulkanen, vormt een centrale inspiratiebron in haar leven en werk. Wanneer Stadelmanns partner tijdens een gesprek haar 'een echte baby-vulkaan' noemt, weet ze: 'Dat is het. Dat ben ik. Het was voor mij meteen heel logisch. Ik heb een oneindige liefde voor vulkanen.' Naast de natuur zijn ook multidisciplinaire kunstenaars, mensen die kunst op een 'totale' manier beoefenen, een inspiratiebron. Zoals de Venezolaanse producer Arca, die een uniek beeldend universum heeft gecreëerd en zich net zo veel bezighoudt met performance als met muziek. Net als Arca streeft Stadelmann ernaar om grenzen te verleggen en haar eigen artistieke identiteit te definiëren. 'Ik denk dat het hele project op zich in feite probeert om heel wat grenzen te doorbreken. En dat dat dus deel uitmaakt van mijn identiteit.' Stadelmanns zoektocht naar haar muzikale identiteit is een voortdurende reis. 'Ik ben geboren in twee totaal verschillende culturen en ben nooit echt helemaal Zwitsers of helemaal Guatemalteeks. Het is dus een constante zoektocht. Wat zijn mijn wortels? Wat zijn mijn fundamenteën? Ik realiseer me dat het een heel

complexe mix is. En ik heb het gevoel dat dat is waar mijn kunst en mijn muziek over gaan,’ legt ze uit.

VISUEEL

Naast muziek en performance, speelt ook beeld-esthetiek een cruciale rol in Baby Volcano’s werk. Ze regisseert zelf haar videoclip, die de kijker meenemen naar fantasierijke werelden waar beelden en verhaallijnen door elkaar lijken te lopen. Voor Stadelmann is het belangrijk dat alle elementen – kostuums, podium, muziek, video’s – een geheel vormen. ‘Wanneer ik mijn muziek maak, kan ik al zien hoe ik die op het podium wil interpreteren. Video geeft bijkomende voeding aan wat ik wil vertellen met de muziek,’ zegt ze. Op het podium kiest ze voor een minimalistischere aanpak, zonder daarbij aan kracht in te boeten. Ze stapt het podium op getooid met een masker van haakwerk dat doet denken aan de outfits van Mexicaanse worstelaars, gecombineerd met een rode streep verf op haar bovenlichaam. ‘Het masker en die streep verf geven me de moed en kracht om het

podium op te gaan,’ legt ze uit. Deze beeld-elementen zijn voor haar als amuletten, die haar helpen om te performen. ‘Net omdat ik al dit werk vanuit mijn lichaam doe, wil ik dat de mensen tijdens mijn concert een universum kunnen betreden dat verder gaat dan alleen maar muziek. Er moeten andere dingen gebeuren naast het auditieve. Misschien is dat beroepsmisvorming vanuit mijn ervaring in podiumkunsten.’ Het is dus niet verbazingwekkend dat Stadelmann op het podium graag zou uitpakken met nog meer visuele enscenering, met haar video’s als levende tableaux. ‘Ik heb nog niet de juiste context, mensen, of de financiering, of wat je ook nodig hebt om dit soort projecten op te zetten. Maar dat is natuurlijk wel waar ik naar streef.’

TOEKOMST

De Zwitserse muziekscene, waar volop geëxperimenteerd wordt met genres en verwachtingen, biedt Stadelmann een vruchtbare bodem voor haar werk. ‘Ik heb echt geluk gehad. Zwitserland heeft een geweldige onafhankelijke muziekscene. Die alternatieve scene is al net zo divers als mijn eigen achtergrond. Ik vind het super inspirerend,’ zegt ze. Hoewel haar muzikale carrière nog jong is – ze heeft nog geen tien nummers uitgebracht – is Baby Volcano al snel uitgegroeid tot een opkomende kracht in de Zwitserse alternatieve muziekscene. Haar onconventionele benadering, zonder voorafgaande kennis van de muziekwereld, heeft haar geholpen om zichzelf vrijuit te uiten en haar eigen weg te vinden in de muziekindustrie. Stadelmann werkt momenteel aan nieuw materiaal, grotendeels in haar eentje, in een poging om haar geluid verder te ontwikkelen. ‘Er is de afgelopen jaren zoveel gebeurd voor mij en dit project dat toen het tijd werd om weer te componeren, ik het nodig had om een beetje alleen te zijn in mijn kamer, in mijn huis.’

AUTHENTICITEIT

In haar zoektocht naar muzikale authenticiteit voelt Stadelmann zich geïnspireerd door artiesten zoals Marina Herlop, die haar onlangs tijdens een optreden tot tranen bracht. ‘Je kan voelen wanneer een artiest de tijd neemt om haar ding te vinden,’ zegt Stadelmann. Zelf streeft ze er ook naar om de tijd te nemen om haar eigen muzikale identiteit te ontdekken. ‘Wat is het dat mijn lichaam doet trillen? Wat is mijn muzikale identiteit?’ Met een sterke visie en vastberaden om haar eigen artistieke weg te bewandelen, blijft Baby Volcano grenzen verleggen, zowel muzikaal als visueel. Ze is vastbesloten om haar zoektocht voort te zetten, zonder haast, maar met een diep verlangen om haar artistieke identiteit volledig te omarmen. ‘Ik geloof dat ik bezig ben met het creëren van mijn eigen folklore, een mix van Zwitserse en Guatemalteekse elementen, en alle andere dingen waarmee ik ben opgegroeid,’ concludeert ze. ♦

discografie
Gatito Zombie (Warrior Version)
(WARRIORECORDS, 2024)
todomeparece RIDICULO
(Rapace, 2023)
Kill Tu Ego (Rapace, 2022)
Sindrome Premenstrual
(Rapace, 2021)

live
13/09, Atelier 210, Brussel

www
instagram.com/babyvolcano_
babyvolcano.bandcamp.com

W
WW.
STUK.BE

Sound programme

Stuk

Ale Hop, Horse Lords, Aunty Rayzor, Maxime Denuc, Lena Willikens, Ben Frost, Milan W., Raven Chacon, Aili, JJJJerome Ellis, Zonzo Compagnie & Aya Suzuki, Rafael Toral, Maryanne Amacher, CHVE, Gwenifer Raymond & many more

leuven

De standaard

KU LEUVEN

Vlaanderen

zondag
15 september 2024
Lip Critic

vrijdag
20 september 2024
Vitalic

zaterdag
5 oktober 2024
Chibi Ichigo

dinsdag
8 oktober 2024
Fat Dog

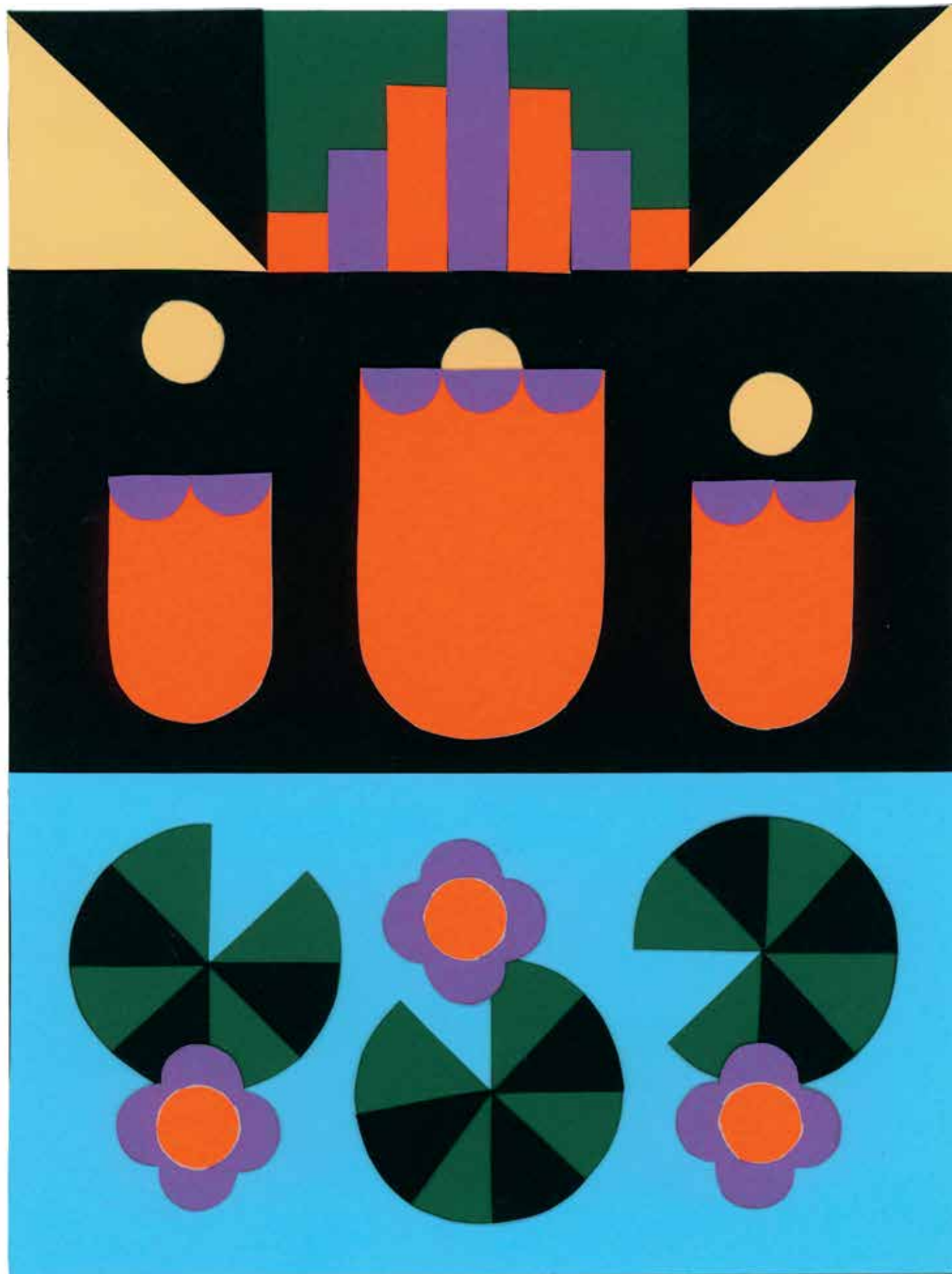
vrijdag
18 oktober 2024
Monster Magnet

vrijdag
1 november 2024
Kakkmaddafakka

DOORNROOSJE
NIJMEGEN

ZEITGEIST
07.12.2024
DOORNROOSJE,
NIJMEGEN

**SNAPPED ANKLES
DITZ — SPRINTS
UNIVERSITY —
ENOLA GAY
REAL FARMER
+ MORE TBA**

KEYNOTE ECOLOGIE

De natuur op een schijfje

In 1924 meldde de vooraanstaande Engelse celliste Beatrice Harrison zich bij de directeur van de BBC John Reith met een voorstel. Een jaar eerder had ze in de lente buiten zitten oefenen toen een nachtegaal reageerde op haar spel. Zou dat geen mooi idee zijn voor een uitzending, spiegelde ze Reith voor. Na enige aarzeling stemde hij toe. En zo werden luisteraars thuis voor de radio getuige van een uniek duet. Later rezen twijfels. Harrison had in 1927 opnamen laten uitbrengen van het samenspel van mens en vogel. De zang van de nachtegaal verdeelde kenners. De ene helft hield vol dat het werkelijk een vogel was. De rest vond het geluid verdacht veel lijken op een menselijke imitator. Ook spectrogrammen van die opnamen bleken twijfelachtige kenmerken te vertonen. Het was bovendien de vraag of de apparatuur en de technici de nachtegaal, toch een vogel die op stilte en rust gesteld is, niet verjaagd hadden.

GELUIDSBOEKEN

De interesse voor het vastleggen van vogelgeluiden begon al vrij snel na de uitvinding van de fonograaf in 1877. Een pionier was Ludwig Koch, in 1881 geboren in Frankfurt. In 1889, op zijn achtste, maakte hij de eerste geluidsopname van een dier, een shamalijster die bij hem thuis als huisdier gehouden werd. Hij had in dat jaar een fonograaf van zijn ouders gekregen, kort nadat het apparaat commercieel verkrijgbaar geworden was. Het werd het begin van een leven gewijd aan het opnemen van dierengeluiden. In Duitsland bracht hij opnamen van dieren uit op 78-toerenplaten, die hij soms integreerde in zogeheten 'geluidsboeken'. Geboren in een Joodse familie vluchtte hij in 1936 naar Engeland. Daar ging hij op dezelfde voet door. Zo publiceerde hij in 1938 met evolutiebioloog Julian Huxley, broer van 'Brave New World'-schrijver Aldous, een uitgave over communicatie bij dieren.

Mensen geven hun relatie met de natuur vorm in kunstuitingen. Daarbij maken ze ook gebruik van nieuwe technologieën. Met de uitvinding van de fonograaf werd het mogelijk dierengeluiden op te nemen en te reproduceren. Maar net als bij de inzet van andere technische ontwikkelingen liggen manipulatie en vervalsing op de loer.

auteur René van Peer beeld Nousjka Daniëls

Het pionierswerk van Koch markeerde het begin van een genre dat diverse vertakkingen ontwikkelde. Zo zijn er albums met geluiden van individuele soorten, met name vogels, die in een bepaald gebied leven. Ze zijn accurater dan de uitgeschreven klanknabootsingen van vogels in determinatiegidsen. Er zijn soundscapes die een indruk willen geven van de geluiden die kenmerkend zijn voor een bepaalde omgeving. Ook worden er albums geproduceerd die beide vormen combineren. Zo gebruikte de Franse ornitholoog Jean C. Roché impressies van een omgeving als achtergrond voor de geluiden van soorten die een voor een langskomen, als een diavertoning in geluid.

Het zijn
mensen die
de natuur het
woord geven,
maar op hún
voorwaarden.

TSJERNOBYL

Een genre op zich zijn thematische albums: Jonathon Storm volgde op 'River Of Ice' een rivier in Alaska van de bron tot het einde van een gletsjer, waar een afkalvende ijsmassa met donderend geraas in zee stort. Gordon Hempton bereisde continenten en schilderde een beeld van Noord-Amerika in opnamen van de wind in verschillende biotopen: uiteenlopende soorten gras, naald- en loofbomen. Peter Cusack maakte voor 'Sounds From Dangerous Places' opnamen in Tsjernobyl en bij de olievelden van Azerbeidzjan, en maakte

een geluidsdocumentaire van de Lea, een riviertje dat bij de Londense Millennium Dome uitmondt in de Theems. Vaak hebben albums met natuuroptnamen een esthetisch doel. In het Verenigd Koninkrijk is sinds 1968 de Wildlife Sound Recording Society actief, met Ludwig Koch als eerste voorzitter. De leden beoordelen elkaars opnamen op helderheid en schoonheid, geven elkaar advies op het gebied van apparatuur en de beste plekken om opnamen te maken. De huidige voorzitter is Chris Watson, die opnamen gemaakt heeft voor natuurprogramma's van David Attenborough en baanbrekende albums op zijn naam heeft staan, waaronder opnamen van een reis langs een voormalige spoorlijn in Mexico op 'El Tren Fantasma' en een indruk van hoe de geluiden van Lindisfarne in de zevende eeuw zouden geklonken hebben op 'In St Cuthbert's Time'.

TEGENHANGER

Therapeutische toepassingen van natuuropnamen hebben, al dan niet effectief, met de opkomst van de newage-beweging een hoge vlucht genomen. Ze propagieren vaak de illusie van weidse, ongerepte natuur. Die geeft mensen het gevoel dat er iets is waar ze rust kunnen vinden, respijt van de sleur en de jachtigheid van hun alledaagse leven. Een idyllische tegenhanger van hun geïndustrialiseerde leefomgeving, van het beton en asphalt, de drukte, de stank en het lawaai van de grote stad. Ze maken zich een voorstelling van een natuurlijke omgeving die nog niet door mensenhanden is aangeraakt. Er valt wel wat af te dingen op het beeld van de aarde als ongerepte, natuurlijke omgeving. In de eerste helft van de jaren 1990 trok Stephen P. McGreevy naar plekken op enige afstand van menselijke activiteit om met een antenne elektromagnetische verschijnselen in de atmosfeer op te nemen. Hij ontdekte dat in al zijn

DANIEL BACHMAN

In memoriam voor een uitgeputte staat

Virginia, de thuisstaat van folkmuzikant Daniel Bachman, draagt de littekens van eeuwenlange uitbuiting. Tegenwoordig worden ook de uitwassen van de klimaatcrisis er steeds nijpender. Bachman maakte recente werken als ‘Almanac Behind’ en ‘Quaker Run Wildfire’ opdat er niets wordt vergeten en alles wordt gevoeld.

auteur Ruben van Dijk ✕dijkvanrubenii

In 1924 neemt de Amerikaanse staat Virginia de Sterilization Act aan: een wet die het (nog) makkelijker moet maken om ‘onvolkomen’ of ‘achterlijke’ personen onvrijwillig vast te zetten en onvruchtbaar te maken – teneinde zij het land niet verder zouden kunnen schaden. Hierbij gaat het veelal om de straatarme, Afro-Amerikaanse en Schots-Ierse bewoners van de berggebieden, zoals de Shenandoahvallei, die in de jaren twintig aangewezen wordt als toekomstig nationaal park. Om ruimte te maken voor de zwarte beer en de witte toerist worden de zeventuizend bewoners van de vallei door de overheid – met behulp van sterilisatie- en Jim Crow-wetgeving – onteigend en in de meest onfortuinlijke gevallen naar concentratiekampen overgeplaatst. Daniel Bachman kan de afgedwongen contouren van Shenandoah National Park (een gebied tweemaal

zo groot als Texel) vanuit zijn keukenraam zien. De natuurpracht is er ontegenzeggelijk, maar: ‘Deze gemeenschap is de onteigeningen niet vergeten en heeft de overheid nooit vergeven,’ aldus Bachman. Hij is muzikant, folklorist en activist, heeft in alle uithoeken van Virginia gewoond en beschikt zodoende over een nogal encyclopedische kennis van de regio. Zijn recentste albums ‘Almanac Behind’ (2022) en ‘When The Roses Come Again’ (2023) – bestaande uit verknipte traditionele volksliederen, gitaarimprovisaties, geluidsopnamen van hoosbuien en bosbranden en weeralarmen op de radio – ziet hij als veldwerk: historische documenten die de catastrofale impact van klimaatverandering op zijn directe leefomgeving moeten vastleggen. We spreken Bachman via Zoom over een van de regionale tradities die hij naar het post-antropocene tijdperk vertaalt, het ‘ramplied’, en de compilatie die hij sa-

opnamen een onafgebroken hoog geluid te horen was, het gevolg van een wereldomspannend navigatiesysteem dat werkte met radiogolven. Waar hij achter kwam was dat mensen tot in de verste uithoeken van de planeet sporen achterlieten.

ILLUSIE

Dat klinkt tegenwoordig als een open deur. Cfk’s, de chemische verbindingen die gebruikt werden in koelkasten en spuitbussen, tastten de ozonlaag boven de Zuidpool aan. Microplastics zijn gesignaleerd op beide polen, en in de kleinste vezels van het menselijk lichaam. Plastic afval heeft zijn weg gevonden tot in de diepten van de Marianentrog, de top van de Mount Everest, en heeft een drijvend eiland in de Stille Oceaan gevormd. Evenzeer een illusie is het idee dat opnamen een zuiver, ongefilterd beeld vertegenwoordigen van een natuurlijke omgeving. Allereerst is er de keuze voor bepaalde apparatuur, met name de microfoons. Vervolgens is er de locatie waar de opnamen gaan plaatsvinden, en de opstelling van de microfoons. Dan selecteert de maker van de opname de meest geschikte passages uit uren materiaal – een subjectief, esthetisch proces. Mogelijk wordt er ook nog nabewerking gepleegd. Filtering, misschien zelfs een gestapelde combinatie van opnamen.

Met andere woorden: wat je hoort is niet de natuur, maar een artefact, een constructie. Ook veel albums van Jean C. Roché zijn, ondanks alle goede bedoelingen, vooral kunstmatig van opzet. Een radioprogramma van de VPRO over vogelgeluiden werd aangekondigd met als motto dat nu ‘de natuur eindelijk aan het woord gelaten wordt’. Maar het zijn mensen die de natuur het woord geven, op hún voorwaarden.

SPRAAKVERWARRING

En weldadig stil is die natuur allerminst, aldus Peter Cusack. In de bossen in Thailand klinkt vrijwel doorlopend een geweldig kabaal, vertelde hij ooit, een kakofonie van door elkaar roepende dieren en luidruchtig gonzende, zagende insecten. Een deel daarvan is bedoeld als communicatie. Enerzijds een kwestie van agressie, een waarschuwing van een individu voor soortgenoten om zich niet in zijn territorium te wagen. Een deel zou

je kunnen omschrijven als esthetisch: de beste zanger maakt de meeste kans op de instigatie van voortplanting. In die wirwar van geluiden zit volgens Bernie Krause wel degelijk een zekere ordening. Daarvoor poneerde hij de ‘niche-theorie’. Verschillende soorten hebben een eigen frequentieband waarbinnen ze hun geluiden produceren. Zodoende vermijden ze spraakverwarring. David Dunn geeft op ‘The Lion In Which The Spirits Of The Royal Ancestors Make Their Home’, opgenomen in Zimbabwe, een ironische kijk op de fabels van ongerepte natuur. Een track van drie en een halve minuut ademt nachtelijke rust, maar het is de gemiddelde tijd tussen twee opeenvolgende vrachtwagens. Een opname in een natuurpark, gemaakt rond zonsopgang, laat horen hoe krekels en kikkers het stokje overdragen aan vogels en een verscheidenheid aan insecten. Heel zacht onder die dieren klinkt stromend water, opgepompt met een aggregaat. Zonder pompen als deze zou tachtig procent van de dieren in dergelijke parken van dorst omkomen. De aarde mag dan het thuis van de mensen zijn, een groot deel van de planeet is helemaal niet geschikt voor menselijk leven.

Op ‘Fathom’ van Doug Quin kun je met je oren getuige zijn van druppelend water in een ijsberg in de buurt van de Zuidpool, die langzaam aan het smelten is. Alleen door de toepassing van technologie (van kleding, vuur, behuizing tot wapens en vaccinaties, om maar wat te noemen: ook micro-organismen maken deel uit van ‘de natuur’) kan de moderne mens overleven op een groot aantal locaties op Moeder Aarde. Zogenaamd ‘primitieve’ volken hadden een meer realistisch beeld van hun leefomgeving. Die was volgens hen bezield met krachten die de mens te boven gaan. Daar moest je dus respect voor hebben, en er als het even kon mee communiceren, proberen het op een akkoordje te gooien met wat hen in kracht overtrof.

BEZWERINGSRITUEEL

De westerse mens heeft de neiging voor alles hokjes en categorieën te bedenken, betrekkelijk eenvoudige, overzichtelijke indelingen van wat binnen zijn waarneming valt. Mensen geven namen, plakken etiketten: een bezweringsritueel dat hen ogenschijnlijk een zekere macht geeft. Het zijn inperkingen, omheiningen, technieken

die ervoor zorgen dat ze zich niet bedreigd hoeven te voelen. Bevers zijn welkom, zolang ze de loop van de Nederlandse stroompjes maar niet te veel ontregelen. Dassen zijn welkom, zolang ze ons spoorwegstelsel maar niet ondergraven. Wolven zijn welkom, zolang ze zich houden aan omgangsregels waar wij ons senang bij voelen. Groot wild kreeg een plek in ‘natuurgebied’ Oostvaardersplassen. Het leidde tot overbegrazing, verarming van de biodiversiteit. Klaarblijkelijk is het een experiment in ‘natuurbeheer’. Hoe je het wendt of keert, het is dus een afgebakend, ingebakerd cultuurlandschap. Zo is ook natuur op een schijfje omgetoverd tot een hapklare brok. In die vorm geconsumeerd wordt natuur, of wat daarvoor door moet gaan, een gebruiksvoorwerp. Iets dat mensen naar believen kunnen gebruiken. Het is tekenend voor de omgang van onze eigen soort met zijn omgeving, die hij denkt te kunnen en moeten beheersen. De vraag is of we daarmee niet ons eigen voortbestaan op termijn definitief en doeltreffend in de wielen rijden. ♦

selectieve discografie
Chris Watson - In St Cuthbert's Time (Touch, 2013)
Peter Cusack - Sounds From Dangerous Places (ReR Megacorp, 2012)
Doug Quin - Fathom (Taiga Records, 2010)
Stephen P. McGreevy - Electric Enigma: The VLF Recordings Of Stephen P. McGreevy (Irdial Discs, 1996)
David Dunn - The Lion In Which The Spirits Of The Royal Ancestors Make Their Home (IML, 1995)
Jean C. Roché - Forêts De Montagnes (Sittelle, 1991)
Ludwig Koch - Songs Of British Birds No.1 (His Master's Voice, 1958)

bibliografie
Bernie Krause, The Great Animal Orchestra: Finding the Origins of Music in the World's Wild Places (New York: Little Brown, 2012)
Bernie Krause, Notes From the Wild: The Nature Recording Expeditions of Bernie Krause (Roslyn: Ellipsis Arts, 1996)

lees
meer meer over Ecologie in Gonzo (circus) #166

www
wildsanctuary.com
douglasquin.com
bbc.co.uk/programmes/m001q0sr

menstelde voor Stop MVP, een campagne tegen de bouw van een aardgaspijpleiding in het zuiden van de staat. Opdat de geschiedenis van het extractivisme in Virginia zich niet zou blijven herhalen.

OVERBEVISSING

Bachman groeit op in Fredericksburg – niet ver van waar de Potomac in Chesapeake Bay uitmondt en alwaar George Washington op een door slaven bewerkte plantage opgroeide. Aan het begin van de negentiende eeuw wonen er in Virginia een half miljoen slaven, meer dan in welke andere staat dan ook, en is het bij uitstek in de ‘Old Dominion’ dat de industriële revolutie echt op stoom komt. Bachman: ‘Hier begon de industriële teelt van tabak, waar deze vreemde samenleving op gebouwd is. Hele bossen moesten wijken voor een monocultuur – tot de bodem volledig was uitgeput en iedereen zei: *tabee*, wij gaan verder westwaarts, op zoek naar meer landbouwgrond.’ De sporen van dergelijke uitbuiting zijn in Virginia niet altijd even zichtbaar: Bachman vertelt over de ongekende hoeveelheden oesters, krabben en baarzen die Chesapeake Bay ooit rijk was; wat er na alle overbevissing nog over is, is oneetbaar verklaard met dank aan alle kunstmest en de torenhoge PFAS-waarden. De overgebleven natuur langs de kust verandert door de zeespiegelstijging en de verzilting van de bodem geleidelijk in een ‘ghost forest’. Dat er nu in een reeds kwetsbaar berggebied een nieuwe pijpleiding wordt aangelegd is voor veel mensen in Virginia onacceptabel en een blijk van de verdere uitputting van de regio. Bachman heeft desgevraagd alle feiten gauw paraat: het gebied waar gebouwd en geboord wordt, voorziet miljoenen mensen van drinkwater en de kalksteenformaties zijn er bijzonder fragiel.

Het risico op aardverschuivingen, watervervuiling en gasexplosies is enorm en bedreigt snelwegen, scholen en woonwijken die pal langs de route liggen, alsmede een compleet ecosysteem. ‘Het is kortzichtig om te denken dat het géén catastrofe zal worden,’ stelt Bachman. ‘We weten dat afgelopen jaar het warmste jaar ooit was. We waren getuige van tientallen bosbranden en een duizendjarige droogte in de hele regio – en we gaan in wezen een bom in het midden van het bos plaatsen?’ Activisten uit de wijde omgeving, waarvan een deel in het proces onteigend is, proberen de bouw al jaren te vertragen met blokkades en andere acties waarvoor ze jarenlange gevangenisstraffen riskeren. Bachman besluit zijn eigen steentje bij te dragen ten behoeve van de benodigde borgsommen.

Ik zoek altijd naar dingen die mij bijna aan het huilen maken.

DAMBREUK

Ik spreek Bachman in januari, als de Mountain Valley Pipeline nog in aanbouw is, de compilatie ‘STOP MVP’ net een maand oud is en al zo’n 7000 dollar heeft opgeleverd. Ter vergelijking: de borgsom van een gepensioneerde man die zich enkele maanden eerder aan een boormachine heeft vastgeketend, is op 28.000 dollar gesteld. Je moet je als activist soms in bochten wringen om moed te houden, maar Bachman benadrukt dat alleen al het samenstellen van de veertig tracks – door veertig artiesten uit West Virginia, Virginia en North Carolina – hem veel energie heeft gegeven. ‘Dit soort projecten toont dat je écht de verbinding kunt aangaan met mensen in je gemeenschap, dat je écht redelijk makkelijk in korte tijd zoiets kunt opzetten – dat is wat mij nu vooral op de been houdt.’ Bachman kent het culturele landschap in zijn regio nu beter dan ooit. De artiesten op ‘STOP MVP’ variëren van semi-gevestigd tot volstrekt onbekend. Er is naast wat punk vooral veel (instrumentale) folk te horen, met onder meer Yasmin Williams, Magic Tuber Stringband, Devon Flaherty en Nathan Bowles (Pelt, Black Twig Pickers). Zelf vertolkt Bachman ‘Last Chance’ van de legendarische banjospeler Hobart Smith: een instrumentaal nummer dat een vergeten geschiedenis met het heden verbindt, zoals alleen Bachman dat kan. ‘Ik wilde een lied kiezen uit een gemeenschap waarvan ik wist dat die door een milieuramp was getroffen, als gevolg van nalatigheid en hebzucht.’ Het is op kerst-

avond 1924 dat Saltville, een dorpje in Virginia waar Hobart Smith destijds woont, na een dambreuk door enorme hoeveelheden chemisch afval wordt overspoeld. Er vallen negentien doden. ‘We weten hoe dit soort gemeenschappen er honderd jaar later uitzien. Het is er nog steeds een kankercluster. De rivier is voor de komende tienduizend jaar met kwikzilver vervuild. Het was een ongeloofelijk biodivers ecosysteem dat we nooit meer terug zullen krijgen. Dat is wat ons met de Mountain Valley Pipeline ook te wachten staat,’ waarschuwt Bachman.

BOSBRAND

In zijn werk als folklorist en in ons gesprek brengt Bachman onvermoeibaar alle vergeten rampen van de voorbije eeuw die Virginia als littekens met zich meedraagt aan het licht. Halverwege het gesprek houdt hij er een souvenir van omhoog: de helm die zijn overgrootvader droeg toen hij tijdens zijn werk door een mijnexplosie werd getroffen. Hij hield er een aantal zware brandwonden aan over en moest het stellen met een schadevergoeding van dertig dollar. Bachmans vader Jon zingt er een lied over op de ‘STOP MVP’-compilatie: ‘The Coal Tattoo’. Het is het soort ‘ramplied’ waar het in de Appalachse muziektraditie van wemelt: liederen over ontploffingen, zinkende schepen, overstromingen en wervelstormen. ‘Voor er massamedia was, was een lied een manier om een bepaalde gebeurtenis vast te leggen en door te geven,’ legt Bachman uit. Hij gaf op ‘Almanac Behind’ al zijn eigen invulling aan deze specifieke traditie en deed dat onlangs opnieuw. Want in de zomer van 2023 woedde wekenlang een bosbrand op enkele kilometers van zijn huis. 25 dagen lang om precies te zijn. Bachmans meest recente release, ‘Quaker Run Wildfire (10/24/23 – 11/17/23) For Fiddle And Guitar’, is precies 25 minuten lang en doet van dag tot dag chronologisch verslag – compleet met sirenes, onthutste schreeuwilen, ver geknisper en angstaanjagende noise. ‘Het was heel emotionele muziek om te maken, omdat ik het oncomfortabele van de situatie wilde nabootsen en ik het in zekere zin aan het herbeleven was. We zagen het allemaal gebeuren. Iedere nacht zagen we het branden. Mijn gehoor is nog steeds aangetast door de hoeveelheid rook die ik destijds te verwerken kreeg.’ Ruim 1400 hectare bos brandde af, waaronder een deel van de Shenandoahvallei. Het resulteerde, ironisch genoeg, in het voorlopig hoogtepunt van Bachmans post-anthropocene folkmuziek: een geduldige eulogie die bij de vele te verwachten rampen nog van pas zal komen. ‘Ik wilde de ruimte creëren waarin mensen op een nieuwe manier over dit soort dingen, over de klimaatcatastrofe kunnen nadenken. Ik ben een folklorist, dus voor mij is het een manier geweest om deze gebeurtenissen vast te leggen, maar ik hoop ook dat andere mensen hier iets uit kunnen halen.’

TRAUMA

Een ramplied heeft anno 2024 geen tekst nodig. We worden toch al onophoudelijk met beelden van bosbranden en overstromingen geconfronteerd. Wat Bachman koste wat kost tracht te behouden is het gevoel. Veel meer dan kennisneming of meelevenheid weet de muzikant met ‘Almanac Behind’ en ‘Quaker Run Wildfire’ urgentie over te brengen, alsmede de diepe rouw die bij het verlies van een ecosysteem hoort en de onontkomelijke noodzaak om in verzet te komen. Iedere activist is gebaat bij de strijdlust en bezieling van een ander om zelf in beweging te blijven. Zeker wanneer je telkens door tegenslag wordt geconfronteerd. Op het moment van schrijven gutst, na jaren van protest, het aardgas officieel door de Mountain Valley Pipeline. Meer pijpleidingen in meer kwetsbare gebieden in Virginia en naburige staten zijn in ontwikkeling. Het citaat is bekend: wie de geschiedenis niet kent, is gedoemd deze te herhalen. Bachman: ‘Het is belangrijk om te benadrukken dat het traumatiseren van de bevolking door de eeuwen heen een manier is geweest om mensen mak te houden. Amerika is een ontzettend traumatiserende omgeving. Mensen zijn uitgeput. Dat is nog geen excuus om niets te doen, maar het is wel te begrijpen.’ Goddank is er activisme. Goddank is er muziek. ‘Man, ik voelde mij gisteren zo terneer geslagen door die hele toestand en met mijn opname van ‘Quaker Run Wildfire’ wilde het ook al niet vlotten – tot ik vandaag precies de juiste klank wist te vinden. Ik zoek altijd naar dingen die mij bijna aan het huilen maken. Die intensiteit wil ik kunnen delen. Zolang het maar zorgt voor meer bewustzijn.’ ♦

selectieve discografie
Quaker Run Wildfire (10/24/23 – 11/17/23) for Fiddle and Guitar (Longform Editions, 2024)
When The Roses Come Again (Three Lobed Recordings, 2023)
Almanac Behind (Three Lobed Recordings, 2022)
Axacan (Three Lobed Recordings, 2021)
The Morning Star (Three Lobed Recordings, 2018)
River (Three Lobed Recordings, 2015)

www
danielbachman.bandcamp.com

FELIX HESS

De schoonheid van een kikkerkoor

De Groningse wetenschapper-kunstenaar Felix Hess (1941-2022) verzamelde opnames van kikkerkoren, die hij uitbracht op cassette en vinyl en trachtte te recreëren middels installaties met 'geluidsbeestjes'. Een selectie uit Hess' kikkercollectie wordt nu heruitgebracht door Dead Mind Records.

auteur Peter Bruyn [@mastodon.bida.im/@peterbruyn](https://mastodon.bida.im/@peterbruyn)

Hess wilde als kind reeds begrijpen hoe het universum in elkaar zat. Dat is te lezen in het boekje dat verscheen toen de wetenschapper en kunstenaar in 2003 de Witteveen+Bos-prijs voor Kunst+Techniek kreeg toegewezen. Die fascinatie leidde ertoe dat hij natuurkunde ging studeren. Maar ook dat hij de verschijnselen in de wereld om hem heen niet alleen met de oren en ogen van de wetenschapper, maar ook als kunstenaar zou gaan beschouwen. Met dat gegeven in het achterhoofd luister je direct anders naar 'Frogs, A Selection Of Field Recordings' de recent verschenen lp (en download) waarop een selectie van opnamen die Felix Hess tussen 1982 en 1991 merendeels in eigen beheer uitbracht op vier cassettes en één vinylplaat. Opnamen van kwakende, krassende en krijsende kikkers. Een enkele kikker kwaakt als een kikker, maar een heel leger kikkers ontwikkelt allerlei patronen van kikkergeluid, waarbij voortdurend sprake is van interactie en – zo stelde Hess vast – wetmatigheden. Kikkers reageren op elkaars roep en doen dat steeds massaler, wat kan leiden tot fascinerende vraag-antwoord-patronen. Maar klinkt er plotseling een ander geluid – een menselijke stem, een vogel, een passerende auto – dan valt het gehele kikkerkoor stil. Daarbij hebben verschillende kikkersoorten hun eigen klanken, blijkt uit opnamen die de onderzoeker maakte in Australië, Japan en Mexico.

BOEMERANGS

Aan de kikkerfascinatie van Hess ging uiteraard het een en ander vooraf. Hij studeert in Groningen en promoveert in 1975 op een proefschrift waarin hij op basis van aerodynamica en complexe, zelf geschreven wiskundige modellen de beweging van boemerangs

onderzoekt. Pionierswerk dat veel aandacht krijgt omdat de boemerang voorheen vrijwel alleen in cultureel perspectief is bestudeerd en niet als fysisch fenomeen. Vervolgens krijgt hij een baan aan de universiteit van het Australische Adelaide. Daar, in de natuur rond de stad, raakt hij onder de indruk van de kikkerkoren en gaat, bij voorkeur 's nachts, met een opnameapparaat de natuur in om ze op te nemen. De opnamen inspireren hem om elektronische 'geluidsbeestjes' te gaan maken die vergelijkbare klankpatronen produceren.

Als Hess in 2022 overlijdt, buigt diens goede vriend dr. Christiaan Jörg zich over de nalatenschap van de kunstenaar/fysicus. Jörg is kunsthistoricus, gespecialiseerd in oud-Chinees porselein en keramiek. De verzameling Japanse prenten van Hess kan hij op waarde schatten, maar met de dozen vol cassettebandjes en bijbehorende administratie weet hij geen raad. Jörg vraagt advies aan muzikant/vertaler Mark Poysden met wie hij bij zijn publicaties over Chinees aardewerk regelmatig samenwerkt en komt via hem ook bij muzikant, cassettepionier en voormalig Staalplaat-medewerker Frans de Waard met de vraag om er eens naar te kijken en luisteren.

RITME

'Ik had Felix Hess nooit persoonlijk ontmoet, maar ik kende zijn werk reeds van die cassettes die hij in de jaren 1980 had uitgebracht,' vertelt De Waard. 'Ik was in die tijd ook actief als vrijwilliger bij het kunstenaars-initiatief V2_ in Den Bosch, waar zijn werk eveneens bekend was. Bij het leeghalen van zijn huis stuitte we op een grote verzameling kikkeropnamen – veel meer dan er destijds op cassette is uitgebracht. Ik vond dat

in de jaren 1980 al ontzettend fascinerend, omdat het vaak helemaal niet als 'kikkers' klinkt. Het is eerder een machinaal geluid. We hebben nog lang niet alles beluisterd, maar ik vroeg mij altijd af of dat 'pure' opnamen waren of dat Hess die op de een of andere wijze bewerkt of 'geremixt' had. De informatie op de hoesjes van de banden over de plaats, datum en tijd van de opnamen zijn echter zo exact, dat het wel zuivere field recordings moeten zijn.'

In een publicatie voor het Amsterdamse centrum voor hedendaagse kunst De Appel omschreef Felix Hess in 1983 zijn fascinatie voor kikkerzang. Ook als gevolg van natuurverschijnselen als regen of wind kunnen geluidspatronen ontstaan, zoals golfslag of het ritselen van boombladeren, maar de opvallende ritmestructuren in kikkerkoren worden veroorzaakt door de kikkers zelf. Een essentieel verschil.

De Waard en Poysden komen tijdens hun inventarisatie van het Hess-archief in contact met Johnny van de Koolwijk van het Nederlandse platenlabel Dead Mind Records. Hij probeerde een jaar of tien geleden reeds Hess in te benaderen om een compilatie van diens oude cassettes uit te brengen. Hess reageerde echter niet. Na diens dood in 2022 liggen de kaarten anders. De nabestaanden hebben geen bezwaar, Van de Koolwijk maakt een selectie die door De Waard gedigitaliseerd wordt en zo verschijnt in mei 2024 in gelimiteerde oplage de verzamel-lp met op de hoes een Japanse Zenga-prent uit Hess' collectie.

Als je weglaat wat je niet nodig hebt, kun je nooit kitsch maken.

GELUIDSBEESTJES

Maar het verhaal van Hess gaat verder. Reeds in de vroege jaren 1980 werkt hij aan een elektronisch equivalent van de kikkerkoren. Hij programmeert en bouwt 'geluidsbeestjes' die op elkaar reageren zoals kikkers dat doen: ze produceren geluiden, steken daarmee elkaar aan tot steeds luidere 'koren', totdat een extern geluid ze plots weer tot zwijgen brengt. De uit geluidsbeestjes bestaande installaties worden een 'hit'. Hess exposeert ze in kunstcentra als De Appel, maar ook internationaal. Hij bouwt nieuwe, meer geavanceerde typen die niet alleen geluid maken, maar ook bewegen. Daarmee begint feitelijk Hess' formele carrière als kunstenaar. Van dit project verschijnen echter geen

geluidsdragers. 'Die geluidsbeestjes waren vooral visueel aantrekkelijk,' zegt De Waard. 'Persoonlijk vind ik zijn kikkeropnamen fascinerender, omdat daar de verbeelding echt mee op de loop gaat. Ze roepen een industriële of mechanische associatie op, maar zijn dat tegelijk heel duidelijk niet.'

Later zou Felix Hess nog heel ander werk maken. Bijvoorbeeld installaties gebaseerd op luchtdrukverschillen, zoals lampjes in de openbare ruimte die oplichten als er een autobus passeert. In 2003 krijgt hij de al genoemde Witteveen+Bos-prijs voor Kunst+Techniek en wordt hij geprezen als kunstenaar die verschijnselen zichtbaar maakt die onze zintuigen gewoonlijk niet waarnemen.

Uiteindelijk heeft Felix Hess een in omvang beperkt, maar inhoudelijk diepgravend oeuvre nagelaten, waarbij de techniek steeds soberder wordt. Extra elektronische componenten en mogelijkheden maken het resultaat voor hem niet per se interessanter. Hij zei daar ook interessante dingen over, zoals: 'Als je alles weglaat wat je niet nodig hebt, kun je nooit kitsch maken.' Hij geeft zich steeds meer over aan 'labiele systemen' waarover hij zelf minder controle heeft. En wat zijn kikkeropnamen betreft: 'Er is vaak een grote schoonheid in het geluid van een kikkerkoor, maar het is geen muziek. Muziek is geluid dat gemaakt wordt om door mensen beluisterd te worden. (...) Het afspelen van een geluidsopname voor een menselijk publiek kan wel muziek zijn.' ♦

discografie

Frogs, a Selection of Field Recordings (Dead Mind Records, 2024)

bibliografie

Felix Hess, Light as Air (Heidelberg: Kehrer Verlag, 2001)

lees

meer over Felix Hess bij Age of Wonder 2014 op de Gonzo (circus)-website (03/04/2014)

meer over albumbespreking 'Frogs, a Selection of Field Recordings' in Gonzo (circus) #181

MUZIEKFESTIVALS

Proeftuin voor duurzame ontwikkeling

Duurzaamheid is een actueel thema in de muziekindustrie. Met name muziekfestivals streven naar minder uitstoot en meer circulariteit. Ze kunnen echter ook dienen als proeftuin voor nieuwe ontwikkelingen én kunnen de weg wijzen naar een meer duurzame samenleving.

auteur Theo Ploeg @hyperspace_st

DGTL, foto Kirsten van Santen

De weersvoorspelling is slecht: regen, regen, regen. Gelukkig valt er op de dag van het festival zelf geen druppel, al laat de zon zich ook niet zien. Het publiek van Zwart Goud bestaat uit een bonte mengeling van buurtbewoners en lokale en regionale muzikliefhebbers. 'Vanaf de start in 2015 staan onze drie pijlers duurzaamheid, ontdekking en mijnrfgood centraal,' vertelt Simon Colla, algemeen coördinator van het festival. Sinds 2017 vindt Zwart Goud plaats in Nationaal Park Hoge Kempen, aan de rand van Maasmechelen. Hier staan de schachten die herinneren aan het mijnverleden van de regio. Het festival trekt tweeduizend bezoekers, waaronder veel uit de regio Maasmechelen. 'We willen een zo laag mogelijke impact nalaten op onze omgeving, onze uitstoot minimaliseren en afval tot een absoluut minimum beperken.' Op Zwart Goud is het eten plantaardig en aangeboden door lokale ondernemers, de drinkbeker is herbruikbaar, er wordt gebruik gemaakt van groene energie en alle afval wordt ingezameld en zoveel mogelijk hergebruikt. 'We draaien volledig op vrijwilligers en onze eigen gemeenschap,' benadrukt Colla. 'Onze missie is een dynamisch gegeven, we zijn daarin realistisch. In de beginjaren waren we zeer ambitieus. We wilden het hele festival laten draaien op zonne-energie, maar dat bleek financieel gewoon niet haalbaar.' Het festival werkt samen met lokale ondernemers en heeft zo een sterke band opgebouwd met de lokale gemeenschap. Tevens is Zwart Goud een podium voor muzikaal talent. Dat is volgens Colla écht nodig want veel plekken om te spelen zijn er in Limburg niet meer.

SPEELTUIN

Het Amsterdamse DGTL (spreek uit: *digital*) laat zien dat duurzaamheid ook op grotere schaal mogelijk is. Eerder dit jaar trok de laatste editie van het festival 50.000 bezoekers. DGTL positioneert zichzelf als het eerste circulaire muziekfestival ter wereld. Niet alleen besteedt het festival aandacht aan circulaire duurzaamheid op de website, ook is er een mini-documentaire waarin het DGTL-framework wordt uitgelegd. De aanpak kent vijf pijlers: *resources, energy, mobility, sanitation* en *food*. Vanaf de eerste editie in 2013 werkt DGTL aan de verduurzaming van het festival. Dat doet het festival niet alleen. Er wordt intensief samengewerkt met innovatieve bedrijven die DGTL gebruiken als experimentele 'speeltuin'. Zo test SEMILLA Sanitation er methoden om urine om te zetten in drinkwater, serveert Beyond Meat er z'n plantaardige burgers en voorzag de start-up Watermeln de *food court* afgelopen editie van energie met een waterstof-generator. Inmiddels wekt DGTL meer energie op dan er nodig is voor het festival. 'Op het gebied van duurzaamheid lopen Nederlandse festivals voorop,' beaamt Frederike Berendsen. In sep-

Zwart Goud, foto Lais van Gestel

tember 2021 richtte zij de Nederlandse tak op van de internationale organisatie Music Declares Emergency (MDE), die twee jaar eerder het levenslicht zag in Londen. De Belgische tak is momenteel in oprichting. MDE is een initiatief van mensen uit met name de Britse muziekindustrie, onder aanvoering van muzikante Fay Milton, om klimaatverandering bovenaan de culturele agenda te zetten. De pakkende slogan *No Music On A Dead Planet* is inmiddels wijdverspreid. Tevens ontwikkelt MDE allerlei hulpmiddelen voor festivals, artiesten en muzikliefhebbers om duurzamer met muziek bezig te zijn.

Duurzaamheid is niet enkel ecologische duurzaamheid.

DIALOOG

Wereldwijd is bij MDE duurzaamheid op festivals een belangrijk speerpunt. In Nederland is dat anders. 'We focussen ons minder op het verduurzamen van festivals en meer op het veranderen van de cultuur rond festivals,' licht Berendsen toe. Muzikanten vinden het vaak lastig om festivals aan te spreken op duurzaamheid en festivals zijn bang dat muzikanten duurzaamheid niet zo belangrijk vinden, bleek uit eigen onderzoek. Met elkaar in gesprek gaan is essentieel. Dat faciliteert MDE NL met Toekomstmuziek – een talkshow en podcast waarin allerlei festivalorganisatoren en muzikanten met elkaar in gesprek gaan over klimaatverandering. Inmiddels vonden er dit jaar edities plaats op Oerol, Grasnapolsky en Wonderfeet. Tevens wordt er samengewerkt met Lowlands en ADE Green – de conferentie

over duurzaamheid, innovatie en sociale verandering tijdens Amsterdam Dance Event. In 2022 behaalde Berendsen haar master aan het Conservatorium in Amsterdam met een duurzame gids voor artiesten. Belangrijke conclusie in haar scriptie is dat onze relatie met de natuur anders moet. Festivals zijn plekken waar we kunnen voelen, leren en veranderen, stelt ze vast. 'We zijn sociale wezens en we vinden het belangrijk wat anderen van ons vinden, artiesten kunnen een belangrijke rol spelen in gedragsverandering en muziek is daarin een verbindende factor,' benadrukt Berendsen. Als FRÉ maakt ze zelf muziek én draagt ze haar activisme bewust uit. Berendsen: 'Veel mensen zijn bang om hun idealen uit te dragen, maar we beseffen niet hoe veel invloed we hebben op onze directe omgeving.'

INNOVATIE

Het is vergeefs zoeken naar betrouwbare cijfers over het aandeel van de muziekindustrie op het gebied van klimaatverandering. Vergelijkingen met grootvervuilers als de intensieve veehouderij, vervoer en zware industrie zijn daarom niet te maken. Down The Rabbit Hole-directeur Eric van Eerdenburg vergelijkt zijn festival (45.000 bezoekers) met een kleine stad en daar hoort een vergelijkbare klimaatimpact bij. Mojo, de moederorganisatie van Lowlands en Down The Rabbit Hole, streeft ernaar om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Om die doelstelling te halen participeert Mojo in Green Deal Circular Festivals (GDCF). De samenwerkingsorganisatie is een initiatief van het Nederlandse Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en reikt ver over de grenzen. Buiten Mojo participeren een zestigtal festivals waaronder Pukkelpop, Tomorrowland, Roskilde Festival, Sziget en Into The Great Wide Open. De urgentie binnen de muziekindustrie om in te zetten op duurzaamheid is groot. Tijdens de Covid19-pandemie sloeg het rapport 'Last Night A DJ Took A Flight' (2021) van Clean Scene in als een bom. Vervoer

van muzikanten, deejays én vooral bezoekers vormt verreweg de grootste vervuilingfactor – volgens cijfers van MDE gaat het om zeker 20%. De laatste jaren schieten de initiatieven om muziek-festivals duurzamer te maken als paddenstoelen uit de grond. Een aantal voorbeelden zijn Julie's Bicycle (UK), Green Music Initiative (DE), Le Collectif des Festivals (FR), Greener Events (NO), Ecolibrium (UK) en Green Events (NL). Nederland is koploper wanneer het gaat om innovatie en samenwerking. Green Event is een belangrijke initiatiefnemer van het eerder genoemde GDCF en werkt nauw samen met Innofest, een organisatie die experimenten uitvoert op festivals om innovaties te testen.

SAMENWERKING

Er is binnen de muziekindustrie een grote behoefte om samen te werken aan het gezonder maken van het muziek-ecosysteem, valt Koos Zwaan op. Hij is lector van het kersverse lectoraat Innovatie in de Muziekindustrie (IMI) en leidt het drie jaar geleden opgerichte International Music Industry Lab (IMI Lab) van Hogeschool Inholland. 'Voor ons is duurzaamheid niet enkel ecologische duurzaamheid,' legt hij uit. Naast ecologische duurzaamheid richten beide IMI's zich op economische en sociaal-maatschappelijke duurzaamheid. Die drie zijn lastig los van elkaar te zien, meent Zwaan. Tijdens de Covid19-pandemie werkte IMI Lab samen met het Spaanse Elrow, een van de grootste danceorganisatoren ter wereld, aan alternatieve festivalbelevingen. Er werd geëxperimenteerd met virtuele dance-events die bezocht konden worden van huis uit, hybride vormen waarbij bezoekers een fysiek festival digitaal kunnen bezoeken en, op de top van de meta-verse-hype, met exclusieve virtuele werelden. Nu alles weer terug min of meer normaal is, hebben alternatieven voor live-events geen prioriteit meer. 'Live-events zijn een belangrijke inkomstenbron en experimenteren met nieuwe technologie vraagt om investeringen die je niet direct terugverdient,' legt Zwaan uit. 'Economische duurzaamheid is belangrijk, maar mensen willen ook fysiek bij een festival zijn. Dat is met behulp van digitale media nog niet mogelijk. Probeer de geur van okselzweet en verschaald bier maar te reproduceren.' Die behoefte om erbij te zijn blijkt eveneens uit 'I Was There' (2023), het promotieonderzoek van Martijn Mulder aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

GEMAK

Het eerder genoemde DGTL is volgens Zwaan een festival dat de drie vormen van duurzaamheid goed weet te integreren. 'Wanneer je over het festivalterrein loopt zie je dat DGTL heel open is in hun waarden en doelstellingen. Er is niet alleen veel aandacht voor ecologische duurzaamheid, ook inclusiviteit en sociale veiligheid krijgen aandacht. Er wordt ook veel

samengewerkt met allerlei innovatieve bedrijven om het festival nog duurzamer te maken.' Het vervoer van de bezoekers naar en van het festival is een belangrijke vervuiler. Momenteel loopt er een project met TivoliVredenburg (Utrecht), Patronaat (Haarlem) en 013 (Tilburg) – poppodia die voorlopers zijn in duurzame bedrijfsvoering – om bezoekers na het kopen van een toegangkaart te verleiden op een meer duurzame manier naar en van de zaal te reizen. Zwaan: 'Bij festivals is dat lastiger omdat ze vaker op plekken liggen waar minder goed openbaar vervoer is. Je moet er dan voor zorgen dat je het mensen zo gemakkelijk mogelijk maakt om de duurzame keuze te maken.' Dat is precies waar Lab Vlieland op inzet. Of eigenlijk: óók op inzet. 'Wij presenteren duurzaamheid als aantrekkelijk door bezoekers een positieve festivalervaring te geven waarin die duurzaamheid zit ingesloten,' legt Daan Stigter van Lab Vlieland uit. Het lab ontstond in 2013 als onderdeel van Into The Great Wide Open. Nog steeds werken beide intensief samen en delen ze een kantoor in Amsterdam. 'Wij zijn de kraamkamer waar nieuwe ideeën en ontwikkelingen ontstaan en die proberen we uit op het festival.'

VERLEIDEN

Inmiddels werkt Lab Vlieland ook samen met andere organisaties en is het onderdeel van het eerder genoemde GDCF. Ecologische duurzaamheid heeft een meetbare kant. De uitstoot van CO2, bijvoorbeeld. Stoot je minder uit dan je uit de lucht haalt? Dan ben je klimaat-positief. Lab Vlieland bouwde daar een rekentool voor in Excel, die samen met studenten van de Universiteit Utrecht verder is ontwikkeld en nu als GDCF Monitor gratis te gebruiken is. 'Laagdrempelig en niet achter een betaalmuur, dat is voor ons belangrijk,' meent Stigter. Dan is er ook de minder goed meetbare kant van ecologische duurzaamheid. 'Wij proberen bezoekers, muzikanten en leveranciers te verleiden om het duurzame pad te nemen. Het mooie is dat wij de regels bepalen. We laten mensen kennismaken met andere zaken dan muziek. Ons festival is vleesloos en wanneer mensen een lekkere vega-burger eten terwijl ze naar hun favoriete artiesten kijken en luisteren, hopen we dat ze die positieve connotatie meenemen naar huis.' Into The Great Wide open vindt plaats in een natuurgebied op Vlieland. Dat is een uitdaging. 'Voorafgaand aan het festival halen we alle dennenappels weg zodat mensen er niet over kunnen vallen. Na afloop leggen we ze weer terug. Zorgvuldig omgaan met de omgeving is een belangrijke waarde.' De huidige editie van het festival zet belangrijke stappen in de richting van klimaat-neutraliteit. Stigter vertelt trots: 'Vorig jaar vervangen we alle aggregaten door batterijen, dit jaar is alle apparatuur, ook alle heftrucks en vrachtwagens voor op- en afbouw, elektrisch.'

DGTL, foto Calluna Denkers

RITUELEN

'Materiële duurzaamheid' noemt Joost Vervoort zulke oplossingen. Die zijn belangrijk en nodig, maar ze interesseren hem minder. Voor hem draait het om de vraag: 'Hoe kunnen festivals een denk- én leefruimte bieden voor nieuwe duurzame toekomst?' Vervoort is assistent-professor Transformatieve Verbeelding en leider van het impact-programma bij het Copernicus Institute of Sustainable Development aan de Universiteit Utrecht. 'Duurzaamheid wordt vaak technisch gebracht. Heel modernistisch en het spreekt zo weinig tot de verbeelding. Daar moeten we uitbreken en ons afvragen wat voor toekomst we willen,' legt hij uit. Vervoort ziet festivals als transformatieve rituelen die mensen op een andere manier in het leven kunnen doen staan. 'Mensen gaan niet naar een festival omdat het bier er duurzaam is, maar om een transcendentale ervaring te hebben bij hun favoriete artiest. Festivals moeten weer plekken worden waar we samen transformatieve, rituele ervaringen hebben.' Zijn onderzoek wordt sterk beïnvloed door zijn ervaring als lid van de band Terzij De Horde. 'Als we spelen zijn we punk, zonder opsmuk. Er komt dan zoveel emotie los dat het publiek losgaat. Dat brengt onze extreme muziek te weeg.' Het ideale duurzame festival is volgens Vervoort een microkosmos die een gemeenschap cultiveert gebaseerd op gedeelde waarden. Die nemen mensen dan mee naar hun dagelijkse leven en zo verandert de modernistische maatschappij. De kracht van muziek is daarin essentieel. Het kleinschalige Zwart Goud in Maasmechelen voldoet aan die omschrijving, al scoort het festival nog niet hoog wat betreft materiële duurzaamheid. Een tijdelijke gemeenschap is Zwart Goud echter wel, geworteld in de lokale gemeenschap. Volgend jaar viert Zwart Goud haar tienjarig bestaan. Een mooi moment om er samen te dromen van een duurzamere toekomst. ♦

DGTL, foto Calluna Denkers

www
zwartgoud.be
dgtl.nl
musicdeclares.net
imi-lab.nl
labvlieland.nl
cleanscene.cub
circularfestivals.nl
fremusic.de
terzijdehorde.bandcamp.com

MELISSA PONS

Veldopnames van dramatische landschappen

Het werk van de Portugese *field recordist* Melissa Pons draait om de ‘meer-dan-menselijke wereld’ en onze complexe relatie daarmee. De afgelopen jaren heeft ze geluiden over de wereld verkend, van de bossen in Brazilië en Zweden tot haar thuisland Portugal. Haar nieuwe album ‘Cliffs, Vultures And Cycles Of Death’ gaat over de cyclus van leven en dood, en over de rol van gieren als aaseters binnen dat ecosysteem.

auteur Anthony Fiumara

Dat de veldopnames van Melissa Pons bijna poëtische titels dragen, geeft al weg dat je geen vredig-arcadische landschapjes gaat horen. De albums van Pons zijn eerder persoonlijk te noemen, soms zelfs verhalend. Ze schuwen de schurende kant van de natuur niet en laten je nadenken over de rol van de mens in het ecosysteem. Zo hoor je in ‘Cliffs, Vultures And Cycles Of Death’ soms een vliegtuig overvliegen, krijg je sympathie voor de aasetende gieren en hoor je hoe een koppel wilde zwijnen elkaar in de verte naar het leven staat.

Als ik Melissa Pons spreek via Zoom, bereidt de provincie Utrecht een afschotvergunning voor om een eind te maken aan de wolf op de Utrechtse Heuvelrug – na twee incidenten met jonge kinderen is dat de oplossing, denken ze. In 2020 leefde Pons zelf tussen de wolven en nam ze die op voor haar album ‘Wolf Soundscapes’. Hoe kijkt zij naar deze situatie? Pons: ‘Het moet uiterst traumatiserend zijn geweest voor die kinderen. En natuurlijk ben ik niet de moeder, maar helaas is dit het typische antwoord. We zouden als samenleving

veeleer moeten reflecteren over hoe we niet in staat zijn te co-existeren met andere wezens. Het is dus logisch dat ze onze leefruimte binnenkomen. Dit zou een moment voor reflectie moeten zijn, in plaats van meteen over te gaan tot doden.’

Ik wilde dat het album een levens- en doodscyclus weerspiegelde.

NARRATIEF

Pons heeft een achtergrond in de muziek en ging in eerste instantie naar de universiteit om muziek-productie en -technologie te studeren. Daar raakte ze geïnteresseerd in sounddesign voor film. Ze was gefascineerd door hoe geluid de emoties van mensen beïnvloedt.

Tijdens haar studie werd haar liefde voor veldopnames aangewakkerd: ‘In mijn tweede jaar werkte ik samen met een partner en enkele vrienden aan een korte horrorfilm. Hoewel ik niet goed wist wat ik deed, begon ik omgevingsgeluiden op te nemen. De ervaring van het luisteren door koptelefoons en de concentratie die dat vereiste was diepgaand.’

‘Mijn docenten nodigden me uit voor excursies naar het Portugese platteland. Op een nacht vroeg een docent me opeens waar de apparatuur was: hij hoorde de krekels in dat nauwelijks door geluidsvervuiling aangestaste landschap. Luisterend naar het krekelkoor onder een prachtige sterrenhemel, besepte ik die nacht het belang van solitair werk voor mij. Ik heb een hyperactief hoofd en dit helpt me enorm om me te concentreren. Die mix van waardering voor het geluidslandschap en het vinden van gemoedsrust trok me dieper in de wereld van de veldopnames.’

In de loop van de jaren ontwikkelde ze haar vaardigheden en esthetiek tot wat ze ‘dramatische landschappen’ noemt. Haar opnames en titels hebben een verhalend karakter – dat is met opzet, zegt ze: ‘Er is altijd een narratief, dat ik verder versterk. Het is vaak niet expliciet, maar vooral een richtlijn voor mezelf.’

ONDERDOMPELEN

Op de vraag of haar veldopnames invloed hebben gehad op hoe ze in het dagelijks leven luistert, zegt Pons: ‘Absoluut. Het is alsof mijn oren op een nieuwe manier zijn geopend, waardoor ik me heel verbonden voel met geluiden. We hebben de neiging om ons leven te zien als toeschouwers, zoals de filosoof Guy Debord zegt

als hij het heeft over de ‘spektakelsamenleving’ (‘La société du spectacle’, af). We zien onszelf vaak door de lens van sociale media, in plaats van ons onder te dompelen in de ervaring.’

‘Zo zijn natuurgeluiden niet altijd mooi en ontspannend; ze kunnen beklemmend zijn, zoals bepaalde windvlagen of dierenroepen. Deze geluiden kunnen overweldigend aanvoelen, en hun impact varieert van persoon tot persoon. Ik heb ontdekt dat de manier waarop geluid zich gedraagt in een ruimte – hoe het weerkatst en zich verspreid – een tonaliteit kan creëren die soms botst met de visuele omgeving.’

AASETERS

De ideeën voor haar albums ontstaan vaak zonder uitgebreide planning. Zo begon het idee voor ‘Wolf Soundscapes’ oorspronkelijk als een samenwerking met de Duitse field recordist Nils Mosh, maar die plannen werden door COVID omgebogen tot vrijwilligerswerk in een wolvenreservaat in Portugal. Het album ‘Swedish Forest Textures’ met Zweedse bosgeluiden ontstond toen ze als geluidsontwerper werkte voor een film over een Syrische vluchteling in Zweden. Voor ‘Cliffs, Vultures And Cycles Of Death’ vormde de constante aanwezigheid van de dood op het vergrijsde platteland waar ze woont een directe aanleiding. ‘Mijn huidige omgeving heeft me ertoe aangezet de dood te accepteren. Ik zie de natuur als een reeks cycli, waarbij de dood een essentieel onderdeel van het leven is, niet iets om alleen maar te vrezen of negatief over te zijn.’

‘Ongeveer twee jaar geleden begon ik met het opnemen van gieren. Ik vind het fascinerend hoe ze zweven en ook de spookachtige geluiden die ze maken intrigeren me. Gieren spelen een cruciale rol in de natuur: als aaseters voorkomen ze bijvoorbeeld de verspreiding van ziektes. Ik wilde dat het album deze levens- en doodscyclus weerspiegelde, waarbij zowel de harde als de mooie kanten van de natuur werden getoond.’

PERSPECTIEF

Pons noemt haar benadering van veldopnames meer artistiek dan wetenschappelijk. Ze probeert zelf onhoorbaar te blijven op haar opnames, maar omarmt ook het persoonlijke stempel dat ze dragen. Door haar opnames hoopt ze luisteraars een sterk gevoel bij de wereld buiten de menselijke cultuur te geven. ‘De natuur heeft een diepgaande werking op mij, en ik weet dat dit ook voor anderen geldt. Op ‘Wolf Soundscapes’ kreeg ik een ontroerende reactie van een bijna zeventigjarige, die was opgegroeid met het idee dat wolven gevaarlijk waren. Na het beluisteren van mijn opnames voelde ze tederheid voor de dieren en zag ze ook hun schoonheid – het had haar perspectief compleet veranderd. Dit soort reacties maakt alles de moeite waard.’ ♦

discografie

Cliffs, Vultures and Cycles of Death (Eigen beheer, 2024)

Mata Atlântica (Eigen beheer, 2021)

Wolf Soundscapes (Eigen beheer, 2020)

Swedish Forest Textures (Eigen beheer, 2020)

Nocturnal Sounds of the Atlantic Forest (Eigen beheer, 2017)

www

melissapons.com

melissapons.bandcamp.com

FILIP VERVAET

Een voetstuk voor de zee

Filip Vervae - Staging Sea, foto Filip Claessens

De Sint-Pieterskerk in De Panne werd oorspronkelijk gebouwd in 1878, toen nog in een duinenlandschap. Door de jaren heen veranderden die duinen in een kerkplein te midden van een gemeentekern. In 2024 ondergaat de plek nog twee grote veranderingen: de kerk wordt een bibliotheek, terwijl het kerkplein onder handen wordt genomen door Filip Vervae voor zijn werk 'Staging Sea', deel van de Beaufort-triennale die zich langs de Belgische kustlijn afspeelt. Dit kunstwerk plaatst de zee letterlijk op een voetstuk en verbeeldt de hedendaagse maakbaarheid van de natuur. Deze zelfbewuste toe-eigening van de natuur is een thema dat gaandeweg gegroeid is in het werk van Vervae.

TERUGBRENGEN

De uiteindelijke inrichting van het plein kwam voort uit een samenwerking met veel participanten, waaronder een bioloog die onderzocht wat er in de oorspronkelijke achterduinen groeide. 'Met die oorspronkelijke duinvegetatie hebben we een soort van lusttuin in de stad gemaakt. Maar hoe alles uiteindelijk gaat groeien of evolueren, heb je niet in de hand,' legt Vervae uit. In opdracht van de gemeente De Panne wordt de oude kerk omgebouwd tot bibliotheek in samenwerking met het Brusselse ontwerpbureau TM Juxta-Fallow. 'Het landschap is het overkoepelende thema. Rondom de kerk komen onze twee werelden samen. Zowel de architecten als ik hadden oude foto's gezien van hoe de omgeving er vroeger uitzag. Toen bleek dat we met een simultaan idee erover zaten,' vertelt Vervae. In tegenstelling tot veel werken van de Beaufort-kunstroute staat 'Staging Sea' niet aan de kustlijn, maar in het centrum van De Panne. De kust, de zee en de typische architectuur van Belgische kuststeden waren echter wel de inspiratie voor Vervae: 'Het hele werk is voor mij een soort van reflectie op onze kust. Ik heb veel losse elementen ervan samengebracht en gecombineerd met elementen uit mijn eigen werk die vaak ook natuurgerelateerd zijn. Wat bij mij de aanzet is, is de relatie tussen mens en natuur. De Belgische kust wordt gekenmerkt door een architecturale rechtlijnigheid. Eigenlijk is dat één lange glazen façade die de plaats van de natuurlijke duinenbarrière

Filip Vervae (1977, Mechelen) is een beeldend kunstenaar die de natuur met architecturale elementen verbeeldt in zijn werk. Voor Beaufort24 maakte hij een permanent werk: 'Staging Sea', een installatie met een getijdenfontein, omgeven door een paviljoen van glazen panelen, in wat ooit een duinlandschap was.

auteur Sam Van Landschoot

heeft ingenomen, in combinatie met de dijk die ervoor ligt. Enerzijds is er die nabootsing, anderzijds is er het gevoel dat je nog altijd in een soort van natuur zit. Dat zit ook in de gelamineerde glaspanelen, een façade in een kleurgradatie die is gebaseerd op onderwaterbeelden die we hebben vervaagd totdat we de toepasselijke kleur hadden voor de installatie.'

Fontein

Het centrale punt van het werk is een fontein die de werkelijke getijden aangeeft, maar dan op een mechanische manier, door middel van een astronomische klok. 'De getijden zijn te voorspellen tot in het oneindige. Door de techniek die we gebruikt hebben, staat de fontein in rechtstreeks contact met de werkelijke getijden. In feite is het werk ontstaan vanuit die functionaliteit. De glazen panelen werken als een soort van windscherm. Door hoe ze eruitzien, doen ze denken aan de windschermen die strandtoeristen gebruiken. De glaspanelen beschermen de fontein en de waterstraal op een gelijkaardige manier.' De fontein kan hoogtes aannemen van ongeveer vier meter, het laagste tij is ongeveer min 45 centimeter onder de zeespiegel. 'Dat creëerde toevallig een zithoek die dieper ligt dan het plein. Als het laagtij is, kunnen kinderen erin spelen of kan iemand er – uit de wind – een boekje lezen. Bij hoogtij is het moeilijker te betreden. Ook de seizoenen gaan meespelen in hoe het werk evolueert. Die wispelturigheid zorgt voor een eeuwig wisselende ervaring.'

GEVECHT

Vervae is de zee gaan waarderen door te surfen, zelfs al is de Belgische kust niet ideaal voor surfers: 'Wanneer er te surfen valt, en dat is dus wanneer er heel veel wind is, dan merk je echt wel dat de Belgische kust toch een intense plek is, hoewel ze er vrij rechtlijnig en vlak uitziet. Als je je op de golven bevindt, ervaar je echt nog de combinatie van gevecht en samenwerking met de natuur. Door te surfen is mijn fascinatie voor kleur, kleurverandering en reflectie gegroeid.' 'Staging Sea' en het gecreëerde landschap ziet Vervae als een monument voor en een aankondiging

van de zee: 'Toen ik als kind met mijn ouders naar zee ging, stond er onderweg ergens een molen en voor mij was dat als een aankondiging: we zijn er bijna. Daar moest ik vaak aan denken, omdat het werk zich nog meer dan een kilometer voor de kust bevindt. Ik hoop dat de fontein voor andere mensen nu ook zo'n opwindend aanknopingspunt mag zijn.'

Ondanks dat de Belgische kust er rechtlijnig uitziet, kan die toch intens zijn.

GEKUNSTELD

De mechanische weergave en nabootsing van de natuur is een centraal element in het werk van Vervae. Ook bij zijn vroege werken was dit al aanwezig. Een van zijn vroege installaties uit 2009 heette 'Nature Fun Park', gebaseerd op hoe natuurparken geconstrueerd zijn. 'Je gaat er naartoe om een natuurbeleving te ervaren. Je rijdt er met de auto naartoe, of misschien neem je eerst het vliegtuig om erna een auto te huren. Dan zet je de auto op de parkeerplaats en bewandel je een voorbestemd traject om uiteindelijk bij een *view-point* aan te komen. Daar ervaar je dan het hoogtepunt van je natuurbeleving. Het is een illustratie van hoe wij als mensen die ervaringen vormgeven of creëren. Dat lijkt nu een grootschalig voorbeeld, maar in het dagelijks leven zijn er ook veel van die nabootsingen of herinterpretaties: denk aan voortuinen, kamerplanten of de stenen vloer in je keuken. Dat zijn allemaal herinterpretaties.' Het is niet Vervae's eerste werk dat ergens permanent zal staan. Sinds 2019 prijkt zijn werk 'Setting' in het Middelheimpark. Veel elementen uit 'Staging Sea' zijn te

Filip Vervae, Foto Sam Van Landschoot

herkennen in 'Setting'. In 'Staging Sea' is die kunstmatige weergave van de natuur de fontein met astronomische klok die de zee belichaamt. Bij 'Setting' heeft Vervae een aluminium boomstam gecreëerd, vergezeld door glazen wanden en een exotische vaas: 'Het werk dat in het Middelheimmuseum staat, is voor mij wel het beginpunt geweest om met glas te beginnen werken. Die panelen verbeelden binnen- en buitenruimtes. Als ik een installatie bouw, zorg ik er altijd voor dat je ergens fysiek binnenstapt. De fysieke ervaring vind ik heel belangrijk in mijn werk. Het betreden van een ruimte is voor mij ook meer een metafoor voor het imaginaire. Ik verwijs naar elementen uit onze leefwereld, maar dan getransformeerd, zoals in een droom.'

Nabootsingen van de natuur zijn ingebed in ons dagelijks leven.

In De Panne zet Vervae dat imaginaire in de kijker door een verwijzing naar een surrealistisch kunstenaar: Paul Delvaux. 'Terwijl ik verderde in het ontwerpen van de fontein werd me meer en meer duidelijk dat ik ook echt een plein aan het inrichten was. Zo kwam ik op het idee om lantaarns te integreren. Op een bepaald moment kwam ik een werk van Delvaux tegen: 'Landschap Met Lantaarns'. Toen zag ik linken tussen mijn werk en dat van Delvaux. Hij heeft natuurlijk ook een sterke band met de streek, dat vond ik een mooi extraatje. Het werk van Delvaux speelt zich af in een imaginaire ruimte, ergens tussen dag en nacht. Die omgeving waar de werkelijkheid transformeert wil ik ook oproepen met 'Staging Sea'. De transformatie is

nu echt eigen aan het plein. Niet alleen is een stedelijk plein nu een soort van tuin geworden die zal blijven evolueren, maar er is ook de kerk die een bibliotheek wordt. Dat vertelt ook iets over een maatschappelijke transformatie. Religie wordt minder belangrijk en maakt plaats voor een meer humanistische invulling.'

LANDSCHAPSSCHILDER

Bij vragen over de ecologische boodschap in zijn werk, probeert Vervae te nuanceren: 'Ik zie mezelf niet als een eco-kunstenaar. Ik ben tamelijk zelfkritisch en wil niet al te hard een standpunt innemen. Veel kunstenaars verkondigen een ecologisch standpunt, maar creëren vaak grote werken met een gigantische productie erachter. Ik ben begaan met ecologisch bewustzijn, maar houd een kritische houding aan. Als kunstenaar heb ik vooral een fascinatie voor natuur, iets wat ik als kind al had. Er is een frictie tussen wat ik ben als natuurlijke entiteit en de wereld om me heen. Soms is die connectie moeilijk te vinden en dat probeer ik te vatten.'

'Ik voel me meer een landschapsschilder. Als je kijkt naar de landschapsschilders in de romantiek, zie je dat ze altijd reflecties schilderden op het landschap van hun tijd en de wereld waarin ze leefden. In de periode van de boerenindustrie verlangden die romantische schilders bijvoorbeeld heel erg naar *echte natuur*. Dat zit daar op een melancholische manier in verweven. Zelf extraheer ik dingen uit de werkelijkheid en transformeer ze naar een andere realiteit. Door die getransformeerde realiteit te laten zien, laat ik de mens op een andere manier kijken, wat tot reflectie kan leiden.' Ter illustratie van zijn huidige standpunt erover, verwijst Vervae naar een vroeg werk dat in Duitsland getoond werd, genaamd 'Fir' (2006). Dat was een maquetteboom, uitvergroot naar reële schaal. Vervae wilde zeer duidelijk illustreren hoe de stad als een natuurlijke biotoop gezien kan worden en hoe we de natuur kunnen benaderen als een maquette die we manipuleren. Dit geldt voor hem ook voor pakweg de manipulatie van onze voeding, met alle desastreuze gevolgen van dien. 'Ik wil dat je het werk op een open en vrije manier kan blijven beleven. In die zin heb ik het liever over de relatie mens-natuur dan dat echt activistisch te gaan bestempelen. Maar iedereen is natuurlijk vrij om het werk te interpreteren. Gaandeweg heb ik de duidelijke narratieven over de relatie mens-ecologie meer losgelaten. Nu richt ik me eerder op de ervaring van licht, veranderlijkheid en reflectie, als vertaling van de natuurlijke ervaring.' besluit Vervae. In 'Staging Sea' is die huidige nadruk op de ervaring zeer duidelijk merkbaar. ♦

'Staging Sea' is te bekijken in De Panne als onderdeel van de triënnale Beaufort24 die loopt tot 3 november.

VR 20 SEP

ARTY PARTY
GRADUATION FESTIVAL

DI 24 SEP

L'ENTOURLOOP

VR 11 OKT

TR/ST

ZA 12 OKT

HEALTH

WO 16 OKT

JOHN GLACIER

DO 17 OKT

RADAR X ADE

VIEZE MEISJE, DE WITTE KUNST &
KLANKSPOOR

VR 18 OKT

PLANET DELSIN

.Vril, Artefakt, Machine Woman e.a.

DI 05 NOV

SEGA BODEGA

VR 15 NOV

FLOATING POINTS

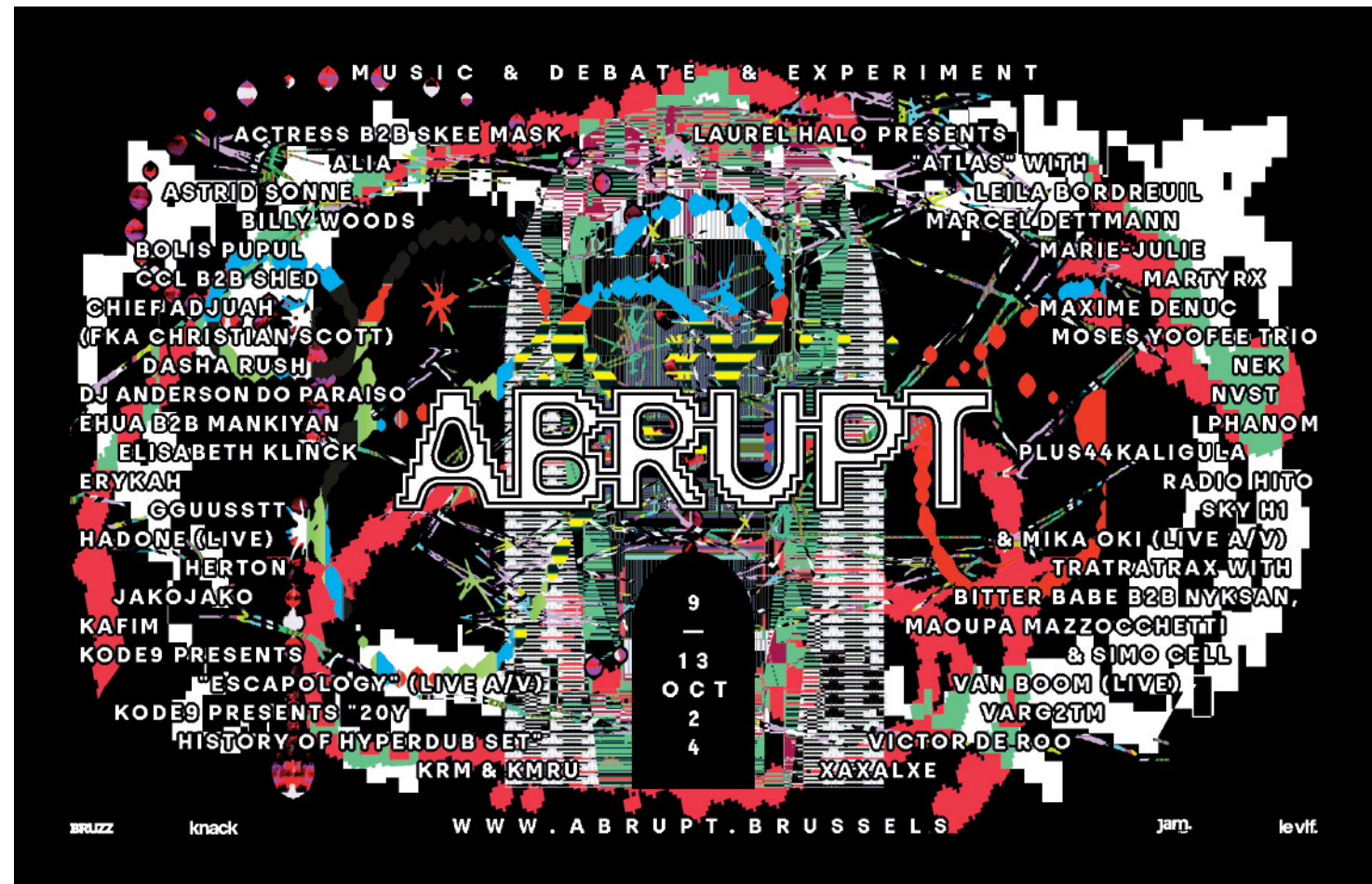
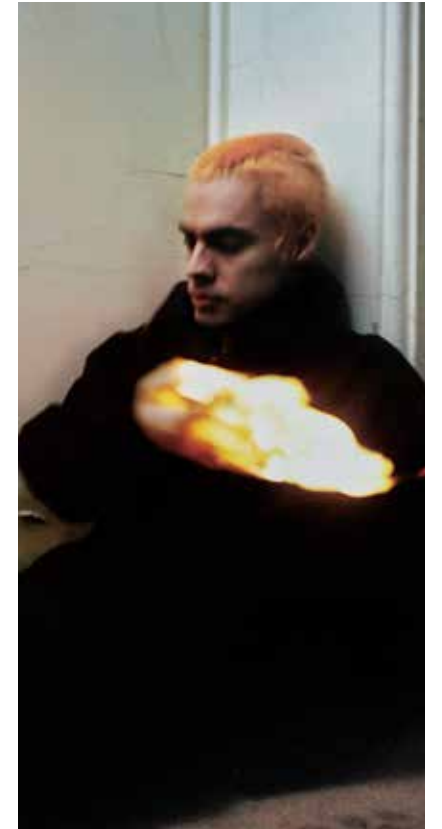
WO 20 NOV

BEAK>

DO 21 NOV

MONONEON

tickets: melkweg.nl

JON HOPKINS

Muziek voor krimpende ego's

Leg de muziek van de Britse producer Jon Hopkins uit, en menig geoefend luisteraar haakt wellicht verveeld af. Muziek die langzaam laagje voor laagje opbouwt, wat valt daaraan te beleven? Toch is 'Ritual', Hopkins' nieuwe, uit één 41 minuten lang nummer bestaande album andere koek. De X-factor laat zich lastig vastpinnen.

auteur Christiaan de Wit beeld Imogene Barron

Dat je voor het werk van Hopkins moet gaan zitten om het te vatten is duidelijk – dit is geen lp waarvan je een indruk krijgt als je hem bij beetjes van tien seconden beluistert in de platenzaak. En dat geldt voor zowel de clubgeoriënteerde muziek van Hopkins' doorbraak-release 'Immunity' als de meer recentelijk verschenen ambientplaten 'Music For Psychedelic Therapy' en het gloednieuwe 'Ritual'. Met andere woorden: wat Jon Hopkins precies doet, daar is lastig een vinger op te leggen. Maar we gaan het toch proberen, op een mooie zomerdag in de tuin van een chic hotel aan de rand van het Amsterdamse Oosterpark.

Het is stil in deze uithoek van de stad, wanneer Jon Hopkins – onder andere bekend van zijn werk met Brian Eno en David Holmes – aan tafel plaatsneemt. Het lijkt bijna ongepast om een gesprek over zijn uitgesproken spirituele laatste release te beginnen, want zowel de interviewer als de geïnterviewde zijn onder de indruk van de soundtrack van het moment: een zeer luid zingende winterkoning. 'Het is extreem dat zoiets kleins zoveel lawaai kan maken,' zegt Hopkins. 'Moet je je eens voorstellen dat deze vogel zo groot zou zijn als deze boom – hoe hard en laag zou dat geluid dan wel niet zijn. Je zou een soort misthoorneffect krijgen, denk ik.'

VOGELGELUIDEN

En zo brengt een van de kleinste broedvogels van Europa ons bij een kernachtige vraag: als je ervan uitgaat dat muziek iets toevoegt aan een meditatieve of psychedelische ervaring, hebben we dan niet al genoeg aan de soundscapes en melodieën die ons ongefilterd door de natuur worden opgediend? Is de inbreng van de mens, de compositie, nog wel nodig voor dit doeleinde? Hopkins: 'In zekere zin zijn die geluiden natuurlijk alles wat je nodig hebt om in een staat van innerlijke rust te komen. Veel mensen vinden het lastig om aanwezig te zijn in het moment. Maar vogels en insecten zijn zich niet bewust van het verleden of van de toekomst. Luister je daar als mens naar, dan pik je een gedeelte van die vibe op. Het is zelfs zo dat vogels alleen zingen als ze zich op hun gemak voelen, dus misschien dragen zij dat gevoel ook wel op ons over.'

RITUEEL

Maar we lezen Gonzo (circus) omdat we geïnteresseerd zijn in muziek, en 'Ritual' is een door de menselijke natuur ingegeven creatie. Hoe dat exact zit, weet Hopkins niet, want de totstandkoming van het ceremoniële, pulserende en trance opwekkende album van de Londense producer heeft zich voor een groot deel in het onderbewuste voltrokken – het had iets van een ritueel. 'De eerste ideeën voor 'Ritual' komen voort uit Dreamachine, een immersief kunstproject van licht en geluid, waaraan ik drie jaar geleden deelnam. Ik ben daar destijds een paar weken mee bezig geweest en heb toen ik aan de opnamen van dit album begon, de draad opgepikt waar ik na die eerste sessies gebleven was. Het is voor mij het mooiste project van co-creatie ooit geweest – er werkten wel negen mensen aan mee.' Dat je met negen mensen, waaronder Clark, Ishq en Vylana – aan een enkele elektronische track werkt is voor een buitenstaander misschien lastig voor te stellen. Nog moeilijker voor de geest te halen is misschien wel dat dit project voor Hopkins nog bijzonderder was dan zijn samenwerking met Brian Eno – toch een van de belangrijkste spilfiguren uit de muziekgeschiedenis van de twintigste eeuw – die resulteerde in het album 'Emerald And Stone' uit 2010. Hopkins legt uit: 'Brian heeft mij en Leo Abrahams – die ook meewerkte aan de plaat – toen gevraagd om iets te creëren dat hijzelf niet wilde of kon maken. We zaten twee weken lang iedere dag in sessies en vervolgens heeft Brian er een album van gemaakt. Dus ik vond het leuk om te doen, maar voor hem was het nog leuker denk ik. Met 'Ritual' bevind ik me in een vergelijkbare positie als Brian destijds.'

BEATS

Hopkins: 'Wat ik daarmee bedoel is dat het succes van 'Immunity' ervoor zorgde dat ik van een persoon achter de schermen plotseling een ander type artiest werd. Voor die doorbraak deed ik letterlijk alles zelf. Ik wil niet zeggen dat het een nachtmerrie was, maar het produceren van muziek was destijds echt zwaar en het duurde enorm lang. Ik heb het gevoel dat ik nooit helemaal hersteld ben van het gebuffel uit die tijd.'

Zo ben ik achteraf tevreden met de beats die ik toen maakte, maar de totstandkoming ervan was onplezierig en verre van makkelijk. Het was alsof ik een heel nieuw instrument moest leren te bespelen. Op ‘Ritual’ zijn er nog meer details te horen dan in mijn eerdere werk, maar nu heb ik godzijdank heel veel hulp gehad van anderen, qua input en overleg maar bijvoorbeeld ook wat betreft hulp met de mix. En alle betrokkenen zijn vrienden van me. Daniel Birch, die muziek maakt onder de naam 7Rays, ken ik van iedereen het langst en zijn feedback is essentieel voor mij. ‘Ritual’ bestaat uit 440 sporen, dus zijn taak was niet eenvoudig.’

Meditatie heeft kenmerken die vergelijkbaar zijn met die van drugs.

TRIPVERHALEN

Wie de website van Hopkins bezoekt, komt behalve allerlei muziekgerelateerde zaken ook zogenaamde *trip reports* tegen. Met een plaat als ‘Music For Psychedelic Therapy’ in zijn discografie komt het niet geheel onverwacht, maar toch: het is ongebruikelijk voor een artiest om zo openlijk met drugs te flirten. Hopkins: ‘Ik dacht dat het leuk zou zijn om een soort plek te hebben om tripverhalen te verzamelen. Ik heb er al een paar jaar niet meer naar gekeken, dus ik weet niet wat er allemaal op staat,’ lacht hij. ‘Laat ik vooropstellen: je moet heel voorzichtig zijn met drugs en ze zijn zeker niet voor iedereen geschikt, maar het gebruik ervan heeft een enorme invloed op zowel mijn leven als muziek gehad. Zoals zoveel tieners begon ik rond mijn vijftiende wiet te roken. Ik luisterde op dat soort momenten naar elektronische muziek en ik had daarbij een aantal zeer diepgaande buitenlichamelijke, openlijk spirituele ervaringen. Ik wist toen niet wat ze betekenden, wat ze waren, of hoe ik ze moest interpreteren. Maar het voelde wel heel gelukzalig en ik heb het idee dat ze heel diepgaand waren. Die middelen hebben ramen – zoals ik ze noem – opengezet in mijn hersenen en toen dat eenmaal gebeurd was kon ik ze vervolgens op eigen kracht openen, ik kon mijn eigen geest vanaf dat moment zelf verruimen. Meditatie heeft overigens kenmerken die vergelijkbaar zijn met die van drugs. Die dingen zijn sterk met elkaar verbonden wat mij betreft. Als je ego ergens kleiner van wordt, verruimt dat je bewustzijn. Hetzelfde geldt voor in koud water springen of voor

ademhalingstechnieken. Deze gebeurtenissen hebben bij mij een zaadje geplant waaruit de wens is ontstaan om die ervaringen over te brengen naar andere mensen via mijn muziek.’

VERBORGEN

Met ‘Music For Psychedelic Therapy’ en ‘Ritual’ lijkt de trend weg van de dansvloer definitief gezet voor Jon Hopkins. En wie een beetje op YouTube rondkijkt krijgt de indruk dat zijn fans, die hem veelal ontdekten via zijn club-georiënteerde platen, hem zijn blijven volgen en ook enthousiast zijn over zijn rustigere, meer spirituele werk. Aan die koersverandering ligt behalve een artistieke, ook een gezondheidsoorzaak ten grondslag. ‘Ik heb letterlijk honderden club- en festivalshows gedaan. En hoewel dat fantastische, bevredigende muzikale ervaringen oplevert, is het niet duurzaam. Doordat je de hele tijd van de ene naar de andere tijdszone reist, moet je vaak optreden wanneer je lichaam eigenlijk wil slapen. En sta je dan op het podium, dan ga je in één keer van die slaapstand naar het adrenalineniveau van iemand die met een parachute uit een vliegtuig springt. En in slaap raken terwijl die beats als een gek door je hoofd blijven spoken is gewoon niet te doen. Ik raad je niettemin aan om eens heel goed naar ‘Ritual’ te luisteren, het is misschien zoeken naar de beats tussen die 440 sporen, maar ze spelen – op een meer verborgen manier – wel degelijk een hele grote rol.’ ♦

AGRICULTURE

Licht, liefde en gemeenschap passen van oudsher niet bij black metal, maar voor een nieuwe generatie bands zijn ze van levensbelang. Een van die bands, Agriculture, maakte eerder dit jaar grootse indruk, zowel live op Roadburn als met hun nieuwe ep ‘Living Is Easy’.

auteur Justin Scholtze @justin.scholtze

Waar blackmetalbands van oudsher haast niet duister, occult en deprimerend genoeg konden zijn, is er in recente jaren een zachtere wind door het genre gaan waaien. Bands als Liturgy en Deafheaven brachten lichtere tonen in blackmetal aan, verruilden zwarte voor witte albumcovers en begonnen duidelijk andere thema’s aan te boren in hun liedteksten. Satan, depressie en haat maakten plaats voor liefde en momenten van verlichting. Sinds een paar jaar heeft Agriculture, een blackmetalband uit het zonnige Californië, zich aan dat rijtje toegevoegd. Vanaf de eerste ep ‘The Circle Chant’ (2022) en het daaropvolgende debuutalbum

selectieve discografie
Jon Hopkins - RITUAL
(Domino, 2024)
Jon Hopkins - Music for
Psychedelic Therapy
(Domino, 2021)
Jon Hopkins - Singularity
(Domino, 2018)
Jon Hopkins - Immunity
(Domino, 2013)
Brian Eno With Jon Hopkins &
Leo Abrahams - Small Craft on
a Milk Sea (2010, Warp)
Jon Hopkins - Insides
(Domino, 2009)
www
jonhopkins.co.uk

‘Agriculture’ (2023) sprong de band ertussenuit met een nadrukkelijk overweldigend geluid, een variant van blackmetal die ze zelf bestempelen als ‘ecstatic’. Na hun debuut, dat klinkt als de beginselverklaring van de band, volgde eerder dit jaar de ep ‘Living Is Easy’ waarin de band allesbehalve inbond en de genreconventies van traditionele blackmetal nog meer losliet. Van zodra je de muziek hoort, begrijp je waarom de band zichzelf ‘extatisch’ noemt. ‘The Glory Of The Ocean’ – de acht minuten lange opener van hun debuut – neemt je als luisteraar bijvoorbeeld mee op een glorieuze auditieve reis. Beginnend met atmosferische, zachte gitaarklanken bouwt het nummer op met meeslepende, spaarzame drums, om halverwege in de hoogste versnelling te schieten met voor blackmetal karakteristiek gekrijs, *tremolo picking* en *blast beats*. De climax waarop het nummer eindigt, doet je als luisteraar haast duizelen door de bereikte intensiteit. ‘Omschrijven van extreem positieve gevoelens, als extreem slechte gevoelens,’ vertelt gitarist en zanger Dan Meyer ons. ‘Ik zie blackmetal als een gereedschapskist aan muzikale technieken die erg geschikt is om intense ervaringen tweeweg te brengen, en ondanks dat het gebruikelijk is om dat gereedschap te gebruiken om negatieve ervaringen op te roepen, is er in mijn ogen geen reden dat blastbeats niet net zo goed extatische vreugde kunnen oproepen. Vreugde is een intens, wonderlijk en vluchtig gevoel!’

GEREEDSCHAPSKIST

Met een sterk gevoel voor compositie weet de band op de juiste momenten rustpauzes in te lassen, om hun muziek des te meer impact te geven. Een constant spel met contrast, dat volgens Meyer essentieel is: ‘Muziek draait om contrasten – dat zorgt ervoor dat in een pianosolo net zoveel energie kan zitten als in een volledig orkest. Bij onze muziek willen we dat onze snelle en zware stukken *hella fast* en *heavy* klinken, en daar heb je dat contrast voor nodig. Daarnaast denk ik dat cleane vocals met duidelijke teksten kunnen helpen om de schreeuwerige stukken te contextualiseren,’ Meyer verwijst naar ‘The Well’, de prelude op ‘Look Pt. 1’ van hun debuutalbum. Op de nieuwe ep ‘Living Is Easy’ is het folky – je zou het zomaar een ballad kunnen noemen – ‘Being Eaten By A Tiger’, zo’n rustpunt tussen twee extreem luide nummers in. Die eerdergenoemde metafoor van een gereedschapskist blijkt treffend, ook als je hem op de band zelf betreft. Want ondanks dat hun vertrekpunt blackmetal is, schuwen ze niet om uit uiteenlopende bronnen te putten. Zo haalt de band voor de nummers ‘The Well’ en het in drieën opgeknipte ‘Look’ inspiratie uit klassieke muziek, wat zich laat voelen in de overkoepelende opbouw, bestaande uit verschillende bewegingen. Op hun nieuwste ep ‘Living Is Easy’ vind je dan weer spoken

word en folkelementen. Die uiteenlopende invloeden komen ongetwijfeld voort uit de muzikale projecten waar de bandleiden verder nog aan verbonden zijn. Zo bracht gitarist Richard Chowenhill met zijn drone-metalband Ehnahre pas nog een album uit, ligt voor zanger/bassist Leah B. Levinson met haar sideproject Cali Bellow een experimenteel hyperpopalbum in het verschiet en richtte drummer Kern Haug recent de synthjazzimprovband The Los Angeles Office of Improvisation op. ‘Daarmee bracht ik laatst een paar albums uit, en we willen iedere eerste van de maand een nieuw album blijven uitbrengen – zo niet vaker. Dan (*Meyer, js*) leerde ik verder kennen terwijl ik in verschillende improvdio’s speelde. Hij componeert meer dan dat hij in bands speelt. Overigens heeft iedereen wel enige vorm van muzikale opleiding gehad. Al kwam ik zelf niet verder dan het spelen van basklarinet tot m’n dertiende.’

We willen dat onze snelle en zware stukken *hella fast* en *heavy* klinken.

MAHLER

Gevraagd naar specifieke artiesten waar de band inspiratie uit put, valt op dat de nadruk ligt op muziek met veel textuur, en dat er verrassend veel artiesten voorbijkomen uit de folkhoek. Voor de opbouw van Agricultures muziek kijkt Meyer bijvoorbeeld naar Bob Dylan als iemand die ‘uiteenlopende elementen, zowel muzikaal gezien als in zijn teksten, samenbrengt, om liedjes te maken die tegelijkertijd loepzuiver en moeilijk te vatten zijn. Hij tovert basale muzikale ideeën om tot iets vreemds en wonderbaarlijks. Dat heeft veel te maken met de manier waarop hij optreedt. Als je zijn liveopnames hoort, hoor je dat zijn band *net* weet vast te houden aan de muziek. Hij jongleert met ritmes, past melodieën en teksten aan en creëert ontzettend veel spanning in z’n nummers. Dat probeer ik in onze livesets ook te doen.’ Op het snijvlak van melodie, textuur en zware muziek is het niet een andere metalband die hij noemt, maar Phil Elverum (The Microphones, Mount Eerie), volgens Meyer een ‘volkomen unieke songwriter’. En wat het werk in de studio betreft is de legendarische shoegazegroep My Bloody Valentine het grote voorbeeld. ‘Hun songwriting en hoe ze spelen is natuurlijk geweldig, maar met Agriculture putten we vooral inspiratie uit

hoe ze in staat zijn om zo gigantisch veel dichtheid in de mix te hebben en die alsnog precies goed te laten klinken. Het is de enige muziek die ik ken waarbij zoveel van de schoonheid voortkomt uit de manier waarop de opnamen gemixt zijn.’ En dan is er nog Gustav Mahler die Meyer in interviews vaker noemt: ‘Al voelt het eigenlijk bizar om hem te noemen. Hij is zo’n titanisch figuur. Dat een mens ooit zulke diepte en zo’n schaal heeft kunnen bereiken in muziek... Ik laat het er maar bij om te zeggen dat hij ons inspireert om er *fucking* voor te gaan, weet je? Om niet bang te zijn om conceptueel en muzikaal gezien groots uit te pakken.’

OCEAAN

Iets van die grootsheid vindt de band tevens terug in de natuur. Hoewel hun natuurlijke omgeving in mindere mate de kern van hun identiteit uitmaakt dan bij een blackmetalband als Wolves in the Throne Room – net als Phil Elverum afkomstig uit de noordwestelijke Amerikaanse staat Washington – is het toch een ding waar de band op blijft terugkomen. Verwijzend naar de indrukwekkende, haast overweldigende natuurlijke omgevingen waar Wolves in the Throne Room zich door laten inspireren, zegt Meyer: ‘Ik ben altijd wel jaloers op de rijke natuur waar zij uit putten, en de connectie die ze hebben met hun omgeving. In Los Angeles, waar wij leven, heb je dat gewoon niet. Tenzij je naar het strand gaat. Daar is het moeilijk om niet geraakt te worden door de uitzonderlijke kracht van de oceaan. Het is een ontzettend potent beeld voor ons, omdat de oceaan immens krachtig en mysterieus is, maar ook een plek waar families en kinderen spelen. Het is een

spiritueel symbool waarin spel en glorie samenkomen.’ Met maar een paar releases op hun naam is de band eigenlijk nog in hun beginfase, met verschillende, uiteenlopende ideeën die op de juiste plek moeten vallen en nieuwe ingevingen die zich regelmatig aandragen. Zo bleek ‘Living Is Easy’ als ep wederom een stap om hun muzikale grenzen verder te verleggen. Blackmetal bleef de voornaamste inspiratiebron, maar de band durfde in meer verschillende richtingen uit te weiden. ‘Misschien is het overduidelijk, maar we bekommeren ons niet zo om genreconventies,’ zegt Meyer. Voor het nieuwe materiaal waar ze momenteel aan werken bevinden ze zich *nóg* meer in hun eigen wereld. ‘Toen we een van die nummers voor het eerst live speelden kregen we enorm goede feedback. Dat moedigt ons echt aan.’

TOEKOMST

Met een sterke hang naar het vinden van gemeenschap en de queerthema’s die Levinson op ‘Living Is Easy’ nadrukkelijker aansnijdt, is de band ver afgedreven van de bewust afstotende, solistische aard van traditionele blackmetal. En zo ook de bredere muzikale beweging waar zij onderdeel van uitmaken. Een verandering die de band alleen maar als positief kan zien. Meyer: ‘Er zijn zoveel jonge blackmetalbands, vaak met queer- en trans-leden, die echt heel goed zijn. Het is geweldig om te zien. We hebben in de laatste jaren zoveel coole bands en fans ontmoet die extreme muziek als een middel zijn gaan gebruiken om solidaire gemeenschappen te vormen. In onze ogen is de toekomst van blackmetal inclusief en wonderlijk.’ ♦

discografie
 Living Is Easy
 (The Flenser, 2024)
 Agriculture
 (The Flenser, 2023)
 The Circle Chant
 (The Flenser, 2022)
www
 nowflensing.com
 agriculturmusic.bandcamp.com
live
 22/09, OCCII, Amsterdam
 21/09 Stroomhuis, Eindhoven

MAIKEL DEEKMAN

Diaspora en spreadsheets

De Surinaams-Nederlandse kunstenaar Maikel Deekman (1971) verwerkt in zijn oeuvre een groot aantal verwijzingen naar zijn interculturele achtergrond. Daarvoor verdiepte hij zich in de Afrikaanse diaspora en westerse technologie. Tot 15 oktober is een installatie van hem te zien bij het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Den Haag).

auteur Maarten Buserns maartenbuser

'Digital Patchwork Framed Mamjo Installation (DPFMI)', 2021

‘In de Afrikaanse diaspora is het belangrijk dat je verbonden bent met je voorouders. Zij leven weliswaar in mij voort, maar ik wist weinig van ze,’ vertelt Maikel Deekman vanaf het Caraïbische eiland Sint-Maarten. Daar is hij tijdelijk om een mogelijk kunstproject te bespreken. ‘Maar waar interesseerden zij zich eigenlijk voor? Wat maakten ze? Hoewel mijn DNA voor zeventig procent Afrikaans is, wist ik weinig van de geschiedenis van het continent. Hoe kun je je als persoon en als kunstenaar dan ontwikkelen?’

REFERENTIES

Deekman studeerde aanvankelijk Grafisch Ontwerpen en werkte als IT-beheerder voor een hogeschool. In 2016 schreef hij zich in op de Gerrit Rietveld Academie (Amsterdam), waar hij in 2021 afstudeerde. ‘Daar ben ik gaan onderzoeken hoe ik mezelf verhoud ten opzichte van de wereld, met alle referenties die in me zitten. Die ben ik gaan aanspreken. Ik ben ze ook gaan koppelen aan maatschappelijke thema’s, zoals zwart bewustzijn en onrecht.’ Die referenties en thema’s komen tot uiting in multimediale kunstwerken, veelal met een assemblageaspect. Stoffen met traditionele Afrikaanse patronen worden bijvoorbeeld omzoomd met USB-kabels (‘Cable Layers Of Standards And Connections’, 2023). In het recente ‘Digital Patchwork Framed Mamjo Sculpture Installation’ (2024) verwijzen twee kubussen naar Afrikaans textiel én de modernistische beeldtaal van De Stijl. Het derde element van de installatie is een plexiglazen ‘vertaling’ van spreadsheets, waardoor het kunstwerk drie werelden samenbrengt die op het eerste gezicht erg van elkaar verschillen. Een belangrijke gedeelde bron is de ritmische ordening, die volgens Deekman onder Afrikanen erg sterk ontwikkeld is, en die onder meer terug te zien is in textielpatronen en te horen

is in jazz. Deze Afro-Amerikaanse muziek was dan weer een grote inspiratiebron voor Mondriaan, die op zijn beurt een duidelijke invloed is op Deekman. De Nederlandse modernist is als het ware óók een van zijn voorouders.

PATRONEN

Het combineren van materialen en objecten zat er waarschijnlijk al vroeg in bij Deekman, die opgroeide in zowel Suriname als Nederland. ‘Op de basisschool blonk ik uit in tekenen en handenarbeid, maar dat heb ik nooit gekoppeld aan de wens om kunstenaar te worden. Als ik terugkijk, is de kunst wel vroeg begonnen. Mijn vader was meubelmaker voor een grootwarenhuis in Suriname. Hij had zijn bedrijf in huis en van zijn afvalmateriaal maakte ik speelgoed. Vakmanschap en kunstenaarschap gaan bij mij hand in hand. Ik werk graag met diverse materialen, of dat nu hout of textiel is, of kabels en computerschermen. Ook dat zijn immers referenties die in me zitten.’ De stoffen die hij gebruikt, haalt hij uit Suriname. ‘Die patronen zijn via de slavenhandel uit Afrika meegegaan naar de nieuwe wereld. Dan bedoel ik Zuid-Amerika, Suriname, de Caraïben, maar ook het zuiden van de Verenigde Staten, South Carolina bijvoorbeeld. De zwarte gemeenschappen daar, die afstammelingen zijn van slaven, gebruiken die patronen nog steeds. Tegelijkertijd heeft de westerse wereld ook goed opgelet hoe er geld verdiend kon worden met die stoffen. Tegenwoordig komt dat textiel trouwens uit China. Maar uiteindelijk zijn het de gebruikers die er betekenis aan geven. Zij dragen die stoffen, maar ze hangen ze ook op, voor spirituele doeleinden. Je kunt bijvoorbeeld bepaalde patronen gebruiken om de voorouders gerust te stellen.’

De gebruikers geven betekenis aan textiel.

DIASPORA

Van deze geschiedenissen is Deekman zich echter pas betrekkelijk kort bewust. Pas in het tweede jaar van de academie begon hij zich te verdiepen in de Afrikaanse diaspora. ‘Zulke informatie kreeg je daar niet direct mee, ook omdat er weinig zwarte docenten waren. Pas in het derde jaar ontdekte ik bijvoorbeeld dat Afrika óók een filosofische traditie heeft.’ Dat was een sleutelmoment voor hem. Ook kwam hij op het spoor van de Afro-Amerikaanse

'Cable Layers Of Standards And Connections', 2023

schilder Jean-Michel Basquiat (1960-1988). ‘Ik ben toen naar Londen gegaan voor zijn overzichtstentoonstelling, waarna ik zijn werk begon te onderzoeken.’ Andere kunstenaars die hem hielpen om zijn beeldtaal en achtergrond te ontdekken, waren onder meer de Curaçaöër Tirzo Martha, Remy Jungerman en Marcel Pinas. Met die laatste twee deelt Deekman zijn Afro-Surinaamse achtergrond. Hij heeft met alle drie een goed contact, en komend jaar zal hij resident zijn bij Pinas in Suriname.

VERBINDING

De aanwezigheid van technologie zou je de westerse kant van Deekmans beeldtaal kunnen noemen. ‘Mijn technische kennis heb ik niet vanuit Afrika, maar uit het westen. Kijk, hier in Sint Maarten is technologie zich nog aan het ontwikkelen. Mensen staan hier bijvoorbeeld liever in de rij bij de bank dan dat ze internetbankieren.’ Hij ziet het omarmen van IT níét als een graadmeter voor beschaving, maar gewoonweg als een constatering dat technologie helemaal niet zo alomtegenwoordig en universeel is. Als je Deekmans werk ziet, en de verhalen erachter leest of hoort, dan krijg je ook een constant groeiend besef dat er zo ontzettend veel in de wereld met elkaar verbonden is. Dan bekruipt je het gevoel dat er misschien niet zo heel veel stappen zitten tussen Afrikaanse stoffen en spreadsheets, die beide volgens een bepaalde logica geordend zijn. Anders kunnen ze hun doelen niet behalen. Deekman draagt een metafoor aan die hoopvol stemt: ‘Als je een dikke kabel openknipt, dan zitten daar draden in met allerlei verschillende kleuren. Die werken allemaal samen, in dienst van het geheel.’ ♦

live
t/m 14 oktober, Ministerie
van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap, Den Haag,
groepstentoonstelling

lees
meer over Tirzo Martha in
Gonzo (circus) #182
meer over de Afrikaanse
diaspora (in relatie tot
afrofuturisme) in Gonzo
(circus) #129

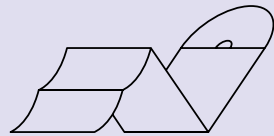
www
maikeldeekman.com

OSTINATO RECORDS

Muzikale perspectieven op geteisterde gebieden

Het label Ostinato Records is bezig aan een reis rond de wereld. In acht jaar tijd heeft Vik Sohonie, gedreven door journalistieke nieuwsgierigheid, muziek uit drie werelddelen opgeduikeld en uitgebracht. Na een aantal albums met nagenoeg onbekende muziek uit de Hoorn van Afrika, heeft hij zijn aandacht nu gericht op vrijwel onontgonnen delen van de voormalige Sovjet-Unie.

auteur René van Peer

LABEL REPORT

Een van de meest opvallende albums van het afgelopen jaar was een opwindende combinatie van Afrikaanse ritmes met elektronica uit een land dat al jarenlang geteisterd wordt door oorlogsgeweld. Met 'Synthesized Sudan' van Jantra bood het label Ostinato Records een blik op een land waar bijna uitsluitend negatief over bericht wordt, een land waarvan de muziek zo goed als onbekend is. Maar het presenteerde tegelijkertijd een mengeling van stijlen uit Afrika die op de toekomst gericht is, zonder de oorsprong losgelaten te hebben. Het tekent de visie van Vik Sohonie, die na een studie geschiedenis in de Verenigde Staten als journalist voor Reuters en andere Amerikaanse en Britse nieuwsorganisaties werkte. Hij stoorde zich aan de vooringenomen en achterhaalde ideeën van zijn opdrachtgevers over landen die zich aan het ontwikkelen zijn. Hij vond dat ze zich te weinig verdiepten in het werkelijke karakter van de landen waar ze over publiceren.

Synthesizing The Silk Roads

Vanwege zijn journalistieke werk vroeg het label Analog Africa hem voor het schrijven en bewerken van *liner notes*. Al gauw ging hij mee op trips om muziek en musici te selecteren voor hun albums.

ONDERDOMPELEN

'Ik was van kinds af aan gefascineerd door muziek van over de hele wereld en door nieuwe geluiden,' zegt hij. 'Geboren in India ben ik opgegroeid in drie Zuid-Aziatische landen. Door al die veranderingen had ik iets nodig waarbij ik me veilig kon voelen, en dat was muziek. Daardoor was ik eraan gewend me onder te dompelen in de muziek van verschillende culturen. Toen ik voor Analog Africa ging werken, ontdekte ik dat er een heel circuit was van mensen die respect hebben voor muziek uit Afrika, Azië en de Caraïben, en die breed onder de aandacht willen brengen.' Na twee jaar bijdragen geleverd te hebben aan albums van Analog Africa richtte hij zijn eigen label Ostinato Records op. Wat hij wilde uitbrengen, moest meer zijn dan aantrekkelijke muziek. 'Muziek heeft de kracht om het beeld te veranderen dat mensen hebben van de wereld, van geschiedenis, het heden en de toekomst. Letterlijk. Het is niet alleen funky muziek, maar er zit een fascinerend verhaal achter dat mensen anders laat denken over een land, een volk, het werelddeel waar ze leven. Daarmee plant je een zaadje, waardoor ze vragen gaan stellen over Somalië of Haïti, bijvoorbeeld. Ik wilde mijn liefde voor muziek combineren met mijn journalistieke achtergrond waarin ik op zoek ging naar de werkelijke verhalen van mensen,

Synthesized Sudan

om vastgeroeste ideeën aan te pakken die de media blijven verspreiden.'

HANDELSCENTRUM

Om dat voor elkaar te krijgen heeft Sohonie zich vanaf het begin geconcentreerd op landen waar zelfs de meest avontuurlijke labels zich nauwelijks waagden. 'Vrijwel niemand ging naar Somalië, Soedan en Haïti. Ik wilde iets laten zien van de muziek die er klonk voordat ze wegzonken in een gewelddadige chaos. Zo vroeg ik me af hoe het culturele leven in de Hoorn van Afrika was voor de oorlogen die nu al dertig jaar duren. Iedereen kent de beelden van opgeblazen gebouwen in Somalië. Het is nu een 'failed state', zoals dat heet. Maar het was sinds mensenheugenis een handelscentrum dat Afrika, Europa, het Midden-Oosten en Azië verbond. Zelfs Somalische schrijvers die herinneringen ophalen aan de gouden tijden, hebben het erover hoe levendig het klimaat was. Over de muziek uit die tijd hoor je hen niet. Maar als je ernaar luistert, hoor je sporen van wel vijftien culturen, van al die verschillende gebieden. Want daar kwam de wereld samen bij de uitwisseling van goederen. Na de onafhankelijkheid in 1960 stimuleerde de overheid het muziekleven om het kolonialisme in het land ook cultureel af te schudden. Een belangrijke schakel daarin waren vrouwen. Zij speelden een cruciale rol in Somalische muziek. Daarom hoor je zoveel vrouwen op 'Sweet As Broken Dates'. Dat staat lijnrecht tegenover het beeld dat mensen hebben van dit deel van de wereld.'

AFSCHUIMEN

Albums met oude opnamen, zoals 'Sweet As Broken Dates', vertegenwoordigen een kant van wat Sohonie uitbrengt. Daarnaast gaat hij op zoek naar muziek die op dit moment gemaakt wordt. 'Ik wil niet dat mensen denken dat alleen muziek van vroeger goed is. Voor 'Synthesized Sudan' gingen we naar het platteland in het uiterste zuiden van Soedan, en het bleek dat daar

Mogadishu's Finest

LABELREPORT

de meest vernieuwende elektronische muziek vandaan komt die je je voor kunt stellen. Om die muziek te achterhalen, schuimen Janto Koité en ik urenlang YouTube, TikTok, Facebook en andere social media af. Een gelukkige hit levert andere op, dankzij algoritmen. Maar daarvoor moet je wel in het land zelf zijn. De resultaten in Amerika of Thailand zijn compleet anders.' 'Soms heb je gewoon geluk, en loop je per toeval tegen een band op, zoals Groupe RTD die we hebben opgenomen op 'The Dancing Devils Of Djibouti.' Op basis van één nummer dat ik hoorde, heb ik besloten om een cd met ze op te nemen. Maar normaal gesproken maken we van tevoren afspraken. We hebben geen geld om maandenlang in een land te blijven. Het helpt als je ergens al een aantal keren geweest bent. Dan bouw je een uitgebreid netwerk op.'

HYPNOTISCH

Veel van de muziek op Ostinato Records komt uit gebieden die op een kruispunt liggen. Dat geldt voor de albums uit de Hoorn van Afrika. Het geldt evenzeer voor het nieuwste album, 'Synthesizing The Silk Roads', met muziek uit Oezbekistan. Ook daar kwamen culturen samen. Vanwege de handelsroutes tussen oost en west, maar net zo goed doordat Stalin hele volksstammen, waaronder de Krim-Tataren, dwong om zich buiten hun traditionele leefgebied te vestigen. Op het album zijn diverse culturen én diverse muziekstijlen (van pop tot disco en jazz) te horen. Later volgt een album, of misschien ook meer, met opnamen van eigentijdse bands. De naam Ostinato Records, ten slotte. Ostinato was een muziekterm die Sohonie altijd al na aan het hart lag. 'Je kunt het omschrijven als een herhalend ritme patroon of een herhalende melodie. Het is een term uit westerse klassieke muziek, maar Afrikaanse muziek is er de belichaming van. De herhalingen in Afrikaanse muziek werken hypnotiserend. Luister maar eens naar Jantra. Je vindt het op al onze uitgaven. Ook Sovjet-disco is ongelooflijk hypnotisch.' ♦

Sweet as Broken Dates

Voor meer over Ostinato en Vik Sohonie, bezoek onze website www.gonzocircus.com

selectieve discografie
Diverse artiesten - Synthesizing The Silk Roads (2024)
Diepkloof United Voice - Harmonizing Soweto (2023)
Jantra - Synthesized Sudan (2023)
Iftin Band - Mogadishu's Finest: The Al-Uruba Sessions (2022)
4 Mars - (Djibouti Archives Vol. 1) Super Somali Sounds from the Gulf of Tadjoura (2021)
Groupe RTD - The Dancing Devils of Djibouti (2020)
Diverse artiesten - Sweet As Broken Dates: Lost Somali Tapes from the Horn of Africa (2017)

www
ostinatorecords.bandcamp.com/music
ostinatorecords.com

Psychonaut, foto Gert Stockmans

PSYCHONAUT

Conceptuele verhalen

De Belgische heavy-scene bloeit als nooit tevoren. Een van de meest opvallende exponenten is het Mechelse trio Psychonaut, dat zijn albums vol psychedelische doom-sludge uitbrengt op Pelagic Records. Zanger en gitarist Stefan De Graef zingt daarnaast ook in Hippotraktor – nog een Belgische Pelagic-band. Tijd voor een gesprek over muziek.

auteur Niels Tubbing becoming_the_self

In 2022 bracht Psychonaut hun tweede album 'Violate Consensus Reality' uit. Begin 2023 speelde de band in de kleine bovenzaal van de Amsterdamse Paradiso. Daarop volgde een Europese tour in Nederland, België, Frankrijk en Duitsland. In de zomer lagen festivals als Into The Grave, Alcatraz, Pukkelpop en ArcTanGent aan de voeten van de sympathieke Belgen en er werd zelfs gespeeld in Australië en de Verenigde Staten. 2023 werd afgesloten in de grote zaal van Paradiso – een passend slot van een jaar waarin de groep, vijf jaar na het uitbrengen van hun debuutalbum, definitief doorgebroken lijkt te zijn.

In de tussentijd werkte zanger en gitarist Stefan De Graef alweer aan het tweede album van zijn andere postmetal-project: Hippotraktor. Inmiddels is 'Stasis' gepresenteerd aan de wereld en lijken alle seinen op groen te staan voor eenzelfde soort traject van erkenning voor deze groep. Niet toevallig zijn beide bands getekend door het altijd interessante Pelagic Records, het Berlijnse label dat is opgericht door leden van The Ocean. Met het vijftienjarig bestaan van dat label en bijbehorend festival Pelagic Fest in augustus, waar De Graef met Psychonaut en Hippotraktor optrad, leek het ons een mooi moment voor een goed gesprek over muziek. We reizen af naar Mechelen, waar Thomas Van Dingenen, als manager betrokken bij beide bands

en verantwoordelijk voor de relatie met Pelagic, aanschuift aan de tuintafel ten huize De Graef voor een ruim twee uur durende en uiterst vermakelijke luistertest. Hieronder volgt een bloemlezing van het besprokene. Op onze website is een aanvulling hierop te vinden, met extra besproken tracks.

THE OCEAN

Pleistocene

Phanerozoic II: Mesozoic | Cenozoic

(Pelagic Records, 2020)

Laten we beginnen met een voor de hand liggende artiest.

Stefan De Graef: "The Ocean! Ik kom even niet op de titel, ze gebruiken ook altijd zulke lastige geologische termen... Maar het komt van het album 'Phanerozoic II'."

Klopt. Ik heb voor deze band gekozen om twee voor de hand liggende redenen. De muziek van de band lijkt een inspiratiebron voor het geluid van Psychonaut en Hippotraktor en jullie brengen natuurlijk jullie albums uit op hun label, Pelagic Records.

De Graef: "The Ocean is zeker van grote invloed geweest. Ze maken nooit twee keer dezelfde plaat, elk album klinkt anders. Het is een groep die zichzelf constant opnieuw uitvindt en conceptueel heel sterk is."

Ik bewonder hun manier van schrijven en vind Loïc (*Rossetti, nt*) een ongelooflijke zanger en frontman. Zeker voor mijn eigen rol in Hippotraktor, als zanger, heb ik veel van hem geleerd, ook op het gebied van podiumpresentatie. We zijn in 2022 met Psychonaut twaalf dagen op tour geweest met The Ocean en toen kon ik hem dus van dichtbij goed aan het werk zien. Een week na die tour speelden we met Hippotraktor een show in Luik en dat was het moment dat ik de frontman van Hippotraktor werd die ik nu ben.’

Je moest wennen aan de rol van puur zanger zijn op het podium, zonder gitaar zoals je bij Psychonaut gewend was?

De Graef: ‘Zeker. Het was onwennig in het begin en ik wist niet zo goed welke houding aan te nemen. Aanvankelijk wilde ik mezelf op de achtergrond plaatsen, maar uiteindelijk ben ik toch actiever geworden, ook om de boel meer op te zwepen. Daarbij is Loïc een goed voorbeeld geweest.’

Thomas Van Dingenen: ‘Het eerste album van Psychonaut, ‘Unfold The God Man’, was in 2018 in eigen beheer uitgebracht. De eerste kleine vinylvoorraad was na een jaar spelen uitverkocht en de band had geen geld om nieuwe te laten drukken. Dat was het moment dat ik erbij kwam als manager en ik vond het zonde dat zo’n straffe plaat niet meer aandacht kreeg. Toen hebben we contact gezocht met Robin (*Staps, The Ocean / Pelagic, red*) en gevraagd of zij de plaat niet wilden uitbrengen. Dat was een win-winsituatie, zowel voor het label, dat geen voorschotten hoefde te betalen voor een studio, als voor de band, die geen kosten had om een nieuwe plaat uit te brengen. De release op Pelagic in 2020 heeft vervolgens als een katalysator gewerkt voor de band, want hij heeft het heel goed gedaan en is gaan leven, zelfs tijdens de coronapandemie.’

En hoe is Hippotraktor bij het label geraakt?

De Graef: ‘Met Hippotraktor waren we rond die tijd bezig met het maken van een demo van de plaat die we wilden opnemen, ‘Meridian’. Die had ik naar Thomas gestuurd en hij was direct enthousiast.’

Van Dingenen: ‘Na een keer luisteren werd ik meteen weggeblazen. Er was toen nog niet besproken of ik ook het management van Hippotraktor zou doen, maar ik vroeg toch of ik die demo naar Robin mocht sturen. Ik denk dat ik vervolgens na een minuut of veertig, of hoe lang duurt die plaat, een mail terug kreeg met ‘*Fuck yeah, let’s do this!*’ Ik denk dat het de snelste deal is die ik ooit met een label heb gemaakt!’

‘Wat ik zeker nog het vermelden waard vind betreffende Pelagic is hun abonnementensysteem (*mensen kunnen een abonnement nemen waarbij men iedere maand elke nieuwe release van Pelagic op cd of vinyl ontvangt, nt*). Het is een ideale manier om bands te lanceren. Dat is ook deels gebeurd bij ‘Meridian’. De band had twee shows gedaan voordat de plaat uitkwam en er was in feite nog geen fanbase. Maar toen lag

die plaat ineens bij ruim driehonderd abonnees, dan bereik je in een klap een hele hoop mensen. Daardoor werd het profiel van de band plotseling stukken groter. Ik vind dat echt knap gevonden en slim gespeeld, en goed voor zowel de bands als het label zelf.’

Dan nu twee nummers van artiesten waarvan ik benieuwd ben of jullie ze kennen.

BETWEEN THE BURIED AND ME

The Coma Machine

Come Ecliptic

(Metal Blade Records, 2015)

COHEED AND CAMBRIA

In Keeping Secrets of Silent Earth: 3

In Keeping Secrets of Silent Earth: 3

(Equal Vision Records, 2003)

Dat waren twee tracks die jullie niet herkenden, van Between the Buried and Me en Coheed and Cambria.

De Graef: ‘Ik ken ze wel van naam, maar ik ben er niet heel thuis in.’

Van Dingenen: ‘ Van Coheed and Cambria heb ik een plaat heel veel beluisterd, lang geleden. Toen heb ik ze ook live gezien. Ik vind die zanger (*Claudio Sanchez, red*) een heel innemende figuur.’

Conceptalbums hebben een meerwaarde, mits ze niet pretentieus zijn.

Beide bands zitten in de luistertest vanwege hun voorliefde voor conceptalbums, waarbij verhalen soms over albums heen doorlopen. Coheed and Cambria heeft zelfs een serie stripverhalen die een aanvulling zijn op het universum dat ze met hun muziek creëren. Zowel Psychonaut als Hippotraktor hebben ook conceptalbums uitgebracht.

De Graef: ‘Dat klopt. Ik vind het ook echt een meerwaarde hebben, mits je ervoor zorgt dat het niet pretentieus wordt, dat het niet alleen maar om het concept draait. Voor mensen zoals ik, die graag in de teksten van een band duiken, kan het een interessante verdieping zijn. Bijvoorbeeld wanneer je een verhaal schrijft waarbij de nummers verschillende hoofdstukken vormen. Al mijn favoriete bands doen het ook, van Porcupine Tree tot aan Pink Floyd en Dream Theater. Ik vind dat zalig. Voor mijzelf helpt het ook bij het

schrijven. Als je goed weet waar het over moet gaan en weet welke tekstuele samenhang de nummers moeten hebben, maakt dat het op een of andere manier makkelijker om het verhaal te vertellen.’

Van Dingenen: Ik vind dat heel vet gedaan bij ‘Unfold The God Man’. Op de albumhoes staat de volgorde van de nummers zoals deze op de plaat staan, maar achter de nummers staan verwijzingen naar een andere ordening. Als je die zou aanhouden hoor je het verhaal chronologisch verteld. Als fan vind ik dat soort dingen fantastisch om te ontdekken, om daarmee te gaan puzzelen.’

De Graef: ‘Goede lyrics vind ik belangrijk, ik kan afknappen op slechte teksten. Op slecht gezongen teksten ook. Zelf ben ik in ieder geval veel bezig met mijn eigen woorden. De prioriteit ligt erop deze goed te laten werken in de nummers, want het blijft natuurlijk wel muziek. We schrijven geen boeken of gedichten. Daarin de juiste balans vinden is soms wel een zoektocht, waarbij je pijnlijke keuzes moet maken. Het perfecte woord dat je wil gebruiken heeft misschien een lettergreep te veel en dan moet je wellicht toch een ander woord nemen, omdat de muziek voorgaat.’

Ik begreep dat het verhaal op ‘Stasis’, het nieuwe album van Hippotraktor, een link heeft met dat op ‘Meridian’?

De Graef: ‘Zeker, hoewel dat niet vanaf het begin het plan was. Onze gitarist Chiaran (*Verheyden, nt*), die ook de muziek schrijft, kwam met het overkoepelende idee voor ‘Stasis’, waarbij de nadruk lag op het contrast tussen het overleven in een kapitalistische wereld en de basis van de menselijke natuur. Ik was in eerste instantie bang dat ik te veel in de richting van het laatste Psychonaut-album zou gaan schrijven. Dat ging over een nieuwe manier van samenwerken tussen mensen binnen de bestaande realiteit en daarmee tot een nieuw mensbeeld komen.’

‘Maar toen we aan ‘Stasis’ begonnen had ik het idee opgevat dat de zanger die ik op het podium probeer te zijn een reflectie moet zijn van het hoofdpersonage uit ‘Meridian’. Moest ik dan een nieuw personage bedenken of dat idee helemaal loslaten en op een andere manier gaan werken? Die richting beviel mij niet, dus leek het een logische conclusie om het personage terug te laten komen.’

‘Het personage dat de hoofdrol speelt op ‘Meridian’ is opgegroeid in een wereld zonder mensen, een beetje zoals in ‘Jungle Book’. In ‘Stasis’ komt hij in een nieuwe incarnatie voor het eerst in contact met mensen en volgt er een confrontatie met de realiteit, waarbij hij verzet biedt. Daarbij heb ik geprobeerd om het verhaal afdoende te laten verschillen van dat van Psychonaut, om zo de eigenheid van Hippotraktor te bewaren. Ik denk dat dat uiteindelijk ook gelukt is. Maar ik merkte wel dat ik moest oppassen voor herhaling van bepaalde woorden. Er zijn er een aantal

Hippotraktor

die ik van mijzelf niet meer mag gebruiken! (*lacht*) Ik heb wel ergens het gevoel dat er zowel qua muziek als tekst maar een eindige hoeveelheid bestaat die bij een specifieke persoon past. Dat verschilt van mens tot mens. Colin (*H. van Eeckhout, nt*) van Amenra zingt bijvoorbeeld mee op een nummer op ‘Violate Consensus Reality’, maar de tekst die ik hem daarvoor gaf heeft hij zelf enigszins herschreven. Hij gaf aan dat mijn woorden ‘niet zijn taal’ waren en dat hij ze moest veranderen. Ik vond het interessant om te beseffen dat bij sommige personen een bepaalde taal wel past en een andere niet.’

TOOL

Lateralus

Lateralus

[Volcano / Tool Dissectional, 2001]

Beide: ‘Tool! ‘Lateralus’! Het beste nummer ooit.’

Van Dingenen: ‘Ik heb nog die cd die toen uitkwam, met een misprint op de achterkant, waarbij het nummer als ‘Lateralis’ gespeld is.’

De Graef: ‘Dat is nog steeds zo’n mysterieuze plaat. Ondertussen kennen we elk woord, maar de mystiek blijft.’

Van Dingenen: ‘Het is zo slim hoe dit nummer in elkaar zit. Van de lettergrepen die passen binnen de Fibonacci-reeks tot aan de tekst. Met het ironische ‘over thinking / over analyzing / separates the body / from the mind’. Ik vind dit echt het beste nummer dat ooit geschreven is.’

Is Maynard James Keenan, de zanger van Tool, iemand naar wie je opkijkt als tekstschrijver, Stefan?

De Graef: ‘Absoluut. De nummer één. Alle beste teksten ooit zijn van Maynard. Roger Waters heeft er ook hele mooie geschreven, maar bij Maynard heb je de perfecte balans tussen intellect, sterkte en emotionaliteit, en bovendien passen de teksten ook nog eens heel goed bij de muziek. Voor mij is hij een genie. Muzikaal gezien is Tool ook een inspiratie voor Psychonaut, maar minder voor Hippotraktor. Chiaran is meer fan van Steven Wilson en Porcupine Tree. Maar bij Psychonaut is er beslist invloed van Tool op alles wat te maken heeft met vreemde polyritmes en maatsoorten.’
Dan nu iets van dichter bij huis.

BRIQUEVILLE

Akte XI

Quelle

[Pelagic Records, 2020]

Het is een Belgische band, tevens labelgenoot.

Van Dingenen: ‘Briqueville?’

Correct! Er zitten relatief veel Belgische bands op Pelagic en er lijkt sowieso een brede, bloeiende heavyscene in België te bestaan.

De Graef: ‘Daar krijgen we ook meer en meer vragen over vanuit buitenlandse magazines. ‘Wat gebeurt er in België?’ Ik heb het gevoel dat er de laatste tien jaar inderdaad veel goede heavymuziek hiervandaan komt. Met Briqueville, Pothamus, uiteraard Brutus en STAKE (voorheen Steak Number Eight, nt). Hoewel STAKE al wel wat langer meegaat. En de Belgische bands op Pelagic doen het ook allemaal heel goed. Dus ja, er is zeker veel aandacht voor.’

Van Dingenen: ‘Dit is een beetje mijn stokpaardje. Ik vind dat wij een hele sterke Belgische heavyscene hebben en het frustreert mij een beetje dat we niet, zoals bijvoorbeeld in Nederland, een exportbureau hebben

voor cultuur of muziek. Er stond ooit (in 2015, red) een hele pagina in ‘The Guardian’ over Raketkanon, waarin zij het topje van een Vlaamse ijsberg van goede bands werden genoemd. Dat artikel eindigde met een oproep aan internationale labelmanagers om verder te kijken dan Canada, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk en om de Belgische landencode te onthouden en daar eens heen te bellen.’

‘Ik weet niet of je Luc Van Acker kent? Een industrial-grootheid in België, die onder meer Revolting Cocks heeft opgericht en bij Ministry heeft gespeeld. Hij gaf ooit een reeks workshops, met als onderwerp ‘van demo tot platencontract’, waarin hij anekdotes vertelde over zijn carrière. Hij vertelde dat België net zo goed Egypte kon zijn. ‘Nobody cares about Belgium!’ Wat betreft aantrekkingskracht vanuit Amerika of Engeland is er tegenwoordig echt wel wat veranderd. We hebben momenteel een hele sterke scene met internationaal potentieel. Amenra en Brutus doen het nu heel goed in het buitenland en ik denk dat als we nog twee of drie bands op dat niveau krijgen België een plek bij uitstek kan worden voor internationale niche-labels.’

De Belgische eigenheid van bands verdient meer internationale erkenning.

‘Het doet me denken aan een les die ik heb gehad in sociologie of cultuurwetenschappen, ik weet het niet meer precies, over dat er in België een bijzondere cultuur- en kunstscene bestaat, doordat het land zich bevindt op een breuklijn van taal en mentaliteit tussen het Noorden en het Zuiden. Dat juist de tegenstelling die daarvan een gevolg is een interessante voedingsbodem vormt voor unieke culturele uitingen. Zoals bijvoorbeeld René Magritte, die een typisch Belgische schilder is.’
 ‘Maar als er al iets gepusht wordt, gaat het vaak om een imitatie van Amerikaanse of Engelse groepen, in plaats van dat effectief de Belgische eigenheid op de kaart wordt gezet. Zoals bijvoorbeeld wel gebeurt in IJsland met Sigur Rós of in Nederland met Epica en Within Temptation. Of met de blackmetal in Scandinavische landen. Ik denk en hoop dat bands als Amenra en Brutus, net als de aandacht van een label als Pelagic, de weg kunnen plaveien voor meer internationaal succes van Belgische artiesten.’ ♦

NIKS IS ER EXTREMER DAN EEUWIGHEID

Nee, niks, niks, niks en nog eens niks

De luistertest ging nog een hele poos door. Wil je lezen wat De Graef en Van Dingenen te zeggen hadden over Perturbator, Derek Trucks, Alice in Chains en Emma Ruth Rundle, ga dan naar www.gonzocircus.com.

discografie
 Hippotraktor - Stasis (Pelagic Records, 2024)
 Psychonaut - Violate Consensus Reality Acoustic (Pelagic Records, 2023)
 Psychonaut - Violate Consensus Reality (Pelagic Records, 2022)
 Hippotraktor - Meridian (Pelagic Records, 2021)
 Psychonaut / Sâver - Emerald (Pelagic Records, 2021)
 Hippotraktor - P'eau (Eigen beheer, 2018)
 Psychonaut - Unfold The God Man (Eigen beheer, 2018)
 Psychonaut - Ferocious Fellowman (Eigen beheer, 2016)
 Psychonaut - XXIV Trips Around The Sun (Eigen beheer, 2014)

live
 28/11, De Casino, Sint-Niklaas [Hippotraktor]
 24/10, Wintercircus, Gent [Hippotraktor]
 11/10, Doornroosje, Nijmegen [Hippotraktor]
 27/9, Gigant, Apeldoorn [Hippotraktor]
 14/9, Backyard Festival, Merksplas [Psychonaut]

lees
 meer over Pelagic Records in Gonzo (circus) #166

www
psychonautband.bandcamp.com
hippotraktor.bandcamp.com
pelagic-records.com

In het negenendertigste Hoofd Stuk herinnert Harold Schellinx zich het recept voor teeptee, en leest hij in de extreme hitte van weer een zomer het ondanks héél veel omissies alles wel beschouwd toch fijne boek dat de Canadese psychogeriater Michael Tau over extreme muzieken schreef.

auteur Harold Schellinx soundblog beeld Xenia Gottenkieny

Teeptee. Het is vijftien, misschien wel twintig jaren geleden dat ik voor het eerst iets over die extreem gevaarlijke variant op de mixteep las, in de tijd dat cassette-bandjes nog volop in de openbare ruimte werden gedumpt, en de slierten K7 jou en mij vanuit struiken, heggen, van rondom lantaarnpalen en majesteitelijk waaierend in kruinen van bomen glinsterend toe-wuifden, van overal. Heus. Overal. Zonder uitzondering. En zeker meer nog in Afrika, een continent waar ik spijtig genoeg nooit landde. Afrika, daar ging het stukje over. Ik zag het in de gauwigheid voorbij komen. Kids waren er gek op cassette-bandjes, schreef de auteur. Zelfs zo gek, dat ook zij dat teepafval verzamelden. Voor hergebruik. Maar dan niet om er als ik de kunstenaar mee uit te hangen. Ze brouwen er giftige cocktails van, om no-budget van high te worden. Hun snelweg naar de eeuwigheid.

EXTREEM

Die teeptee, da's extreem. Politieke gezichten om me heen neigen overwegend naar rechts extreem. De ijsjes in de aanbieding bij de supermarkt, die ik niet eet omdat ze zo lekker zijn, maar om de aanhoudende droogte in mijn mondstreek te kalmeren, zijn van het merk *Extrême*. Het weer is extreem. Waar ik ben stijgt het kwik vandaag tot nog maar even onder het streepje veertig. Zonder airco kan mijn wat ouwige lichaam dat niet goed meer hebben. Deze woorden daarom maar in de buitenlucht geschreven, midden in de nacht. Mijn vertegenwoordiger bij de vakbond, zou ik er al lid van zijn, zal spreken van extreme arbeidsomstandigheden.

TEEPTEE

Al dat plastic en de magnetische emulsie op met name de hi-fi chroomdioxide cassettes is extreem vervuילend en vast ook kanker-verwekkend, dat wisten destijds al de arbeiders die in de fabrieken werkten waar onze populaire 'personal stereo' maatjes in duizelingwekkende aantallen werden geproduceerd. Afro-kids die teeptee slurpen, dat choqueeerde me. Het verhaal bleef me bij, maar ik kon het lang niet meer terugvinden. Tot ik een paar weken geleden toevallig op een wetenschappelijk artikel stuitte dat de neurotoxische effecten van teeptee onderzocht. Dat leidde dan weer naar een ouder verhaal op de site van 'Vice' magazine, waar zowaar een recept voor teeptee in een lijstje van Braziliaanse 'household highs' te vinden is. 'Ik verloor mijn besef van ruimte. Ik zat, denk ik, de hele tijd op mijn bed. Ik kon de stroom van mijn denken niet beheersen. Het was erg verwarrend. Het enige wat ik zeker weet is dat ik een hoop onzin in een notitieboekje heb geschreven en dat ik naakt wakker werd.'

WEMDING

Het minieme Duitse plaatsje Wemding besloot in 1993, op haar twaalfhonderdste verjaardag, bij meerderheid van stemmen om de volgende twaalfhonderd jaren van haar historie te markeren met de langzame realisering van een idee van een van haar stadgenoten, kunstenaar Manfred Laber. Een 'Zeit Pyramide', een openbaar kunstwerk dat moet gaan bestaan uit 120 monumentale blokken, van beton of ander materiaal, waarvan er één elk volgende decennium geplaatst gaat worden. 1993, 2003, 2013, 2023. Er staan er nu vier.

Slow art. Extreem slow. Er komen steeds meer van die dingen, projecten die zich vast willen haken in een onzekere toekomst door er iets uit het nu op te projecteren. Dat is onzin natuurlijk, dat kan niet. Het is meer dan waarschijnlijk dat iets, extreem weer bijvoorbeeld, een verdwaalde Russische kruisraket of extreem kapitalistisch-economische Notwendigkeit, Wemding ergens in het komende millenium inclusief 'Zeit Pyramide' van de kaart veegt. En hoe lang gaat het duren voor het sympathieke maar broze 'Letters van Utrecht' spaak loopt op stadsvernieuwing? Het is, ik moet het kwijt, voorlopig een godsonmogelijk ongehoord kutgedicht, dat daar in de Domstad naar de toekomst tippelt, maar ook dat heeft zijn aardigheid. Tijd zat nog om er een draai aan te geven. ('Spoel de cassette terug,' stelt een van de verzen voor.)

MUZIEK

Michael Tau is Canadees en mid-dertiger. Hij verdient de kost als psychogeriater in Toronto. Sinds zijn tienertijd fan en volger van wat er wereldwijd allemaal gebeurt in de noise en 'experimentele' muziek-gemeenschappen. Familieman, met een *dayjob*. Net als het overgrote deel van de artiesten die hij aanhaalt. In zijn boek 'Extreme Music', dat in 2022 verscheen bij het Amerikaanse Feral House, poogt hij die fascinatie een kader te geven, zonder academische pretenties. Dat het om een kleine vierhonderd pagina's lange heel persoonlijke odyssee gaat, is zowel de kracht als de zwakte van het boek. De schrijver vist naar motieven om 'extreem' te zijn, in werkstukken die zich overwegend situeren in de eerste twintig jaren van dit millennium,

met een lange staart terug naar de diy 'underground' van eind vorige eeuw, die op zijn beurt, we weten het, ferm wortelt in en schatplichtig is aan Dada en de Fluxuskunst. Een duidelijke omschrijving van wat nou eigenlijk 'extreem' is, blijft Tau de lezer schuldig, maar die zal vaak vrijwel hetzelfde gevoel hebben bij de term als de schijver. Natuurlijk. We zitten op dezelfde golflengte. Ik ook, hoor.

Ik schreef een hoop onzin in een notitieboekje en werd naakt wakker.

CATEGORIEËN

Lezen was daarom, overwegend, een genoegen, zeker met internet bij de hand, om de voorbeelden op te zoeken. Het overgrote deel van de dingen die Tau bespreekt is op YouTube te vinden, een paar vind je enkel op Bandcamp, en één song vond ik alleen op Soundcloud (het opmerkelijke 'There Is Nothing In My Dreams' van een clubje pre-teen meisjes, Girls with Attitude). Het zal geen verrassing zijn dat je met Spotify als enige bron niet bijster ver komt. Maar wel dan weer bij het oeuvre van de Amerikaanse raargast Viper, die enkel en alleen al in het jaar 2004 driehonderdendrieëndertig curieuze albums de wereld in rapte. De postmoderne 'touch' waar Taus muzikale panopticum niet aan ontsnapt, is dat het altijd en alleen om opnames, om registraties gaat. Om muziek-*files*. Niks live, niks performance. Maar OK. Extremen. Waar denk je dan aan, denkend aan – geregistreerde – muziek? Als je dat me nu op een blaadje geeft, dan staan daartussen vast en zeker ook dezelfde 'objectieve' dimensies die ook Taus boek structuur geven. Volume, op die as zijn 'hard' en 'zacht' de extremen. En tempo, met 'snel' en 'langzaam' als uitersten.

POLITIEK

Bij het afspelen van een geluidsfile bepaalt de luisteraar hoe hard of zacht de muziek gaat klinken, en ook (zeer zeker, maar niet alleen, als het een digitale file is) hoe snel of hoe langzaam de muziek is ('speed up slow down' is net nu een TikTok trend). Extremen op dit vlak zijn altijd relatief. Maar daarom niet minder interessant om de auteur te volgen in zijn tastende reconstructie van dingen als 'Hard Noise Wall', 'Splittercore', 'Lowercase', 'Onkyû' ... het zijn een paar voorbeelden uit de lange lijst van (sub)genres in de hard-zacht-snel regio's. 'Langzaam', merkwaardig genoeg, is als expliciet uiterste afwezig. Dat is een omissie, die maar voor een deel te verontschuldigen valt door het feit dat 'langzaam' veelal ook 'lang' van duur zal zijn. Want dat is dan natuurlijk de derde evidente dimensie met extremen: de tijdsduur van een muziekstuk, hoe lang of dat het speelt. Je kunt je dan vervolgens simpel voorstellen hoe je aan ieder ding in een gegeven corpus een zekere waarde aan elk van de drie dimensies kunt toekennen, et voilà, de stukken worden punten in je ruimte. Je leest er de extremen moeiteloos af. Nee, extreme muziek is natuurlijk geen muzieksoort. Muziek is extreem binnen een kader dat een normaalheidsveld omvat. Een bepaald type muziek in een gegeven periode, een 'supergenre' dat als norm kan dienen. Tau lijkt heel bewust te weigeren om zijn handen te branden aan wat voor mij toch een bijzonder belangrijke parameter is in TKOMTIUH ('the kind of music that interests us here', met een knipoog naar jeeweetwel): 'politiek', natuurlijk. Extreem rechts net zo goed als (meer aan mijn kant) extreem links. Wel geeft hij ruim plek aan 'vulgair', de overmaat aan pornografische, scabreuze en scatologische uitingen in de marges van onze internationale underground.

VORM

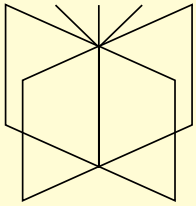
Het was al lezende een verrassing te ontdekken dat ruim de helft van het boek niet over de muziek an sich gaat, maar over de materiële *vorm* waarin die muziek zich presenteert. Cassettes in een broodje kebab, langspeelplaten met schaamhaar van de zangster in het vinyl, CDroms in doorschijnendoosjes met menstruatieleed,

singles met hondepoep en glassplinters, een 8-track verzegeld in de carplayer van een ouwe Citroën. Nou ja, misschien niet precies zo, maar ongeveer. Bedenk maar wat. Echt, het is gedaan. Daar daagt dan dat ons supergenre, onze post-post-punk experimentele internationale independent DIY pop-muziek, niet alleen in haar extremen geen bona fide muzikale doorstart vindt. Niks geen avant-garde, eerder het bijna eindpunt van, toegegeven, een fabuleuze honderd jaar lange reis, maar die nu, tenslotte, in gezochte, derdehands extremen verwatert en uitdooft. Als een nachtkaaers. Want het is goed beschouwd vooral veel ouwe meuk die de toon zet. Derde, vierde generaties dada- en fluxus-ideeën, bar weinig inhoud, veel oude vorm.

STILTE

Wat ik wil zeggen schreef ik acht jaar geleden al eens heel precies in Gonzo (circus), in nummer 132. Ik ga dat nu natuurlijk niet allemaal herhalen, in een lange gedachtengang telt elk woord. Een paar regels misschien: 'Al die extremen neigen naar niks, ze zoeken de stilte. Maar die stilte ligt nou eenmaal aan gene zijde. Die kun je niet kennen.' Hoe verder de jaren schrijden, hoe minder ik horen wil, en hoe kleiner alles worden moet. Ik heb altijd een kladje papier bewaard, een uitgescheurd hoekje van een velletje van een HEMA-notitieblok. Het is de schets voor het allereerste stukje dat ik de PDP computer bij Sonologie aan de Utrechtse Plompetorengracht liet spelen, heel laat op een avond veertig jaar geleden, in het schemerdonker, want er waren tijden dat alles mocht en alles kon. Ik was vast de eerste niet. Er komt ook helemaal niks origineels aan te pas. Maar dat al doet aan de duizelingwekkende diepte niks af. 'Eeuwigheid :: {{speel een random sinus toon ; wacht een random tijdje} ; herhaal}'. Niks, nee niks is er extremer. ♦

	bibliografie
	Michael Tau, Extreme Music. From silence to noise and everything in between (Port Townsend: Feral House, 2022)
	
	lees
	meer over traagheid in Gonzo (circus) #124
	meer over stilte in Gonzo (circus) #132

EARS TO THE GROUND

De wereld als veldopname

In 1889 maakte de achtjarige Ludwig Koch een opname van een shamalijster (een vogel waarvan ik voor dit artikel ook nog niet gehoord had) met de wasrolfonograaf die hij van zijn vader had gekregen. De Duitse jongen – later een belangrijke BBC-presentator – maakte daarmee de allereerste opname van niet-menselijk geluid en werd zo een veldopname-pionier.

auteur Anthony Fiumara

De fonograaf maakte het voor het eerst mogelijk om een geluid op een andere plek en op een ander moment tot klinken te brengen. Tot het laatste kwart van de negentiende eeuw was geluid vluchtig: eenmaal geklonken en waargenomen was het verdwenen om nooit meer terug te komen. Tot het moment dat die fonograaf dus werd uitgevonden, een apparaat om geluid op te nemen en herhaaldelijk af te spelen. Voor ons is dit allemaal niet meer zo bijzonder. In de vorige eeuw kreeg iedereen goedkoop toegang tot opnameapparaten, analoog of digitaal. Maar Koch – later een belangrijke BBC-presentator – werd onbedoeld een pionier op het gebied van een kunstvorm die bekend is geworden onder de naam *field recordings*, oftewel: veldopnames. Voor veel hedendaagse elektronica-artisten zijn veldopnames een essentieel element in hun muziek geworden. Of het nu gaat om het documenteren van de natuur, het samplen van de stad of het vastleggen van de sfeer van archeologische vindplaatsen: muzikanten gebruiken gevonden geluiden om de wereld te begrijpen en vast te leggen.

VERKENNING

Ben Murphy is een oudgediende als muzikschrijver. Hij schrijft al meer dan twintig jaar over muziek, was hoofdredacteur bij DJ Magazine en heeft bijdragen geleverd aan The Guardian, Crack en Time Out.

Zijn eerste boek, met Carl Loben als co-auteur, was ‘Renegade Snares’, een brede geschiedenis van drum-‘n-bass. ‘Ears To The Ground – Adventures In Field Recordings And Electronic Music’ is Murphy’s debuut als solo-auteur. In een interview met het magazine Moonbuilding vertelde Murphy dat hij de noodzaak voelde om dit boek te schrijven. Hij merkte dat veel van de door hem geïnterviewde artiesten veldopnames in hun muziek gebruikten. En hij realiseerde zich ook dat er over die gevonden geluiden nog niet zo veel was geschreven. ‘Veldopnames kunnen zoveel meer zijn dan alleen versiering,’ zo stelt Murphy in het Moonbuilding-interview. ‘Ze kunnen ideeën, cultuur, erfgoed en commentaar op de meest belangrijke kwesties van onze tijd overbrengen.’ ‘Ears To The Ground’ onderzoekt hoe artiesten veldopnames gebruiken als onderdeel van hun muzikale werk. Murphy beschrijft zijn boek zelf als ‘een verkenning van artiesten en geluiden die ik het interessantst vind.’ In zijn voorwoord schrijft hij dat hij geen geschiedenis heeft willen schrijven over field recordings, en dat hij nooit de bedoeling heeft gehad om een volledig overzicht te bieden over dit genre. Het is veeleer een onderzoek naar hoe die atmosferische geluiden op verschillende manieren in elektronische muziek worden verweven.

Het boek is samengesteld uit uitgebreide interviews. Murphy’s ‘verkenning van artiesten en geluiden die ik het meest interessant vind’ is geografisch ingedeeld. Deel één behandelt artiesten uit het Verenigd Koninkrijk en Ierland; in deel twee neemt de schrijver je mee rond de wereld. Binnen die landen en werelddelen verdeelt Murphy zijn hoofdstukken in artiesten en regio’s. Zo zijn Orkney en Edinburgh vertegenwoordigd door Erland Cooper, Lord Of The Isles en Proc Fiskal, Norfolk door Leafcutter John en Oliver Payne en Essex door Ultramarine. Flora Yin-Wong vertegenwoordigt Wales, Kayla Painter Bristol, Scanner en Kate Carr zijn Londen en Haiku Salut is Derbyshire. Buiten het Verenigd Koninkrijk lees je over KMRU in Nairobi, Matmos in Baltimore en San Francisco, Heinali in Kyiv en Toshiya Tsunoda in Tokyo.

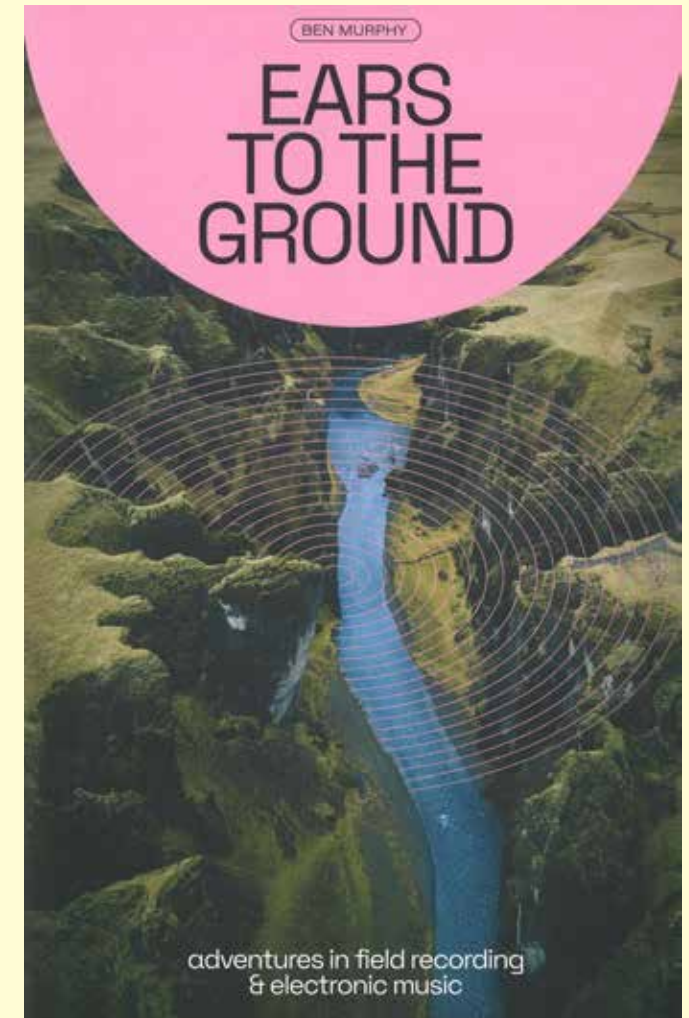
REIS

Murphy’s boek illustreert hoe veldopnames in verschillende genres worden gebruikt. De schrijver neemt je mee op een reis om te ontdekken hoe veldopnames context, emotie, sfeer, humor en betekenis kunnen creëren. Van chaotisch Londen tot de zeestapels van Orkney, via verlaten militaire faciliteiten aan de kust van Suffolk en het waterrijke Blackwater Estuarium in Essex, van de steengroeven en neolithische opgravingen van Snowdonia tot het grootstedelijk gewoel van Nairobi en Berlijn, de straten van Kyiv en de winderige wildernis van Antarctica. Het enige wat je moet doen om van al die omgevingen muziek te maken, zo lees je door het hele boek, is goed (leren) luisteren.

Veldopnames kunnen zoveel meer zijn dan alleen versiering.

KEUKEN

Het mooie aan ‘Ears To The Ground’ is dat je het boek ofwel van kaft tot kaft kunt lezen, maar dat je net zo goed kunt kiezen om eerst de passages te lezen over de artiesten in wie je het meest geïnteresseerd bent. Je komt er dan al snel achter dat Murphy een goede schrijver is en dat het geen straf is om het hele boek te lezen. Murphy’s besprekingen van de vele tracks en het kijkje in de keuken van de geluidskunstenaars dwingen je bovendien om Bandcamp of Spotify bij de hand te houden – om al die tracks en hun achtergrondverhalen met je eigen oren te horen.

Een van de langere (en mijn favoriete) hoofdstukken is het interview met de Australiër Lawrence English. Hij schreef een proefschrift over de ervaring van het luisteren in relatie tot field recordings. Los van het persoonlijke praat hij over de historisch-wetenschappelijke basis voor field recordings, over de vraag of veldopnames al dan niet muziek zijn en over het menselijke brein dat *hardwired* is voor de herkenning van patronen in geluid. Aan het eind van het boek biedt English zo een welkome helikopterblik op het fenomeen van veldopnames. In ‘Ears To The Ground’ laat Ben Murphy zien hoe verschillende elektronische genres veldopnames gebruiken om, in zijn eigen woorden, ‘commentaar te geven op klimaatverandering, protest, natuur, oorlog, geschiedenis, cultuur, landschap en, uiteindelijk, de grote kracht van geluid in onze steeds visuelere wereld.’ Geen slechte oogst voor de achtjarige pionier Ludwig Koch. ♦

▮ bibliografie

▮ Ben Murphy, Ears to the Ground. Adventures in Field Recording and Electronic Music (Velocity Press, 2024)

AUTHENTICITEIT

Boek- en filmselectie

Deze editie gaan we op zoek naar wat ons maakt tot wie we zijn: hoe blijven we authentiek? Zetten we niet soms gewoon een masker op? Het is verleidelijk om bij dergelijke identiteitsvorming op het verleden terug te grijpen, maar moeten we voor het heden niet vooral naar de toekomst kijken?

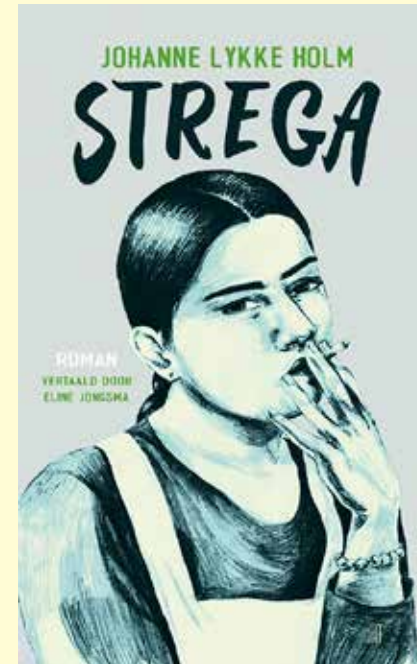
REGISTRATIE

Een podiumkunstenaar draagt tijdens het opvoeren van zijn of haar kunst in meerdere of mindere mate een masker. Iemand voor wie deze uitspraak bij uitstek geldt, is John Rebennack, die eind jaren 1960 bekend kwam te staan onder de artiestennaam Dr. John. Of als Dr. John Creaux, ook wel: Dr. John, the Night Tripper. In ‘Two-Headed Doctor: Listening For Ghosts in Dr. John’s Gris-Gris’, het nieuwe boek van muzikant/auteur David Toop over Rebennacks eerste album, telt Toop maar liefst vijf verschillende pseudoniemen waaronder Rebennack aan zijn projecten werkte. Voor Toop is het een van de hoofdthema’s van zijn diepgaande, doorwrochte analyse van het album, waarin hij vooral poneert hoe identiteit niet vaststaat, maar veelzijdig en geconstrueerd is. Dat Rebennack voor zijn muziek een andere identiteit aannam, en vanwege dat die ondanks

zijn witte huidskleur grotendeels op Afrikaanse diasporamuziek en zijn imitatoren geënt was, wekte voor Toop – zelf levenslange luisteraar van het album en ook een imitator van die soort muziek – zijn interesse in aan hem knagende vraagstukken over authenticiteit en culturele toe-eigening. Gaandeweg Toops boek wordt uitgebreid ingegaan op de rassenrelaties in het diepe zuiden van de Verenigde Staten eind negentiende, begin twintigste eeuw, hiermee de context schetsend vanwaaruit het album is ontstaan. Want ondanks de witte frontman is haast iedereen die aan het album meewerkte zwart. Bovendien is het niets nieuws dat witte muzikanten vanuit eigen wil, dan wel aangespoord door geldzuchtige platenmaatschappijen, de muziekstijlen die gepioneerd werden door zwarte muzikanten toe-eigenden. Om zwarte muziek in die tijd en plaats te kunnen verkopen, moest het namelijk een wit gezicht krijgen, merkt Toop in zijn boek op. Via deze casus gaat hij meer dan uitgebreid in op de wisselwerking tussen zwarte en witte cultuur, met componist en producent Harold Battiste die door zijn huidskleur nooit de naamsbekendheid en erkenning verwierf die Rebennack wel kreeg, ondanks dat hij, zoals Toop in dit boek wil aantonen, misschien wel de grootste bijdrage aan het album geleverd heeft. Het is een casus die, mede door de culturele potpourri van New Orleans waar het album uit voortkwam en de nog in koloniale rassenrelaties geënte muziekindustrie van die tijd, tot eindeloze bespiegelingen kan leiden. In het tweede deel van het boek gaat Toop nummer voor nummer ‘Gris-Gris’ af, per nummer thema’s verkennend die hij relevant acht. Dat maakt dit deel van het boek soms een nogal slingerende route voor de lezer, waarbij je soms maar een keer met je ogen hoeft te knipperen om diep in een sub-subonderwerp verdwaald te zijn geraakt. Desondanks zijn de meeste bevindingen die Toop deelt, over identiteit, authenticiteit en over de spookachtige aura die nog altijd rond het eerste Dr. John-album hangt, fascinerend om te lezen. (jsz)

David Toop

Two-Headed Doctor: Listening For Ghosts in Dr. John’s Gris-Gris
(Londen: Strange Attractor Press)

ONTDEKKING

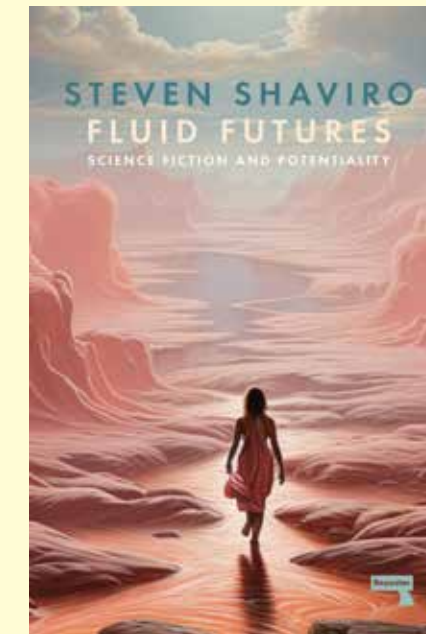
De jonge Rafaela wordt door haar moeder naar een hotel in de bergen gestuurd om daar te gaan werken. Ze ontmoet andere meisjes wiens moeders ook niet meer voor ze konden of wilden zorgen en er ontstaan innige vriendschappen, niet in de laatste plaats omdat de omgeving waar ze naartoe gestuurd zijn enorm vijandig is. De enige plek om troost en vriendschap te vinden is dus bij elkaar, maar alles wordt nog pijnlijker en verdrietiger wanneer één van de meisjes verdwijnt. Het wordt de jonge vrouwen duidelijk dat niemand ze zal beschermen tegen de grote boze buitenwereld. Het lijkt nu alsof ‘Strega’ door de Zweedse Johanne Lykke Holm een duidelijk verhaal met een kop en een staart is, maar het fragmentarische karakter van het verhaal laat veel aan de verbeelding en de interpretatie van de lezer over. Deze roman probeert niet zozeer een duidelijk verhaal te vertellen, maar eerder een sfeer te scheppen, en slaagt daar met verve in. De liefde tussen de meisjes, vergezeld door flarden aan magisch realisme aan de ene kant en het macabere van de gebeurtenissen en de omgeving van het hotel aan de andere kant, zijn constant voelbaar en worden naar mate het boek vordert alleen maar sterker. De stijl is met de vaak ultrakorte zinnen even wennen en werkt niet altijd even goed. In iets langere zinnen kun je nu eenmaal meer gevoel en sfeer leggen, dus de zinnen in ‘Strega’, die vaak maar maximaal een regel lang zijn, voelen wel extreem kaal en afstandelijk aan. Toch voelde ik me op een gegeven moment wel thuis in die kale zinnen zonder opsmuk en ging ik ze zelfs waarderen. Het is namelijk zeer bewonderenswaardig dat Holm in deze stijl toch zoveel warmte voor haar personages weet over te brengen. Weinig wordt prijsgegeven

over de periode waarin dit boek zich afspeelt; het doet enerzijds denken aan vervlogen tijden waarin de wereld voor (jonge) vrouwen nog een stuk onveiliger was dan deze nu is, anderzijds voelt het verhaal heel erg dichtbij aan, alsof die onveiligheid eigenlijk nooit is verdwenen en de vijandigheid nog steeds overal op de loer ligt. Al met al is ‘Strega’ een bijzonder knappe roman die ondanks een vlakke stijl en een beperkt aantal pagina’s extreem veel over weet te brengen. Een roman bovendien die qua vorm origineel en fris is, iets wat misschien niet iedereen kan bekoren, maar als je er eenmaal door gegrepen wordt, laat ze ook niet meer los. (mvh)

Johanne Lykke Holm

Strega

(Zaandam: Uitgeverij Oevers)

TOEKOMSTEN

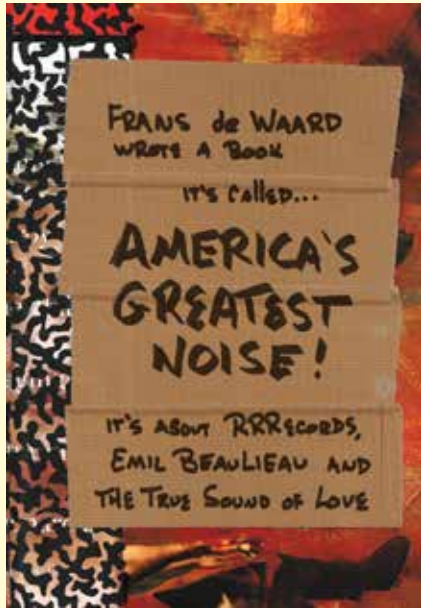
Hoe definieer je sciencefiction? Dat is de vraag die Steven Shaviro al decennia bezighoudt. Nu hij tegen de zestig loopt, heeft hij daar nog steeds geen antwoord. Maar dat is precies zoals het hoort, schrijft Shaviro: sciencefiction heeft geen duidelijke grenzen. Sciencefiction is een belangrijk genre, benadrukt hij. Al meer dan een eeuw is ze een van de krachtigste manieren om de effecten van technologie op een verbeeldende manier te onderzoeken en alternatieven voor te stellen. Voor Shaviro is sciencefiction geen compleet op opzichzelfstaand literair genre. Een sciencefictionverhaal volgt immers de literaire regels. Sciencefictionverhalen zijn conservatief in vorm

en radicaal in inhoud, vat Shaviro samen. Eerder deed hij onderzoek naar en schreef een boek over muziekvideo's. Daar geldt het tegenovergestelde: in vorm radicaal, conservatief van inhoud. Dit jaar ging Shaviro met pensioen als hoogleraar bij Wayne University in Detroit. Er staan dertien boeken achter zijn naam over uiteenlopende onderwerpen als postmoderniteit, literaire theorie, filmtheorie, accelerationisme, speculatief realisme, muziekvideo's en sciencefiction. Al die onderwerpen heeft Shaviro laten samensmelten in 'Fluid Futures'. De teksten in dit boek zijn een achtbaanrit langs theorieën, denkers, anekdotes, boeken, films en muziek. Soms dreigt Shaviro te ontsporen, toch weet hij uiteindelijk alles terug te brengen naar de essentie van dit boek: we kunnen veel leren van de manieren waarop sciencefiction de toekomst voorstelt. Het woord toekomst is problematisch, benadrukt Shaviro meer dan eens. In het westerse lineaire beeld van tijd is de toekomst iets dat nog komt en geëxtrapoleerd wordt uit het nu. Sciencefiction zet daar andere manieren van kijken naar de toekomst tegenover. Afrofuturisme reageert op het destructieve karakter dat lineaire tijd heeft gehad op de Afrikaanse diaspora en brengt verleden, heden en toekomst bij elkaar om radicale veranderingen af te dwingen. Shaviro onderscheidt drie vormen van omgaan met het begrip toekomst in sciencefiction: extrapolatie, speculatieve fictie en fabulatie. De eerste blijft dicht bij het nu en vertaalt reeds bestaande ontwikkelingen naar de toekomst. Speculatieve fictie maakt het nu onmogelijke mogelijk en toont ons zo alternatieve werelden. Fabulatie ontwerpt compleet nieuwe maatschappelijke systemen waar alternatieve werelden op zijn gebaseerd. Losjes legt Shaviro verbanden met postmoderniteit, assembly theory, speculatief realisme en gebruikt hij ideeën van onder meer Kant, Deleuze, Spinoza en Whitehead om het belang van sciencefiction te duiden: de radicaliteit ervan nodigt uit om het hier en nu te bevragen. Soms op een pijnlijke manier, zoals in het verhaal 'Model Minority' van Cory Doctorow waarin American Eagle, gebaseerd op Captain America, politiegeweld tegen zwarte Amerikanen wil stoppen maar in conflict komt met zijn loyaliteit aan het politiekorps en de staat: hij blijkt enkel een superheld te kunnen zijn voor een bepaalde bevolkingsgroep.

'Fluid Futures' is zware kost, maar wie de theoretische bespiegelingen kan volgen heeft er een fraai en interessant boek bij. De manier waarop Shaviro Fredric Jamesons beschrijving van de kloof tussen wetenschap en sciencefiction fileert, is goud. (tp)

Steven Shaviro

Fluid Futures: Science Fiction And Potentiality
(Londen: Repeater Books)

RRREPUTATIE

Eerst probeert Dominick Fernow (Hospital Productions, Prurient, Vatican Shadow, en vele vele andere projecten) ons op kunstzinnige wijze duidelijk te maken wat noisemuziek is. Dan weer zijn we vertrokken voor een diepe duik in het leven van Ron Lessard. Het boek 'America's Greatest Noise!' is een mega-interview (en als extra materiaal zijn er nog meer interviews), maar de vragen zijn weggeknipt, zodat het lijkt alsof de man achter RRRrecords op een zwoele zomeravond aangenaam tegen jou zit te keuvelen. En reken maar dat hij wat te vertellen heeft. De platenwinkel RRRrecords (niet enkel noise, maar ook een slimme selectie populaire muziek om het leefbaar te houden) van de ex-militair, groeit in 1984 al snel uit tot een label (met illustere namen als The Haters, Merzbow, PGR, Blackhouse, enzovoort), en er worden ook optredens georganiseerd. Lessard maakt als Due Process collages voor een radioprogramma, maar zijn bekendste exploit is de noise van Emil Beaulieu (naar een ex-burgemeester van Lowell), waarbij hij zich onder meer bedient van een vierarmige draaitafel. 'America's Greatest Noise!' zit boordevol grappige anekdotes, maar de verhalen over het tot stand komen van sublabels zijn écht onbetaalbaar. Zo is er onder andere de 'Recycled'-reeks (intussen al driehonderd releases rijk), waar een noisewerk wordt uitgebracht op een gerecycleerde cassette van bijvoorbeeld een mainstream rockgroep. Zo komt Asmus Tietchens doodleuk op een cassette van Huey Lewis And The News terecht. Een andere eigenaardigheid vormen de 'locked groove'-releases: eerst nog bescheiden met driehonderd stuks op een singeltje, maar 'RRR-500' en 'RRR-1000' klokken af op respectievelijk vijfhonderd en duizend gesloten groeven. Ook de 'anti-records' geven RRR een reputatie met lp's als kunstobjecten.

Er zijn de voor de hand liggende dingen als platen beschilderd met verf of uitgerust met schroeven en scheermesjes. Maar wat te denken van 'Wind Licked Dirt' (1988) van The Haters: een lp zonder groeven die je met (bijgeleverd) vuil moet inwrijven alvorens hem te beluisteren. Bij de eerste duizend exemplaren van dit boek zit trouwens ook een anti-record: een halve flexi als bladwijzer. RRRon blijft ook old school: hij correspondeert via handgeschreven brieven, en platen of cassettes hebben zijn voorkeur. Cd's (onder andere het Pure-label met Ramleh, Le Syndicat, of Consumer Electronics in identieke hoezen, op de groepsnaam na) en een website steken even de kop op, maar zijn duidelijk niet zijn ding. Om dezelfde reden staan in dit boek geen foto's. De man is ook nooit gestopt met practical jokes uit te halen, en wie hem oplicht of irriteert (Architects Office, The Gerogerigegege) mag artistieke weerwraak verwachten. 'America's Greatest Noise!' komt misschien bescheiden over, maar het is heerlijke lectuur, en twijfel er geen seconde aan dat de RRRonkende titel volledig terecht is. (pv)

Frans de Waard

America's Greatest Noise!
(Nijmegen: Korm Plastics)

ZUIVER

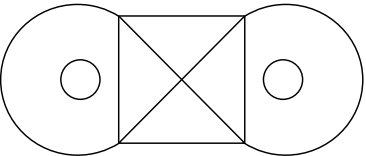
Beroemd worden doe je door boven het gemiddelde uit te stijgen, door tot het uiterste te gaan met je lichaam en geest, met de middelen en mensen die je een groots podium gunnen. Maar kan je tegelijkertijd ook authentiek jezelf blijven? Filmmaker Rogier Kappers, die onder meer met zijn muziekdocumentaire 'Lomax the Songhunter' (2004) een Gouden Kalf won en werd genomineerd voor een Emmy, maakte samen met editor/cameraman Alexander Goekjian de documentaire 'Glas, mijn onvervulde leven' (2023) over zijn midlife-missie naar roem als authentiek podiumkunstenaar (met mogelijk een nieuwe metgezellin aan zijn arm). Zijn droom is om als 'glasorganist' (glasharp) het publiek te raken, de wereld te ontroeren. 'Met muziek verdwijnt alle drukte', zo zegt hij in de voice-over die zijn zielenroerselen in de film blootleggen. Zijn zoektocht begon met zijn vader die organist was, en met name met Bruno Hoffmann, die de in 1741 door Richard Pockrich ontworpen glasharp in de twintigste eeuw een gezicht gaf door er tijdens tv-optredens een klassiek repertoire op te spelen. Dat wil Kappers ook, maar op eigenzinnige wijze, zonder al te veel glamour en inclusief volksmuziekklassiekers. Hij is handig met powertools en bouwt een bakfiets met daarin een glasorgel met glazen uit de kringloopwinkel. Vervolgens rolt hij zijn arsenaal aan met water gestemde glazen de stad in om zich als straatmuzikant aan de

wereld te tonen. Wanneer hij daar al roerend op zijn glazen tussen collega's op het Damplein in Amsterdam staat, vraagt hij zich of of hij nu voornamelijk een bezienswaardigheid of muzikant is. Het lijkt vooral dat eerste, een curiositeit met enige virtuositeit die men als aandenken aan een stadsbezoek op mobiel vastlegt. Hij weet zichzelf in de film knap staande te houden te midden van aan de ene kant de grilligheid van de publieke ruimte en aan de andere kant de grootkapitalistische podia die de aandacht van mensenmassa's weten te vangen. Zijn speciaal gemaakte glasorgelkast is fragiel maar blijft ongebroken tijdens zijn vliegreis naar het JBR Street Beats Music Festival in Dubai, maar zelf merkt hij al spelend dat hij nog niet helemaal klaar is voor het podium en vraagt hij zich van binnen af of het circus eromheen wel rijmt met zijn kunstenaarschap. Dat merkt hij ook bij het massale concert met het Metropole Orkest. Het meest lijkt hij zich thuis te voelen op straat, tussen de mensen die zich om hem heen verzamelen om zijn compromisloze zingende glasvibraties én zang te kunnen horen. (bm)

Glas, mijn onvervulde leven

Rogier Kappers
(ZELOVIC FILM/AMSTELFILM)

GONZO'S OORDEEL

--- --
Night Of Fire
(ORANGE MILK)

De indringende openingstrack ‘Night Of Fire’ schuurt zo hard dat de plaat je meteen onderdompelt in een oncomfortabel gevoel. ‘Night Of Fire’ is de nieuwste samenwerking van **more eaze** en **Seth Graham** als --- -- met recovery girl. Drie namen die zich schuilhouden in de noise-scene. Het trio schuilt achter harde digitale ruis, akoestische strijkersarrangementen en zeemzoete melodieën. Een bizarre combinatie die op ‘Night Of Fire’ echt alle ruimte krijgt om als een etterende puist open te barsten. Het album vertelt over het ondergaan van het alledaagse geweld van het leven in een staat die actief probeert zijn meest kwetsbare burgers te onderdrukken. Wat uiteindelijk leidt tot een haat-liefdeverhouding met je thuisstad of -land. Het is een gekend gevoel voor heel wat minderheden, en dat druipt hier van de plaat. Die verscheurdeheid laat zich horen op onder andere ‘Countdown City’ en ‘Christian Rock’ waar more eazes stem en haar zwijmelende ambient americana gespietst wordt met intense hardcore-intermezzo’s, een stevige grunt en digitaal geknetter. De nummers staan onder hoogspanning en ‘Formation’ stort zich diep in elektrocutie. De stem van Diana Starshine op ‘Kill Kare’ verdrinkt in een rijke hoeveelheid Auto-Tune, strijkers en ambient. Even wordt de chaos ingetoomd, die nadien weer royaal barst op ‘Eating Out On Christmas’. De onmacht, de pijn, de verstoting zit zo immens aan de oppervlakte dat het album enigszins voelt als catharsis, maar ook het ongemak van niet te mogen zijn wie je bent nog feller benadrukt. Dat het trio voor afsluiter ‘When God Released Me’ **Lucy Liyou** uitnodigt en haar gefluisterde spoken word laat overschaduwen door de harde elektronica onderschrijft nogmaals de emoties van afwijzing. Een album dat krast in de krassen die je zelf al hebt zitten, als je een van de afgewezenen bent. Of je die pijn laat voelen. Intens. (ks)

Alcest

Les Chants De L'Aurore
(NUCLEAR BLAST)

Door de jaren heen is Alcest, het soloproject van Neige, uitgegroeid tot

een van de grondleggers van het blackgaze-genre (een mix van post-black metal en shoe-gaze) Daarbij

werd af en toe gewisseld tussen een overwegend rauwere en een lichtere klank, en de nieuwe plaat zit in het midden: grote delen van het album zouden kunnen worden geclassificeerd als postrock, maar regelmatig komen ook de blackmetalinvloeden naar de oppervlakte. Op openingsnummer ‘Komorebi’ komt de inspirerende sfeer die zo kenmerkend is voor Alcest direct naar voren. Composities in majeur, etherische koren en heldere klanken geven de muziek een betoverende kwaliteit die je meteen uitnodigt om mee te vliegen naar het land dat op de albumhoes staat afgebeeld. De volgende drie nummers beginnen elk wat dissonanter dan het eerste, maar zijn rauw en energiek eens ze echt uit de startblokken schieten. Elk nummer wordt op een gegeven moment van lagen ontdaan tot er een zachte, tedere kern wordt blootgelegd. Wanneer de overdrive, blastbeats en de (relatief spaarzame) grunts dan weer worden ingezet, blijft die kern doorschijnen, maar maken die gevoelens van nostalgische euforie een des te sterkere indruk. De laatste drie nummers vormen als het ware één geheel: ‘Réminiscence’ en ‘L’Adieu’ functioneren respectievelijk als intro en outro voor ‘L’Enfant De La Lune’, een energiek nummer waarop alle muzikale elementen van dit album samenkomen. ‘Les Chants De L’Aurore’ is een prachtig nieuw hoofdstuk in de discografie van Alcest waar zowel oude als nieuwe fans ontzettend van zullen genieten. Muzikaal is het divers en qua sfeer blijft de betoverende kern van het project centraal staan. (vdp)

Alley Catss

m Helux

(MAPPA)

Máté Elod Janky, de man achter Alley Catss, is een experimentele collage-artiest die in het digitale domein opereert

en afkomstig is uit het Hongaarse Boedapest. Hij laat op ‘m Helux’, opgepakt door het Slowaakse mappa-label, downtempo elektronische landschappen botsen met zorgvuldig gedoseerde noise-momenten. Als een van het

internet plunderende, improviserende **Aphex Twin** probeert hij de grenzen van muziek, en voornamelijk de grenzen van ambient op te rekken zonder in te steken op melodie. Dit doet hij vooral door voort te borduren op en aan te sluiten bij de stroming van power ambient; gemoedelijke drones onderbroken door of vergezeld met hectische en soms rauwe elektronica. Dit sluit aan op zijn audiovisuele op landschap gerichte benadering als kunstenaar, met uiteenlopende collages waarin hij gevonden beeld- en geluidsfragmenten door de mangel haalt. ‘m Helux’ biedt een eclectische mix aan gelaagde geluidstexturen met menselijke en computergeluiden die wat meer ingehouden zijn dan bij zijn andere platen waardoor ze aan kracht winnen. Het mijmerende ‘Heel’ met in stukken gehakte stemmen op verschillende toonhoogtes zet de toon, daarna ‘{}{}{}{{’ met meer digitale onrust en ineens een vertraagd stuk dat mooi aansluit op de texturen van ‘Patho Swivel’. ‘Life Ethos’ begint met kuchje, het startschot voor jazzy piano met steeds verder weggebende elektronische ornamentjes. De meditatief zoemende lichte drone op ‘Consume Grey’ lijkt te gaan haperen door een herhaaldelijk vastlopende computer waarna de drone zich herpakt. Het assortiment bleepjes op ‘Kuro’ is een voorbode op ‘Redundance’ waarmee we met horten en stoten opstijgen in een *glitchy* trance-mist. (bm)

Farida Amadou

When It Rains It Pours

(WEEK-END)

Toen de Belgische bassiste Farida Amadou in 2017 werd uitgenodigd door drummer **Steve Noble (Rip Rig & Panic,**

Derek Bailey) om in Londen in duo te spelen, verscheen spoedig een foto online van een breed glimlachende Amadou, geflankeerd door **Thurston Moore** en **John Paul Jones**. Een tekenend beeld voor Amadou’s *can do* mentaliteit. Sindsdien speelde ze met **Peter Brötzmann**, **Moor Mother**, **Chris Corsano**, **John Dikeman**, **Hamid Drake**, **Zoh Amba**, et cetera. Al die tijd is Amadou ook solosets blijven spelen en mettertijd ontwikkelde ze een uniek geluid: ze bespeelt haar elektrische bas vaak percussief, met gretig gebruik van effecten. Toch is ze met deze ‘When It Rains It Pours’ pas nu aan haar eerste soloplaat toe: drie tracks, opgenomen in twee sessies, in 2022 en eerder dit jaar. ‘Listen To’ start glitchy alsof **Autechre** met hun vingers in een kortsluiting aan het dullen zijn, maar al gauw ontstaat er een vintage Amadou-dreun, eerst gejaagd, dan, na een korte onderbreking, geduldiger opbouwend en naar

het einde toe zoetjes ontporend in een hypnotiserend duet met haar onvoorspelbare loop-pedalen. In ‘The End Of’ ontwikkelt Amadou over een knisperende drone, bijna vanuit het niets, een monomane sleper van een baslijn – één advies: luister luid. Op de zeventien minuten lange afsluiter ‘The Virtuous Circle’ gaat Amadou aan de slag met melodieuus-percussieve geluiden, minimale onderhuidse ritmes, overtonen en feedback, om te imploderen in een regelrecht *fuzzfest*. Ontzettend rijke plaat, waar we nog lang niet klaar mee zijn. (sb)

Another Dancer

I Try To Be Another Dancer

(AGUIRRE)

Another Dancer is wat je krijgt wanneer je **Bis**, **Pizzicato Five** en **Los Campesinos!** los in een blender pureert en aanvult

met wat experimenteerzucht en moderne studio-mogelijkheden: lofi-indie-artrock in 2024. De Brusselse band schuwt het experiment niet en lijkt ook niet te beroerd om ‘foutjes’ in de nummers als speelse motiefjes door te laten werken. Een insteek die ervoor zorgt dat ‘I Try To Be Another Dancer’ van begin tot eind een kinderlijke avontuurlijkheid in zich heeft, die soms zelfs doet denken aan de vrijheid waarmee **Pavement** in haar jongste jaren door haar stekelige popliedjes heen walste. Alles kan, alles mag en alles wordt dan ook gedaan om het mooiste gebroken popliedje neer te zetten. Kan niet anders dan dat dit in goede aarde valt bij liefhebbers van **Bongwater**, Pavement en/of **Eric’s Trip**, maar sowieso een aanrader voor eenieder die graag wat meer spanning en verrassing uit de boxen hoort rollen. (ert)

Yuko Araki

Zenjitsutan

(ROOM40)

Het moet niet gemakkelijk zijn om tegenwoordig een noiseproject te starten in een land dat hier al meer dan veertig

jaar een patent op heeft met pioniers als **Merzbow**, **Incapacitants**, of **K2**. Wat voeg je toe om tussen al die gevestigde waarden een plaats te veroveren? In het geval van Araki is het antwoord drones. Sinds 2018 maakt zij onder andere (ze is ook drummer van de psychedelische rockgroep **Kuunatic**) geïmproviseerde dronesets, met een vleugje noise op analoge apparatuur. Nu zij is overgeschakeld op hardware (Eurorack), zou

je kunnen zeggen dat de verhoudingen omgekeerd zijn komen te liggen, al valt op een track als ‘Natron’ nog even te horen waar Araki vandaan komt. We denken hierbij een moment aan het ruisen van de zee, maar dan volgt kort nadien een ooverdovende aanval. De onderliggende drones maken dat dit digitale album een vette sound heeft. Dus wie eens een nieuwe vrouwelijke japnoise-naam wil proberen om het stof uit zijn oren te blazen, zit goed met ‘Zenjitsutan’. Om een breuk te maken met het verleden, beschouwwt ze dit haar ‘nulde’ album. (pv)

Ark Zead

Niptaktuk

Aidan Baker

Pithovirii

Galati

Cold As A February Sky

(GLACIAL MOVEMENTS)

‘Niptaktuk’ van het enigmatische Ark Zead beluist je, aldus Alessandro Tedeschi (zie ook **Netherworld**)

van het Romeinse Glacial Movements, bij voorkeur ‘s nachts in een stille omgeving. Het label staat namelijk synoniem met onderkoelde, donkere soundscapes, thematisch opgehangen aan de elementen ijs en water. De niet onaardige catalogus telt ondertussen releases van onder meer **LULL**, **Murcof**, **Machinefabriek**, **Scanner** en **Ioscil**. In de jaren 1990 kreeg dit soort ambient vaak het etiket *isolat-ionism* opgekleeft. Vandaag behelpt een mens zich met dark ambient. ‘Niptaktuk’ evoceert de mysterieuze, dreigende atmosfeer van donkere, koude winters in totale isolatie in de Canadese ijswildernis. In die dreiging en duisternis schuilt echter ook schoonheid. Synths, computers, een gong en Tibetaanse zingende klankschalen (opvallend expliciet in ‘Sikinik’) vormen de modus operandi waarmee Ark Zead zeven arctische drones laag per laag uit het vriesvak haalt. De smeltende permafrost en de daarin bevroren (potentieel gevaarlijke) micro-organismes zoals virussen vormen de inspiratie voor ‘Pithovirii’, Aidan Bakers (**Nadja**) tweede concept-album voor Glacial Movements. Baker boetseert zijn harmonische drones als vanouds met behulp van zijn elektrische gitaar en effecten. Het resultaat zijn twee ijzige, ijle en lange (telkens ruim een half uur) soundscapes die, gezien het uitgangspunt, vooral naar het sombere neigen. Net zoals de oer-

oude gletsjers die ze evoceren zijn die ogenschijnlijk onveranderlijk, maar schijn bedriegt: onder het oppervlak beweegt er namelijk van alles, voor wie zich voldoende concentreert tenminste. Galati is de artiestennaam van de Italiaanse multi-instrumentalist Roberto Galati. Net als bij Baker is de elektrische gitaar zijn voornaamste instrument, maar bij hem herken je het brongeluid wat vaker en makkelijker. Ook hij vertaalt liefde en ontzag voor winterberglandschappen en majestueuze natuurpracht in dito soundscapes. Beschouw ‘Cold As A February Sky’ dan ook als een contemplatie over die schoonheid. Tegelijkertijd gaat dit gepaard gaat met reflectie over de fragiliteit ervan. De titel van ‘If There’s A Spell That We Shouldn’t Break’ is bijvoorbeeld niet toevallig gekozen. Wat gebeurt er namelijk wanneer millennia oude natuurlijke evenwichten, zoals het eeuwige ijs van gletsjers, wordt verbroken door menselijke toedoen? Het antwoord daarop hoor je niet. Of het moet zijn dat zijn geluid minder pessimistisch is dan bij Ark Zead en Baker. Verdienstelijk, maar geen **Biosphere**. (swat)

Aidan Baker & Dead Neanderthals

Cast Down And Hunted

(MOVING FURNITURE RECORDS)

De oorspronkelijk uit Toronto, Canada afkomstige Aidan Baker resideert tegenwoordig in Berlijn, waar het aangaan van samenwerkingen voor hem een stuk eenvoudiger maakt. Eentje met dat illustere duo Dead Neanderthals uit Nijmegen bijvoorbeeld. Het stond eigenlijk in de sterren geschreven dat de drie – gitarist Baker, drummer René Aquarius en saxofonist/synthesizertovenaar Otto Kokke – ooit een keer samen aan de slag zouden gaan. En zo gebeurde. Twee nummers zijn het geworden, die elk een plaatkant in beslag nemen, respectievelijk ‘Subterfuge’ en ‘Paranoia’ getiteld. We dachten in eerste instantie dat Kokke nog eens zijn saxofoon ter hand had genomen voor deze release, want dat doet hij al een tijdje niet meer. Maar neen hoor, het trio verrast ons compleet, want het is Baker die saxofoon speelt (en geen gitaar) en Otto die lustig op zijn toetsen ramt, minimalistisch zoals we van hem gewend zijn. Het is net door deze rolverdeling dat ‘Cast Down And Hunted’ klinkt als het werk van een trio en niet zomaar als Dead Neander-thals met een gast, al moeten we erbij vertellen dat Baker zich heel erg in het universum van het duo heeft ingeleefd. Het verkeerde been, met Baker op saxofonist, wijst daar uiteraard al op. Twee heerlijk lange droney, trippy nummers die ons, alweer,

helemaal bij ons nekvel hebben en ons meeslepen in hun verslavende muzikale wereld. Steeds hetzelfde en toch altijd weer anders en verrassend. Ze blijven ons verbazen. Heerlijk. (pb)

Beeg Ceety Orcheestra

Anguilliform

(EE TAPES/TRIBE TAPES)

Dit experimentele stadsorkest onder leiding van **Das** (Tom Peabody) bestaat al sinds eind jaren 1970, in alle mogelijke en onmogelijke spellingsvormen. Het collectief met vrije uitloop telt ondertussen al enkele gereputeerde namen in zijn rangen: Edward Ka-Spel (**The Legendary Pink Dots**), **AMK**, Dan Burke (**Illusion Of Safety**), enzovoort. De muziek is al even divers, en wegens een ongezonde fascinatie voor **The Beatles** (‘Beatlerape’, Realization Recordings, 1993) vallen weleens vergelijkingen met **The Residents**. Maar deze gelimiteerde cd-heruitgave van een cassette uit 1996, zit metersdiep in experimenteel-industriële wateren. We horen onder andere langgerekte loops van zwaar gemanipuleerde verkeersgeluiden die je het gevoel geven dat je betonrot onder de E40 bent. Ook flarden van niet-westerse klanken en een uitgebreide spreekbeurt over de kunst van het copuleren komen aan bod. Dat allemaal tegen een hypnotiserende achtergrond van loops van experimentele elektronica. Trouwens, misschien is het een groet naar het label, maar alle tracktitels beginnen met de letters EE: ‘Eelpout’, ‘Eelgrass’, enzovoort. Als bonus-materiaal heeft deze heruitgave ‘Sound Effects Library 22’: veertien korte tracks of samples, waarmee je zelf aan de slag kan gaan om geluidslussen te maken. Net als bij het origineel is de fysieke oplage beperkt tot honderd exemplaren: de ene helft is voor Amerika (Tribe Tapes), de andere voor Europa (EE Tapes). (pv)

Jac Berrocal + David Fenech + Vincent Epplay

Feat. Cosey Fanni Tutti

And Jah Wobble

Broken Allures

(COLD SPRING)

Dit trio werkt al een tiental jaar regelmatig samen en brengt een veelheid aan genres voort, maar laat het ons voorlopig houden op avantgardistische jazz. Jac Berrocal heeft de meeste naambekendheid in Gonzo-kringen, onder andere wegens de experimentele lp ‘Parallèles’ uit 1973. **Nurse With**

Wound zou er als eerbetoon in 1994 ‘Rock’n Roll Station’ uit coveren. Op dit album lijkt hij zich te beperken tot zijn geliefkoosde trompet, al weet je natuurlijk nooit wie er allemaal verantwoordelijk zijn voor de talrijke experimentele onderlagen en concrete geluiden. Samen met de gitarist David Fenech en soundtrackcomponist Vincent Epplay maakt hij van ‘Broken Aura’ een broeierige darkjazzplaat, met verrassende plotwendingen, industriële echo’s en Franstalige samples. Ook twee beroemde gastmuzikanten maken hun opwachting: Cosey Fanni Tutti (**Throbbing Gristle** en **Chris & Cosey**) leent haar karakteristieke stem voor enkele tracks; en bassist Jah Wobble (ex-**PiL**) voorziet het titelnummer van een onverwoestbare ritmische ruggengraat. En natuurlijk voegt ook Cosey Fanni Tutti experimentele klanken en haar trompet toe in ware ‘20 Jazz Funk Greats’-stijl. Een Amerikaanse televisiepredikant mag dit album dreigend afsluiten: ‘I execute judgement on you, Satan!’ ‘Broken Aura’ is een sterk album dat meer is dan de som van de afzonderlijke delen. (pv)

Black Asteroid

Infinite Darkness

(ARTOFACT RECORDS)

Black Asteroid is het alias van Bryan Black, die onder die noemer al ruim een decennium een voorloper is in de

meer interessante industriële techno. Met een verleden als sound designer voor **Prince** en lid van het illustere *heavymetalekro*-duo **Motor** heeft hij voldoende muzikale kennis en inspiratie opgedaan om zijn eigen weg te volgen in de vaak wat starre technowereld. Hij heeft een voorliefde voor jaren1980-muziek (zijn remixes voor **Depeche Mode** worden door de band zelf als beste ooit gewaardeerd), is geïnteresseerd in astronomie en is wars van zogenaamde deejay-etiquette, waarmee hij als een rock-’n-rollfiguur kan worden gezien in de wereld van elektronische muziek. Dit komt ook duidelijk naar voren op zijn recente album ‘Infinite Darkness’, waar onder meer samenwerkingen met **Ian Astbury (The Cult)** en **Front Line Assembly** opstaan. De muziek houdt het midden tussen techno en EBM, met de kenmerkende Bryan Blackgeluiden die direct herkenbaar zijn. Bijzonder is afsluiter ‘Infinite Blackness’, een samenwerking met de Nederlandse techno-koning **Speedy J**. Geen beukende techno, maar een zwaar, onheilspellend en diep ambientnummer. Een album met cerebrale en fysieke kwaliteiten, waarmee Black maar weer eens onderschrijft niet in een keurslijf te zitten. (nt)

BySenSeS

Multiple Directions

(LITTL'ANTENNA REC.)

Met een titel als ‘...Zu Klaus’ maakt Didier Dewachtere (**The Tower Tree**) er zeker geen geheim van dat hij zich laat

inspireren door **Klaus Schulze**. De muziek van BySenSeS is een toegankelijk mengsel van Berlin School-elektronica en enkele modernere ambient-invloeden. Met bijna tweeëntwintig minuten duurtijd is openingsnummer ‘(Temples)’ de langste track op deze cd. Maar de dromerige mix van elektronica, vrouwenkoren en percussie verveelt geen moment. Dan worden we echter brutaal opgeschrikt door ‘Vous Êtes La?’. De zorgvuldig opgebouwde sfeer maakt plaats voor een dansbare oefening uit de hoogdagen van de ambient, toen groepen als **The Orb** nog heersten over muziekland. Net als in die tijd zoeken wij snel naar de duisternis van de uitgang. Ook het korte en betere ‘With Love...’ doet ons aan de vroege jaren 1990 denken. Maar met ‘...Zu Klaus’ valt alles gelukkig terug in de juiste verhoudingen: knappe sequences, een krachtige break en wat randexperimenten met gemanipuleerde koorzang en percussie. Een strakke live-versie van het in 2022 uitgebrachte ‘MonoCHROOM’, met Peter Moorkens (**Onsturcheit**) op gitaar, sluit dit album af met een hoogtepunt. (pv)

Bill Callahan

Resuscitate!

(DRAG CITY)

Heel zwart-wit kun je live-registraties opdelen in twee categorieën. Het gros van de live-albums valt in de categorie ‘je

had erbij moeten zijn’ en is vaak enkel en alleen bedoeld voor de diehard fan die nu eenmaal alles van zijn favoriete artiest of band koopt. De tweede categorie is een veel schaarse clubje van live-registraties en valt het best te beschrijven als ‘alsof je erbij bent’: de zeldzame live-albums waarop de magie van de avond, de synergie tussen bandleden onderling en tussen band en publiek op sublieme wijze wordt gevangen, waardoor het moment dat de naald in de plaat zakt je krakend en wel de volle zaal inloopt. Het soort liveplaten dat mensen kan overtuigen om toch eens in de rest van het oeuvre van een artiest te duiken en soms zelfs tot het beste van dat oeuvre gerekend kan worden. ‘Resuscitate!’ van Bill Callahan valt in die laatste categorie. Opgenomen in de tour na het uitkomen van ‘YTILAE’R

horen we in het optreden vooral de nummers van deze plaat uit 2022, maar een uitstapje naar **Smog** wordt niet geschuwd. En telkens met vergelijkbaar resultaat: hetzelfde werk in een compleet nieuwe jas. Scherper, energieker en dynamischer dan in de ingetogen studioversies, laat ‘Resuscitate!’ vooral horen dat een nummer een leven leidt en kan uitgroeien tot iets anders, beter soms zelfs. Wat dat betreft doet het denken aan de periode dat **Will Oldham** als **Bonnie ‘Prince’ Billy** zijn eigen werk uit de **Palace Brothers**-periode ging coveren: sterke nummers die ondanks de compleet andere invulling sterke nummers blijven. Het toont de kracht van de liedjes en daarmee de kracht van de artiest, die ook begrijpt dat hij zijn kinderen moet loslaten en laten groeien. (ert)

Charli XCX

brat

(ATLANTIC)

Ken je die Instagram-video's van fashionista's die hun schoenen van begin jaren 2000 laten zien? Charli XCX's

bejubelde ‘brat’ zou zo als soundtrack kunnen dienen. De Engelse zangeres putte zo te horen uit de Britse en Franse (indie)dance. Vul je blender met de toenmalige hits en hitjes van artiesten als **BodyRockers**, **Justice**, **Freestylers**, **Klaxons**, **Róisín Murphy** en **Daft Punk**. Top alles af met **Taylor Swift**-achtig popgevoel. Dan kom je ongeveer uit op ‘brat’: scherpe teksten en lompe beats, met een overvloed aan slimmere en dommere hooks. Het is een ontzettend retro-album, waar XCX trouwens ook openlijk voor uitkomt op ‘Rewind’ waarop ze terugverlangt naar eenvoudige tijden. Daarin zit ook heel erg de charme van ‘brat’, maar waarom ze er zo de tijdsgeest mee lijkt te vatten, zit in de relatief openhartige teksten. Je krijgt zelden het gevoel dat XCX echt het achterste van haar tong laat zien, op de intieme bekentenis ‘I Think About It All the Time’ na, waarin ze juist naar een mogelijke toekomst verlangt: naar het hebben van een kind. Begin dertig, maar zich nog als een snotaap gedragend; nostalgisch clubbend en tegelijkertijd piekerend: ‘brat’ is stiekem een veel gelaagdere plaat dan je op het eerste gehoor zou denken. (mab)

Wil je een artikel delen? Check gonzocircus.com/share-with-care

Julie Christmas

Ridiculous And Full Of Blood

(RED CRK)

Veertien jaar geleden is het alweer, ‘The Bad Wife’. Het laatste soloalbum van Julie Christmas, de Amerikaanse

met de onnavolgbare stem die onder meer met **Battle of Mice**, **Made Out of Babies** en **Cult of Luna** de alternatieve metalwereld heeft weten te betoveren. Gelukkig is zij nu terug met een album vol eigen werk: ‘Ridiculous And Full Of Blood’. Een album dat je direct bij de keel grijpt en niet meer loslaat. De muziek, ondersteund door een diverse groep muzikanten als Johannes Persson (Cult of Luna), drummer Chris Enriquez (Spotlights) en bassist/producer Andrew Schneider (**Kenmode**, **Unsane**), beweegt tussen logge, zware riffs en fragiele, melancholische momenten. Maar de grootste kracht is toch de stem van Christmas zelf. Die is een intensiteit op zich, variërend van fluisterende kwetsbaarheid tot een allesoverheersende schreeuw die diep tot in de ziel geraakt. Inhoudelijk bezigt ze een zelfde soort kwetsbare openheid als een **Conor Oberst**, een uitlaatklep voor onderdrukte woede en pijn, waarbij elke noot en elke schreeuw je verder de diepte in trekt. Op afsluiter ‘Seven Days’ zingt ze ‘There’s just no man upstairs/There’s no God or heaven’. Beide zijn ook overbodig als je Julie Christmas hebt, die met dit album opnieuw haar plek bevestigt als een van de meest unieke en krachtige stemmen in de experimentele muziekscene. (nt)

Chrystabell & David Lynch

Cellophane Memories

(SACRED BONES)

Als de naam van cultregisseur David Lynch opduikt op een plaat, dan worden we heel nieuwsgierig. Vanaf het

begin van zijn filmcarrière bemoeide Lynch zich met de muziek, die hij regelmatig zelf componeerde. Het begon al met ‘Eraserhead’ en hij is het steevast blijven doen, tot en met zijn meest recente film ‘Inland Empire’. Daarnaast maakte hij tijdens zijn inmiddels vijf decennia lange carrière ook platen die niets met zijn films te maken hadden, al stralen ook die albums, onder meer met de bands **Bluebob**, **Void Ensemble** en **Thought Gang** steevast de ondoorgrondelijke en bevreemdende sfeer uit die eigen is aan al zijn werk, in welke vorm dan ook. Met Chrystabell, of

Chrysta Bell Zucht, werkte hij al eens eerder samen, in 2011, voor haar album ‘This Train’, waar Lynch de teksten en de productie verzorgde. Zoals wel meer gebeurt in het Lynch-universum grijpt hij terug naar beken-de artiesten als ze binnen het kader van een van zijn projecten passen. De inspiratie voor ‘Cellophane Memories’ kreeg Lynch tijdens een nachtelijke wandeling door een woud met hoge bomen, alwaar hij een fel licht boven de toppen zag schijnen. Het mysterieuze van het voorval, en in zijn visioen hoorde hij Chrystabell al zingen, inspireerde beiden tot het maken van een plaat vol sprookjesachtige liedjes die, mede door de rondwarende geest van **Angelo Badalamenti**, ook een beetje een ‘Twin Peaks’-sfeertje heeft. (pb)

Clinic Stars

Only Hinting

(KRANKY)

Clinic Stars is een duo uit Detroit en ‘Only Hinting’ is hun eerste volwaardige album. Ze zoeken met hun muziek naar

een manier om te ontsnappen aan de harde industriële omgeving waar ze vandaan komen. De muziek op dit album is inderdaad zo’n beetje het tegenovergestelde van hard, grauw en industrieel. De zelvende, vederlichte shoegaze die dit duo maakt, doet direct denken aan een combinatie van **Slowdive** en **Grouper** ten tijde van ‘Dragging A Dead Deer Up A Hill’. Het is een bijzonder geluid, dat enerzijds dichtbij verdriet en pijn ligt, maar dat anderzijds toch ook heel troostrijk is. Zelfs aan de meest grauwe dag weet Clinic Stars een sprankje licht toe te voegen. Het is muziek die je weet op te tillen en die rust en stilte weet te brengen in het drukke leven van alledag. Het is moeilijk om nummers te noemen die erbovenuit springen. Het geheel is in dit geval groter dan de som der delen. De sfeer die dit album uitstraalt, is er eentje waar we steeds naar terug blijven keren. Het is misschien niet het meest originele geluid, maar wat dit duo doet, is toch wel bijzonder goed te nemen. Hoe ze sfeer weet te scheppen en rust weet te brengen is erg knap. Een formule die misschien snel uitwerkt, en die we niet per se op hun volgende albums ook willen horen, maar die op deze plaat en voor nu wonderwel werkt. (mvh)

Cold Gawd

I’l Drown On This Earth

(DAIS)

‘I’l Drown On This Earth’ is het derde album van Cold Gawd. De Amerikaanse band maakt shoegaze,

maar dan de wat

hardere variant vergeleken met het hier eveneens besproken **Clinic Stars**. Dit is meer in de richting van **My Bloody Valentine** en **Ride**, en klinkt meer als dromerige rock dan pop, met zelfs af en toe een flinke schreeuw van zanger en frontman Matthew Wainwright. De nummers werden al geschreven in 2022, maar pas begin van dit jaar opgenomen, dus er was nog een flinke periode waarin de nummers geperfectioneerd konden worden. Dat hoor je ook terug op dit album, dat heel erg verfijnd afwisselt tussen luid en zacht, tussen krachtig en terughoudend en waarop heel veel interessante muzikale details te horen zijn. Het is een album dat bol staat van de melancholie en van een diep verlangen. Waar Clinic Stars de luisteraar weet op te tillen, houdt Cold Gawd de luisteraar heel duidelijk met beide benen op de grond en wordt de pijn en het smachten recht in de ogen aangeketen. Geen escapisme, maar de zaken zoals ze zijn onder ogen zien. De zang van Wainwright wordt bedolven onder de gruiزية gitaarmelodieën, wat natuurlijk perfect past bij het genre, maar dat af en toe toch wat jammer is, omdat Wainwright een prachtige stem heeft die het waard is om gehoord te worden. Maar dat is een kleinigheid, ‘I’ll Drown On This Earth’ is een erg goed album geworden dat heel krachtig een eindeloos verlangen weet over te brengen. (mvh)

Jean D.L.

Standing/Engraving

(VLEK)

Nieuw werk van

Jean De Lacoste is altijd goed nieuws. De laatste ‘solo’-plaat van de man, ‘Zenaïde’, was een ambitieuze samenwerking met liefst drieëntwintig muzikanten, waaronder **My Cat Is An Alien**, **Sudden Infant**, **Julia Kent** en **Aki Onda**. Die muzikanten leverden een auditieve bijdrage, waarmee De Lacoste aan het puzzelen ging, en een mooi luisterspel – de soundtrack voor een imaginaire film – tevoorschijn toverde. Met deze ‘Standing/Engraving’ keert De Lacoste terug naar zijn *basics*: gitaar, wat effecten en een handvol veldopnamen. Het resultaat is er niet minder om. Op de openingstrack ‘Standing’ legt De Lacoste over veldopnamen van onverstaanbare stemmen een lange, dromerige drone neer, versierd met kleine, meer akoestisch aanvoelende schuur- en kraakgeluidjes. ‘Yde-First Detour’ is gedeconstrueerde akoestische blues – denk **Bill Orcutt**, **Derek Bailey** of dichter bij huis **Ignatz** – over wat

klinkt als een reuteladem. Op ‘Spines’, met zijn dichte geluidscollage, wolfachtig gehuil en glazig gitaarklanken, wordt de sfeer heel even erg onbehagelijk en claustrofobisch. De lang-gerekte, atmosferische gitaaruithalen van ‘Basement With Dark Carpet’ zijn voer voor fans van de elektrische output van **Loren Connors**: donker als pek, maar niettemin zalvend. En op het afsluitende ‘Engraving’ schijnt er weer een beetje licht binnen, met behulp van zoete, in delay gedoopte flageoletnoten en vrolijk in de verte taterende kinderstemmetjes. De plaat klokt af net onder het half uur – een korte trip, maar een diepe. (sb)

Lukas De Clerck

The Telescopic Aulos Of Atlas

(IDEOLOGIC ORGAN)

Een luit, een klavecimbel of een barokviool: aan die instrumenten denk je als je het over oude muziek hebt.

Maar het kan nog ouder: voor zijn nieuwe album wekte geluidskunstenaar Lukas De Clerck de drieduizend jaar oude Oud-Griekse aulos uit de dood op. De aulos is een dubbelriet-instrument zoals de hobo en de duduk, maar je zet twee instrumenten tegelijk aan je mond en bespeelt die met je linker- en rechterhand. De Clerck is zeker niet de eerste die gefascineerd raakte door dit instrument: zo vind je ook *auloi* in de praktijk van het **Lost Sounds Orchestra** en van blazer **Callum Armstrong**. Bijzonder is dat De Clerck een eigen ‘telescopische’ versie liet bouwen van het instrument – een schuifmechanisme van metaal, zonder vingergaten waardoor hij glissandi, kwarttonen en texturen kan maken die met een ‘gewone’ aulos niet mogelijk zijn. In een recent interview met Gonzo (circus) fantaseerde hij over zijn instrument: ‘Stel je voor dat je dit zou opgraven, hoe begin je daar dan op te spelen? Meer dan ooit staat er niets vast.’ ‘The Telescopic Aulos Of Atlas’ is inderdaad een spannend klankonderzoek, waarin dit oud-nieuwe instrument archaischer klinkt dan ooit. In de drone-achtige tracks glijdt, meandert en gorgelt De Clerck je traag door een gedroomd verleden. (fiu)

Defacement

Duality

(TOTAL DISSONANCE WORSHIP)

Het Utrechtse Defacement is met ‘Duality’ toe aan hun derde album. Op dit album worden dissonante death metal en

dissonante black metal met elkaar verweven tot een griezelig naar geheel waardoor je gezicht na beluistering er ongeveer uit gaat zien als op de album-hoes te zien is. Muzikaal is het vrij technisch met tempowisselingen en veel, heel veel overgangen. Tijdens het bijna tien minuten durende nummer ‘Burden’ krijg je het idee dat je naar tien metalnummers in één aan het luisteren bent. En dat is in dit geval een aanbeveling, want er valt ontzettend veel te ontdekken in de muziek van deze band. ‘Duality’ is een album dat haar geheimen pas prijsgeeft na meerdere luisterbeurten, maar dat wel al van begin af aan weet te prikkelen door de gitzwarte sfeer die de nummers uitstralen. Naast de boeien-de muzikale invulling zijn ook de vocalen het vermelden waard. Het lijkt niet echt alsof er betekenis schuilt achter de immense uithalen van de vocalist, maar het angstaanjagende gegrom voert direct naar de hel, waar je dan bijna vijftig minuten vastgehouden wordt. De ‘echte’ nummers op dit album worden allemaal voorgegaan door een kortere prelude. Die zijn instrumentaal, vormen rustpunten, maar dragen tegelijkertijd bij aan het heerlijk verdorven sfeertje dat van deze plaat uitgaat. Na ‘Duality’ ben je flink overprikkeld en murw, en dat is natuurlijk precies waar je als liefhebber van het zwaardere metaal op hoopt. Er gebeurt genoeg interessants qua extreme metal in de Lage Landen, en dit album is daar weer een (dissonant) klinkend voorbeeld van. (mvh)

Sergei Demin

Digi-Tongue Twister

(ESC.REC.)

Geluidspoëzie maakt weer een opleving in tijden van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van spraaksynthese

en eindeloze mogelijkheden om al dan niet gesynthetiseerde stemfragmenten te manipuleren. **Abadirs** ‘Pause/ Stutter/Uh/Repeat’ ging bijvoorbeeld in 2021 los met geabstraheerde taal-collages binnen een post-clubcontext. De vanuit Nederland werkende Siberische media-/geluidskunstenaar Sergei Demin voerde voor zijn plaat ‘Digi-Tongue Twister’ teksten in in de AI Voice Generator van TikTok. De gegenereerde vrouwelijke Engelse computerstem heeft duidelijk nog moeite om zich niet te onderscheiden van een mensensstem, een spannend gegeven om nader te onderzoeken. Als bron is onder meer ‘Crirythme’ (1958) genomen, een kort klankgedicht van pionier **François Dufrêne**. Demins vrije digitale bewerking bevat zorgvuldig gearrangeerde, lang aaneengesloten, stotterende letterreeksen

met intrigerend geluidsontwerp, en op ‘Tutorial’ grappige meta-uitspraken als ‘how to break the text-to-speech?’ Type a lot of h’s like this hhhhhhh’ en ‘this is how you break the voice’. Op het dynamische ‘Milky Messages’ horen we te midden van de stemflarden de rauwe publieke ruimte met skaters, openbaar vervoer en steeds meer rondzingende notificatiegeluidjes van een mobiel. En tot slot, op ‘Hacklifes’, een serie van dertig *life hacks* die de onvolmaaktheden van de huidige kunstmatige intelligentie feilloos blootleggen. Demins plaat werd door het Deventerse label Esc. rec uitgebracht en betreft tevens een samenwerking met de Georgische kunstenares Mayana Nasybullova, waarbij de doorzichtige op de draai-bank gesneden plaat wordt gecombineerd met haar amorse rood-bruin geëmailleerde keramische objecten die de vervreemdende digitale stemarticulaties passend visualiseren. (bm)

d'Eon

Leviathan

(HAUSU MOUNTAIN)

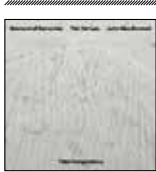
Het is moeilijk om een label op de muziek van Chris d'Eon te plakken. Is het art-pop, modern klassiek, new age, ambient

of progressieve elektronica? Het is van alles een beetje, en dat maakt ook dit nieuwste album van d'Eon weer de moeite waard. Met digitale middelen componeert hij nummers die normaal misschien eerder door een klassiek ensemble gespeeld zouden worden, en daarmee creëert hij een heel speelt en fris geluid. Het is filmische muziek; ‘Leviathan’ zou zo de soundtrack bij een hedendaagse arthousefilm kunnen zijn. d'Eon laat zich bovendien niet alleen inspireren door westerse muziek. Er zijn ook duidelijke hints naar Japanse en Midden-Oosterse muziek te vinden. En ook het verleden laat hij niet onberoerd. Het begin van ‘The President Has Been Shot’ doet bijvoorbeeld heel middeleeuws aan. De manier waarop hij al die uiteenlopende invloeden met elkaar verweeft en het geluid dat dat oplevert, doet wel wat aan **Oneohtrix Point Never** denken. Het mag dan misschien muziek uit een computer zijn, ‘Leviathan’ weet vele werelden en tijdperken tot leven te wekken. De manier waarop klassieke muziek en hedendaagse muziek op dit album samenkomen, werkt wat bevreemdend, maar weet daardoor ook enorm te prikkelen, alsof het bijna onvoorstelbaar is wat d'Eon hier ten gehore brengt. Dat is precies de grote kracht van dit fijne album. (mvh)

Giovanni Di Domenico, Pak Yan Lau and John Also Bennett

Tidal Perspectives

(EDITIONS BASILIC)

Waar een platen-beurs al niet goed voor kan zijn: componist Giovanni Di Dominico en fluitist John Also

Bennett ontmoetten elkaar op zo'n gebeurtenis, en besloten een keer samen te werken. Met geluidsartiest Pak Yan Lau maakten ze op een mid-dag in Brussel al improviserend een aantal tracks, waaruit het album "Tidal Perspectives" voortkwam. Dat moet toen een mooie middag geweest zijn, want de vier nummers zijn als een prachtige, grote golvende beweging die in alles harmonie weerspiegelt. De enige die hier en daar lichtjes ont-regelt is Lau, die met geprepareerde piano, hydrofoon en keramiek prettige accenten toevoegt. Di Domenico op Fender Rhodes piano en elektronica, en Bennett op basfluit zijn meer van de vloeiende, lange lijnen en repe-te-rende geluiden. Alles bij elkaar is het een schitterende en hartverwarmende geluidsmeditatie geworden. (avs)

Endon

Fall Of Spring

(THRILL JOCKEY)

Voor Japan geldt vaak het motto: het kan altijd nóg extremer. Muzikale voor-beelden daarvan zijn er bijgevolg

legio: **Zeni Geva**, **Boredoms**, **Melt-Banana** of **Ruins** aan de gitaarzijde bijvoorbeeld, en natuurlijk beruchte industriële beeldenstormers zoals **Hanatarash**, **Hijōkaidan** en uiteraard **Merzbow**. Tot dit illustere rijtje mag ook Endon, een trio uit wereldstad Tokyo, al een hele poos worden gere-kend, al zijn ze in het Westen minder bekend dan de eerder vermelde voor-beelden. Zij paraderen tussen de twee stromingen in en integreren onder meer noise, power electronics, grind-core en black metal in hun sound. Op papier wordt het trio gecatalogeerd onder experimentele en extreme metal, maar dat keurslijf hebben ze op 'Fall Of Spring' alleszins (nood-gedwongen) van zich afgegooid. Het vertrek van de drummer en de tragi-sche dood van een bandlid (en broer) in 2020 noopte de drie resterende leden tot ingrijpende veranderingen. Maar uitgangspunt en resultaat zijn nog steeds even compromisloos als vroeger. Artistieke stilstand is name-lijk geen optie voor de Japanners. 'Fall Of Spring' bestaat uit slechts vier tracks; en alleen op afsluiter 'Escalation' is de aanwezigheid van

(bewerkte) gitaarklanken nog duide-lijk waarneembaar. Drums werden eveneens overboord gekieperd. Het op loops van vage, terugkerende geluiden, (koor)stemsamples en metaalpercus-sie gebouwde 'Prelude For The Hollow' roept associaties met het meest ingeto-gen werk van **Test Dept.** ten tijde van 'Beating The Retreat'. Of met 'Armenia' van **Einstürzende Neubauten** bij-voorbeeld: contemplatieve, hypno-tiserende industriële muziek. Vervolgens barst de storm los op 'Hit Me', dat gestut wordt door piepende en schurende noise. Het onmenselijke stemgeweld doet automatische denken aan de vocale krachttoeren van onder meer **Pharmakon** en **Lingua Ignota**. Elke vorm van melodie of subtiliteit die nog te vinden was in het openings-nummer wordt hier brutaal geabor-teerd. 'Time Does Not Heal', al een tijdje uitgebracht als vooruitgeschoven single, verbindt al deze elementen – noise, wanhoop en het slopen van muzikale conventies – en doet vooral uitkijken hoe ze dit nieuwe dynami-sche geluid live gaan brengen. Hopelijk ook opnieuw in de Lage Landen. (swat)

L'étrangleuse

Ambiance argile

(COMPAGNIE 4000)

Dankzij de toevoeging van een ritmesectie is L'étrangleuse tegenwoordig een kwartet in plaats van een duo. Nog

steeds zorgen oprichters Maël Salètes en Mélanie Virot met hun zangpartijen voor schwung in hun folk. Zo voelt het welhaast a capella 'Pas De Mort' volwaardig bezet. Met drums en bas kan L'étrangleuse nu stuiteren, zoals al gelijk gebeurt op de opener 'Le remède', gedreven door terugkerende harmonieën van Salètes en Virot. De riffs van de harp of de n'goni (een West-Afrikaans snaarinstrument) klinken vaak op het scherp van de snede, zoals bij de groove waar 'Ironie du sort' in belandt. Het gitaarwerk kan ook meer psychedelisch getint zijn, met onder andere een mantra vol distortion op 'Ornières'. Het titel-nummer voelt in het verstilde begin dan weer mysterieus aan, terwijl het tempo van 'Filu'e ferru' sleept met een knipperende harp en rommelende percussie. Langzaam ontrafelt het album naar het einde toe, met 'État normal' waar melancholische zang, getokkel en vlakke drumsalvo's om voorrang vechten. In Frankrijk evolueert de traditionele muziek continu (zie GC#182) en met hun eclecticische stijl vormt 'Ambiance argile' daar een goed voorbeeld van. (svw)

Volg ons @gonzocircus

Fat Dog

WOOF.

(DOMINO)

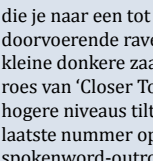
Men neme een deel (post-)punk, een deel in synthe-sizer gegoten klezmer, een deel EDM versneden met duistere rave

en brengt het geheel goed geroerd samen in een spectaculaire live-sensatie. Het vormt het tegenrecept van wat Fat Dog-frontman Joe Love in hun persbericht de grootste kwaal van veel hedendaagse muziek noemt, namelijk dat het zo *vanille* is. En dat recept heeft de band voorslnog geen windeieren gelegd. Puur op basis van hun (live)reputatie kwamen ze voor hun debuut 'WOOF' bij Domino Records uit, die hun supersterprodu-cer James Ford (**Arctic Monkeys**, **Depeche Mode**, **Gorillaz**) toewees. En met spectaculair resultaat. De eerste single 'King Of The Slugs' begint met een broeierige, door bas gedreven intro waarover frontman Joe Love uitbundig zijn door zelfspottende teksten begint te proclameren, om vervolgens in klezmer-synthesizers over te gaan en uiteindelijk in een naar gabber neigende ontknoping te belanden. Met vlagen voelt de band nog zoekende, met de minder geslaag-de Auto-Tuneballade 'Clowns' en het opbouwende, maar tussen de rest van het album nooit echt van de grond komende 'I Am The King'. Maar de hoofdmoot van het album is muziek die je naar een tot diep in de nacht doorvoerende rave ergens in een kleine donkere zaal brengt. Met de roes van 'Closer To God' die je tot hogere niveaus tilt en 'Running' dat als laatste nummer op het album (op een spokenword-outro na) je nog even al je energie op laat gebruiken. Fat Dog maakt muziek om bij los te laten. Als veel muziek vandaag de dag vanille is, dan is Fat Dog verrukkelijk honden-voer. (jsz)

Fluisteraars

Manifestaties Van De Ontworteling

(EISENWALD)

In de Nederlandse blackmetalscene is Fluisteraars inmiddels een gevestigde naam. De muziek van de Gelderse M. Koops en B. Mollema is duidelijk geworteld in die van de Noorse grondleggers van het genre uit de jaren 1990, maar ze voegen er hun eigen experimentele, psychedelische smaak aan toe. Dat experiment hebben ze op hun nieuwe plaat, 'Manifestaties Van De Ontworteling' tot het uiterste door-getrokken: het is geen blackmetal-, maar een darkambientalbum. Met een

rijk scala aan analoge geluidsappara-tuur – zoals een VCS3-synthesizer, een Elektor Formant-synthesizer en Philips toongenerators –, in combina-tie met veldopnames van bijvoorbeeld vogelgefluit, hebben ze een verzame-ling indrukwekkende soundscapes gecreëerd. Elk van de zes nummers op het album heeft een unieke sfeer. Fluisteraars maakt een basis van gelaagde droneklanken die ze vervor-men totdat er klanken ontstaan die bijna niet te plaatsen zijn, maar ergens toch bekend voorkomen. Af en toe verrassen ze de luisteraar met een gonzende klankschaal, een spontane schreeuw of een overstuurde kerk-klok. De abstracte compositie van deze gedragen, volle klanken biedt de luisteraar de kans om zich vrij door het auditieve landschap te bewegen en helemaal op te gaan in reflecties op diens binnen- en buitenwereld. Wie de verwachting kan loslaten een black-metalalbum te krijgen en openstaat voor het experimentele karakter van Fluisteraars, zal 'Manifestaties Van De Ontworteling' als geestverruimende, verrassende reis ervaren. Het duo heeft zich op dit album ontworteld uit de kille grond van de blackmetalscene en wat overbleef is de kern van Fluisteraars' muziek: atmosfeer, experimenteerdrift en gevoel. (vdp)

Font

Strange Burden

(ACROPHASE)

Bij sommige muziek gaat het zweet je bij het luisteren al op de armen staan. De stuwende dance-punk van het uit

Austin afkomstige vijftal Font valt zeker in die categorie. Bewapend met twee drummers en drie multi-instrumentalisten creëert de band een heerlijk stampend muzikaal universum op hun debuutplaat 'Strange Burden', waarin stuiterende beats hand in hand gaan met gejaagde postpunkvocalen. De vergelijking met **LCD Soundsystem** is al veel gemaakt. In de gestage op-bouw van nummers als 'Natalie's Song' en 'Cattle Prod' is dat ergens ook wel terug te horen, maar het is lang geleden dat die band iets op plaat zette dat zo funky was als leadsingle 'Hey Kekulé'. De gierende gitaaruitbar-sting en de vocale hardloopwedstrijd die frontman Thom Waddill aflegt tijdens openingsnummer 'The Golden Calf' brengen eerder de ongetemde muzikale chaos van **Black Midi** in herinnering. Maar met wie je de band ook wil vergelijken, feit is dat de zeven nummers waarmee Font hier zijn debuut maakt absoluut naar meer smaken. Het enige gevaar dat op de loer ligt zijn de stadion-ambities die te horen zijn in 'Looking At Engines'. Als de band zich in de toekomst vaker aan

dat soort galmende refreinen waagt, bestaat het risico dat het eigen geluid verloren gaat en het geheel wat te veel gladgestreken wordt, maar op 'Strange Burden' is de Font-formule nog prima in balans. (rzw)

The Handover

S/t

(SUBLIME FREQUENCIES)

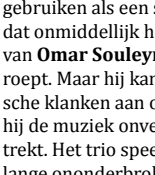

The Handover is een trio dat viool, *oud* (de Arabische luit) combineert met synthesizer, bespeeld door de Belgisch-Noorse toetsenspeler Jonas Cambien. Ze improviseren over composities van de Egyptische oud-speler Aly Eissa. Eissa zelf speelt meestal een bescheiden klinkende begeleidende rol. Door-gaans speelt hij de melodieën, die violist Ayman Asfour trouw volgt. Hij geeft Cambien en Asfour alle ruimte om in vrijheid de mogelijkheden te verkennen die zijn grondwerk hen biedt. Maar zelf gaat hij er ook op uit, en spelen de andere twee basistonen waarop hij kan vliegen. Het spel van Cambien vertegenwoordigt verschil-lende werelden. Hij kan zich nestelen in een bespiegelende Arabische klas-sieke traditie met de microtonen die daarbij horen. Hij kan zijn instrument gebruiken als een stuerend keyboard dat onmiddellijk het feestrepertoire van **Omar Souleyman** in herinnering roept. Maar hij kan er ook psychedeli-sche klanken aan ontlokken, waarmee hij de muziek onverwachte kanten op trekt. Het trio speelt bij voorkeur lange ononderbroken sessies, die zich na een lange peinzend parcours vol vuur van versnelling naar versnelling reppen, om uiteindelijk weer naar binnen te keren in vertraging en verstilling. Dit is allemaal te horen op 'The Handover', live opgenomen en uitgebracht op lp. Beetje zonde, dat halverwege de omzwervingen de muziek plotseling wegvalt, en je naar je platenspeler moet lopen om de schijf om te draaien. Dat is dan ook het enige minpuntje dat ik kan ontdekken in een verder vlekkeloos album. (rvp)

Harvestman

Triptych: Part Two

(NEUROT)

Harvestman, alter ego van de baardige Amerikaan Steve Von Till, duikt op zijn 'Triptych'-reeks diep in de vruchtbare grond van een even my-thisch als fictief Europa. Het tweede deel van het drieluik, toepasselijk 'Triptych: Part Two' geheten, heeft hij uitgebracht op de dag van volle maan

in juli. Deel een kwam uit ten tijde van de volle maan in april. In oktober kunnen we het sluitstuk verwachten, eveneens op de dag van de volle maan, de zogeheten *harvest moon*. Dit werk van Von Till gaat zwanger van magi-sche gebaren. Er kan dan ook geen lachje af. De gitarist, actief in metal-band **Neurosis**, heeft de hulp ingeroe-pen van bassist Al Cisneros (**Sleep**). Wie de drumstokken hanteert, is niet helemaal duidelijk. Het kan Von Till zelf zijn, maar ook een ingevlogen Dave French (**Yob**). De geslagen ritmes zijn onveranderlijk zwaar en traag, alsof halfgoden met elke klap de allerduisterste doem willen verkondi-gen. Von Till zegt zijn inspiratie te halen bij Britse folkrockbands als **Fairport Convention** en **Steeleye Span**, maar enige verwantschap met hun repertoire ontgaat me. Wel lijkt de muziek sterk op 'Advaitic Songs' uit 2012, ontsproten aan het brein van bovengenoemde Cisneros. 'Part Two' lijkt me eerder in de geest van HP Lovecraft dan in die van Terry Pratchett. Het enige werkelijke licht-straaltje is 'Damascus', met een vurige gitaarsolo en prettig ratelend slag-werk dat aangewaaid lijkt te zijn uit het Midden-Oosten. (rvp)

Orson Hentschel

20TY4R

(DENOVALI)

De Duitse geluids-architect Orson Hentschel is met '20TY4R' aan zijn zesde album op het gerenom-meerde Denovali-label toe. '20TY4R' is een prequel met twaalf nieuwe nummers die als op-warmer dienen voor een aansluitend album dat ergens in de herfst op ons losgelaten zal worden. Hentschel begon als klassiek geschoolde muzi-kant op een computer aan samples en loops te knutselen. Hij projecteerde zijn elektronische klankontwerpen steeds dicht tegen het minimalisme aan, maar koos deze keer voor het integreren van AI-tools en het gebruik van analoge sequencers. Hentschel creëerde op deze manier een nieuwe weg naar het vergroten en verder uitdiepen van zijn geluidspakket. Het experimentele niveau van '20TY4R' is door deze aanpak van een hoger niveau, maar blijft toch met het minimalisme flirten. De elektronische weefsels die we te horen krijgen, worden op een boeiende wijze gema-nipuleerd, maar doen ons ook af en toe twijfelen over de originele bron van de geluidscreaties (**Aphex Twin**-invloeden). Het lijkt wel of Hentschel met de handrem op zijn composities tot leven brengt. Zijn de AI-tools hiervoor verantwoordelijk? Dit blijft echter een moeilijk vraagstuk gezien Hentschel heel goed weet waar de (brood)nodige accenten te leggen in

zijn nummers. Hij produceert vol-doende diversiteit door vluchtige pianotoetsen, mysterieuze flarden geroezemoes, dwarrelende ritmes en barokke fragmenten aan zijn elektro-nische sculpturen toe te voegen. '20TY4R' is geen gemakkelijk te pellen eitje. Het album heeft wat tijd nodig om te rijpen, maar laat zich met wat geduld toch verorberen als een honingzoete vijg. (pob)

Patrick Higgins

Versus

(OTHER PEOPLE)

Patrick Higgins is een Amerikaanse componist, gita-rist en producer uit New York. Hij raakte bekend om zijn werk in experimentele en hedendaagse klas-sieke muziek. Higgins is gitarist in de band **Zs** en staat bekend om het over-bruggen van genres – van noise, tot elektronica en twintigste-eeuws minimalisme. Zijn nieuwe dubbel-album 'Versus' op het label Other People van **Nicolás Jaar** onderzoekt de grenzen tussen freejazz, dark ambient en elektroakoestische kamer-muziek. Het is opvallend hoe makke-lijk, vrij en organisch Higgins laveert tussen die uitersten. Op de tracks 'Sirocco' en 'Catalyst' wordt hij boven-dien vergezeld door slagwerker **Bobby Previte**, en op 'Little One' klinkt trompettist **Chris Williams**. De dubbel-lp telt negen tracks, waarop Higgins gitaar, keyboards, synthesizer, drums en elektronica speelt. Het album combineert gecomponeerde werken met ingetogen lyrische impro-visaties en laat alle facetten van 's mans artistieke wereld horen. De achttien minuten durende titeltrack ging in première in de Monom Studios in Berlijn op een setup van 75 surround-luidsprekers. Ik ben onder de indruk van het overvloeien van instrumenten en elektronica, en van de prachtige, hoogwaardige en ge-detailleerde opname. Deze plaat komt dan ook het best tot zijn recht via de hoofdtelefoon. (fiu)

Hippotraktor

Stasis

(PELAGICI)

'Stasis', het twee-de album van de Belgische band Hippotraktor, biedt een intrige-rende muzikale ervaring met een diepgaande thematische verkenning. De band beschrijft het album als een verhaal over de menselijke natuur. Het album opent met 'Descent', dat onmid-dellijk de aandacht trekt met een zwaar geluid en sludge-kwaliteiten. De

combinatie van schreeuwende zang en delicate momenten biedt een dynami-sche luisterervaring. Iets dat de band gemeen heeft met **Psychonaut**, die andere Belgische band waarin zanger Stefan De Graef zit. 'Echoes' brengt iets lichtere melodieën, maar blijft toch intens. De muziek vertoont ele-menten van metalcore, maar blijft vooral intelligent en brutaal. 'Silver Tongue' benadrukt de indrukwekken-de stijl en muzikale diepgang van de band, terwijl de donkerte opnieuw opduikt en de luisteraar meeneemt in een beklemmende ervaring. 'Renegade' brengt een zware, aan-stekelijke sound en evolueert naar een complexer, subtieler geluid met schone zangharmonieën. De spanning is voelbaar en de structuur van 'The Indifferent Human Eye' is meesterlijk, met een briljante afwisseling van lichte en donkere elementen. De titeltrack valt op met zijn catchy riff en atmosfeer, en 'The Reckoning' sluit het album af met een verfijnde balans tussen melodieën en pure agressie. Hippotraktor slaagt erin om zwaarte, melodie en ambiance perfect te com-bineren. Een geweldige band, op een geweldig label. (nt)

Jon Hopkins

Ritual

(DOMINO)

Jon Hopkins balanceerde jarenlang op de dunne scheidslijn tussen techno en trance, maar daar is niet alles mee

gezegd. Zijn baanbrekende album 'Immunity' uit 2013, waarmee hij zichzelf definitief toegang verschaftte tot een breed publiek, kenmerkte zich onder andere door gruizige, agressieve en bovenal unieke beats. In het inter-view met Hopkins, dat je elders in dit nummer kunt lezen, geeft hij aan dat het maken van deze beats een pijnlijke exercitie voor hem is geweest. Van die gruizigheid nam Hopkins al afscheid op zijn vorige album, 'Music for Psychedelic Therapy' uit 2021. Het net uitgekomen 'Ritual' voelt voor Hopkins als de kinetische tegenhanger van die therapeutische lp. Want hoe-wel beide albums zich in het ambient-spectrum begeven is 'Ritual', dat bestaat uit een eenenveertig minuten lange sonische reis, in zekere zin toch ook een terugkeer naar het stuwende, dwingende en onontkoombare van zijn klassieke werk. Met het verschil dat de grove beats zijn vervangen door de hartslag van moeder natuur. Er spreekt iets machtsigs uit deze muziek, waar je je als mens nietig door zou kunnen gaan voelen. Voor 'Ritual', waarvoor Hopkins samen met arties-ten als IDM-producer **Clark** en medi-cijnvrouw **Vylana** 144 audiosporen gebruikte, moet je wel echt even goed gaan zitten. (cdw)

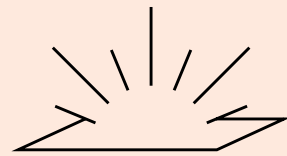
CAROLINE K

'NOW WAIT FOR LAST YEAR'

Een meesterwerk buiten de tijd

‘Now Wait For Last Year’, het enige album van Caroline K (née Caroline Kaye Walters), is een weemoedig postindustrieel meesterwerk van ambient- en synthmuziek dat je als luisteraar ontvoert naar een unieke, filmische geluidswereld.

auteur Maarten Schermer

**GEWEZEN
SCHATTEN**

Eind jaren 1970 ontmoette Kaye Walters in Londen de voormalige kunstacademiestudent Nigel Ayers, en leende een van zijn synthesizers om een drone mee te maken als achtergrond bij een tentoonstelling van haar eigen foto's. Van het een kwam het ander, en Ayers, zijn broer Danny, en Kaye Walters, die vanaf dat moment door het muziekleven ging als Caroline K, richtten samen Nocturnal Emissions op. De band wordt gemakshalve vaak bij industrial ingedeeld, maar zoals zo velen die ongevraagd gelabeld worden, heeft ook Nigel Ayers een hekel aan dat label. ‘Ik ben helemaal klaar met industriële muziek,’ zei hij al in 1983 in Sounds. ‘We worden er alleen mee in verband gebracht omdat we elektronica gebruiken.’ Nocturnal Emissions’ output heeft door de jaren dan ook veel meer genres bestreken: elektro, musique concrète, ambient, noise en alles ertussenin.

INNOVATIE

Vanaf 1984 was de band effectief een soloproject van Nigel Ayers. Een paar nummers onder verschillende aliasen daargelaten, leken zijn twee voormalige mede-bandleden de muziek vaarwel te hebben gezegd. Maar een paar jaar later verscheen ‘Now Wait For Last Year’, het eerste en, naar later zou blijken, enige

soloalbum van Caroline K. Een betoverende, melancholische plaat die klinkt als een soundtrack voor een donkere droom, vernoemd naar een boek van Philip K. Dick over een interstellair conflict en een drug die tijdreizen mogelijk lijkt te maken. ‘Ik was vaak met haar in de studio,’ vertelde Danny Ayers over zijn mede-bandlid en latere echtgenote. ‘Ze was enorm vasthoudend. Briljante technicus. Lang voordat sampling gemeengoed was, werkte Caroline met 4-track-loops – echte innovatie.’ Die vaardigheid met tapeloops staat centraal op ‘The Happening World’, het pièce de résistance van ‘Now Wait For Last Year’. Een twintig minuten durende filmische soundscape die klinkt alsof ze een nacht diep in het bos begeleidt. Loops vloeien langzaam in elkaar over waardoor een compositie ontstaat die niet helemaal dark ambient is, niet helemaal drone, maar klinkt als een onheilspellend gonzen dat uit de ondoorgrondelijke natuur voortkomt. Onderweg zijn er synthesizers die als nachtuilen door de bomen roepen, en soms is er een nauwelijks hoorbaar gehuil, ergens ver weg. Tegen het einde klinken er ergens bel-len, die een vage melodie lijken te spelen, alsof ze je als luisteraar verder het woud willen inlokken. Over zijn eerste ontmoeting met Caroline K vertelde Ayers ooit in een interview: ‘Ze wilde een soort constant gezoem installeren bij de tentoonstelling die ze had gemaakt van een aantal zeer sobere zwart-witfoto's van het huis waarin ze woonde. Ik denk dat ze er met het geluid een verontrustend randje aan wilde geven.’ Precies het effect dat ze jaren later met ‘The Happening World’ wist te bewerkstelligen.

SNAAR

Op de B-kant laat Caroline K zich van een meer melancholische kant horen. Vier synthesizer-nummers, gecomponeerd rond motieven die op het eerste gehoor bedrieglijk eenvoudig, soms bijna naïef klinken, en zonder uitzondering een gevoelige snaar raken. Op ‘Animal Lattice’ wordt de treurige sfeer die de tragische stemklanken en een vagelijk industrieel ritme oproepen uiteindelijk afgelost door de warmte van een piano. De melancholische synthpartij op het statige ‘Chearth’ zou de soundtrack kunnen zijn voor een wandeling door de heuvels, terwijl de wind de wolken door de lucht jaagt. Hoogtepunt van deze nummers is ‘Tracking With Close-Ups’, een meeslepend nummer opgebouwd uit een enkele loop, een paar synths en een simpele ritmetrack, waarmee ze recht in het hart van de luisteraar grijpt. Het was het ook het nummer waarmee ik Caroline K leerde kennen, weggestopt aan het einde van de cd-editie van een ‘Funky Alternatives’-verzamelaar. Hoewel er wat betreft genre wel wat overlap was met de andere bands – het etiket

GEWEZEN SCHATTEN

‘industrial’ raak je niet zomaar kwijt – stonden sfeer en stijl van het nummer haaks op het beat-geweld van de rest van het album. Ik houd het er op dat de samenstellers het nummer zo mooi vonden dat ze hun best wilden doen om het van de obscuriteit te redden. Het leidde er in ieder geval toe dat ik Caroline K’s album niet veel later achter uit de rekken van een in experimenteel en industrial gespecialiseerde platenzaak viste. In een scene die gedomineerd werd door (vaak boze) mannen was een soloalbum van een vrouw al bijzonder; dat het de enige plaat is die ze maakte hielp verder om de cultstatus die het album met de jaren kreeg verder te versterken.

Ze was enorm vasthoudend. Een briljante technicus.

POSTUUM

‘Now Wait For Last Year’ was de eerste release op Earthly Delights, het label dat Nigel Ayers begon als vervolg op Sterile Records – een overgang die grofweg samenviel met de transformatie van Nocturnal Emissions naar een meer ambient-geluid, weg van de industrial- en synthpop van de beginjaren. Earthly Delights bestaat nog steeds, maar het album raakte *out of print*, terwijl de cultstatus ervan groeide. Het duurde tot 2010 totdat het Oostenrijkse label Klanggalerie het album voor het eerst op cd uitbracht. In 2022 was er een zeer gelimiteerde reissue op vinyl via drie verschillende labels, maar nu verzorgt Mannequin Records de eerste reguliere heruitgave op plaat. Het label bracht eerder al een aantal platen van Nocturnal Emissions opnieuw uit, en ook was het verantwoordelijk voor twee aanvullende Caroline K-releases, de synthpop-singles ‘Don’t Believe It’s Over’ en ‘Mirrorball’. Kaye Walters heeft het zelf allemaal niet meer mogen meemaken: in 2008 overleed ze in Italië, waar ze met echtgenoot Danny Ayers woonde, aan de gevolgen van leukemie. Met ‘Now Wait For Last Year’ laat ze een tijdloos meesterwerk na. ♦

discografie
Now Wait For Last Year
(Mannequin Records, 2024)
Now Wait For Last Year
(Earthly Delights, 1987)

Ishtirak

S/t

(THAWRA RECORDS)

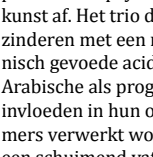
Desondanks de moeilijke leef-omstandigheden in de Libanese hoofdstad Beiroet bereiken ons toch regelmatig inte-

ressante en vooruitstrevende muzika-le uitwasemingen uit de lokale scene zoals onder andere **Mayssa Jallad**, **Julia Sabra** en **Fadi Tabbal**. Ishtirak hoort dan ook in het rijtje meer dan thuis. Het trio bestaande uit Dylan Greene, Samah Boulmona en Jeremy Thal knalt hier een passioneel driftig debuut tegen onze oren dat door het plaatselijke Thawra Records op een heet plaatje gepresenteerd wordt. Ishtirak betekent in het Arabisch ‘communicatie,’ ‘participatie’ of ‘abonement’ en verwijst naar die brood-nodige sterke tweefasige elektriciteits-kabel die iedereen (hopelijk) verbindt met de dichtstbijzijnde particuliere generator die meestal wordt beheerd wordt door de lokale gangsters. Gelukkig zat er genoeg stroom op het net voor ‘Ishtirak’ want we krijgen hier een krachtig album dat zich explosief presenteert en wentelt tussen heel wat muziekstijlen. Het album is een improvisatiekatapult die opgenomen werd tijdens de post-covidperiode en na de beruchte haven-explosie. Gedreven door hoop en passie levert Ishtirak een stevige brok positieve en psychedelische geluids-kunst af. Het trio doet de oortjes zinderen met een mix van elektro-nisch gevoede acid jazz waarbij zowel Arabische als progressieverock-invloeden in hun opzweepende num-mers verwerkt worden. ‘Ishtirak’ is een schuimend vat met explosief percussiewerk, krachtige Franse hoorn die ons een beetje aan **Erik Truffaz** doet denken en een lekker klinkend Alpha Juno II-synthesizer. Qua swingend energieniveau kan Ishtirak zich gerust meten met het energieke Zwitserse **Imperial Tiger Orchestra**. Ishtirak laat ons met hun instrumentaal debuut genieten van een kleurrijke muzikale plofkoffer waar Libanese muziek zich op een boeiende manier verenigd met jazz en elektronica. (pob)

The Jesus Lizard

Rack

(IPEAC)

‘Blue’ uit 1998 was de zwanen-zang van het uit Chicago afkomsti-ge kwartet The Jesus Lizard, de opvolger van het fantastische **Scratch Acid**. Geen echte hoogvlieger en een aanwijzing dat de band uit elkaar aan het vallen was, ook

al omdat drummer Mac McNeilly er na ‘Shot’ (1996) de brui aan had gegeven en werd vervangen door Jim Kimball. Gedaan ermee, elk ging zijns weegs, maar vrienden bleven ze wel. Een show zo nu en dan, jaren later dat wel, en David Yow die zich onder meer bij **Flipper** in de belangstelling werkte, meer was er niet. Tot ze besloten om zesentwintig jaar na de vorige plaat, in originele bezetting, er nog eens een lap op te geven. Een vierletterwoord als titel, zoals altijd, en elf nummers die van het eerste tot het laatste, van bij de eerste noot en riff, onmisken-baar klinken als The Jesus Lizard. Bij een eerste luisterbeurt vonden we ‘Rack’ niet helemaal geslaagd. Te veel trage stukken, te weinig knallers. We vroegen ons af waarom ze deze plaat alsnog hebben gemaakt. Na ettelijke keren opnieuw luisteren – we waren indertijd een grote fan van de band – moesten we onze mening herzien. Bassist David Wm. Sims (die altijd boos kijkt), gitarist Duane Denison (kijkend of hij niet weet welke geaard-heid hij vandaag heeft), drummer Mac McNeilly (steevast happend naar lucht) en zanger David Yow die belooft zich net als vroeger te gedragen als een idioot eenmaal ze op een podium staan, bewijzen dat ze het nog steeds kunnen: quasi-perfecte The Jesus Lizard-nummers brengen. (pb)

J.R.C.G.

Grim Iconic...(Sadistic Mantra)

(SUB POP)

Justin R. Cruz Gallego is in de eerste plaats een drummer en dat verklaart meteen de geprononceer-de plaats die

ritmes krijgen op zijn tweede album (na ‘Ajo Sunshine’ uit 2021). Zijn voornaamste invloeden toen hij op-groeide zijn Zuid-Amerikaanse ritmes en de Seattle punkscene rond het Iron Lung label. ‘Grim Iconic...(Sadistic Mantra)’ incorporeert beiden en is bij momenten behoorlijk abstract en experimenteel, maar nooit gekunsteld of hermetisch. De punk zit vooral in de attitude: alles kan, artistieke belem-meringen zijn er niet. ‘Dogear’ bijvoor-beeld is dansbaar en funky, denk aan een b2b-deejayset van **Talking Heads** en **Liquid Liquid**. Gallego schuwt ook de scherpe randen niet: ‘34’ eindigt in een genadeloze orgie van industriële noise. De Amerikaan is verder ook niet te beroerd om psychedelica (‘Junk Corrido’, ‘Party People (Heaven)’)) door postpunk te draaien, en vice versa. Even goed leunt hij achteruit als een geoeefende *slacker*: relaxed gaat name-lijk ook. Apathisch overigens even goed zoals in ‘Liv’. Al die muzikale legoblokjes passen dankzij co-produ-cer Seth Manchester (zie ook zijn werk voor onder meer **BIG|BRAVE**, **Lightning Bolt**, **The Body**, **Battles**,

Mdou Mectar) echter lekker in elkaar en zorgen voor een homogene luister-trip. En die ‘mantras’ uit de titel? Best wel ja. (swat)

Ani Klang

Indignant

(TRIPALIMUM RECORDS)

Op ‘Indignant’ neemt producer en deejay Ani Klang een grote stap richting een debuutplaat: zonder haar hardcore sound te verliezen zijn de nummers melodischer en eigenzinniger dan op haar vorige twee ep’s, ‘Ani Klang’ (2022) en ‘Burn The Empire’ uit 2020. De ep is een reactie van Klang op de problemen die nieuwe, opkomende acts te verduren krijgen in een steeds ingewikkelder wordende muziekindustrie. De titel ‘Indignant’ wijst naar de woede die je voelt tegen-over zoiets onrechtvaardigs: waarom moeten artiesten tegenwoordig regel-tjes volgen van grote labels en kunnen onafhankelijke artiesten niet hun eigen weg blijven volgen én daar succes in vinden? De track ‘Drum Dork’ lijkt te zijn gemaakt voor queer-feestjes anno 2024, waar terug wordt gegrepen naar de jaren 1990 via een mix van verschillende uptempo stijlen. Afsluiter ‘To Stay’ is het type track dat je wil horen als je net de club binnen-loopt: vlagen van **SOPHIE**-achtige dromerige klanken wisselen af met keiharde gabberdreunen. Beide num-mers zijn in de hedendaagse muziek-sector inderdaad lastig te behappen. Hoe maak je hier populaire TikTok-dansjes op? Zou het ‘grotere publiek’ de texturen in de rave-breaks van Klang kunnen waarderen? Gelukkig zijn er altijd liefhebbers die zich niks aantrekken van de laatste voorspel-bare trends en liever originele tracks horen dan een AI-aftreksel. Klangs tracks horen thuis op de feestjes die echt draaien om wat belangrijk is: geïnspireerd en keiharde clubhits waar je de hele nacht op kunt door-gaan. (emi)

Klein/Rosaly/Warelis

Tendresse

Marta Warelis & Andy Moor

Escape

(RELATIVE PITCH)

Ooit interviewde ik de Amerikaanse slagwerker Gerry Hemingway over ‘improviseren’. Hij zei dat veel mensen ervanuit gingen dat improvisatoren voortdurend heel intensief naar elkaar

aan het luisteren zijn. Dat is een mogelijkheid, maar niet noodzakelijk, vervolgde hij. Het kan ook zijn dat iedere muzikant zich nadrukkelijk op zijn of haar eigen spel concentreert. En dat kon volgens Hemingway net zulke interessante muziek opleveren. In de daaropvolgende jaren ben ik daar eens specifiek op gaan letten bij improvisatoren en de slagwerker had gelijk. Tegelijk kwam ik erachter dat beide extremen – 100% naar elkaar luisteren en 0% naar elkaar luisteren – eigenlijk nauwelijks voorkomen. Het is vrijwel altijd iets daartussenin. En deze twee improvisatie-albums, die het label en pianist Marta Warelis als overeenkomst hebben, zijn daar een goed voorbeeld van. Warelis is een muzikant die zich het afgelopen decennium razendsnel heeft ont-wikkeld binnen de internationale improvisatiescene. Ze is op een punt gekomen dat ze zich met iedereen kan meten, en speelt even zo gemak-kelijk ‘gewoon’ op het klavier als rechtstreeks op de snaren in de buik van de piano. Hier speelt ze op beide albums met (mannelijke) musici die pakweg een generatie ouder zijn. Een essentieel verschil is dat ‘Tendresse’ een trio- en ‘Escape’ een duoplaat is. Op ‘Tendresse’ is duidelijk hoorbaar dat Warelis, slagwerker Frank Rosaly en basklarinetist Tobias Klein elkaar langdurig muzikaal aftasten voordat ze tot werkelijke interactie over gaan. Ze draaien vaak minutenlang inge-togen spelend om elkaar heen, om tenslotte bij een motiejfe aan te haken en vandaar uit weer de vrijheid te zoeken. Dan krioelen de pianonoten plotseling als mieren uit de luid-sprekers. Soms gaan twee van de drie een muzikaal duet aan – Klein en Rosaly bijvoorbeeld – en plaatst Warelis daar kleine accentjes bij. Maar dat kunnen ook andere combinaties zijn. Het levert uiteindelijk vier uitge-sponnen en evenwichtige stukken op. Op ‘Escape’ gaat het er wat anders aan toe. Ook hier begint het met ‘aftasten’, maar gaat het maar om twee musici: Warelis en gitarist Andy Moor van **The Ex**. Er wordt sneller beslist en dan klinkt het ook vaak alsof beiden er met gestrekt been in gaan. Meer actie en dynamiek. Misschien ook wel wat onbesuisder, maar het wordt nergens onbeheerst. Beiden putten zich uit in ‘extended techniques’, zoals dat vaak fraai genoemd wordt. Een enerveren-de klankdialoog van twee musici die mooi aan elkaar gewaagd zijn. (pbr)

Kneecap

Fine Art

(HEAVENLY)

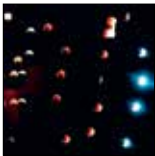
Kneecap bewijst dat hiphop een universele taal is. De Noord-Ierse groep, bestaande uit Mo Chara, Móglaí Bap en DJ

Próvai, rapt in het Engels met zwaar Iers accent, plus dialect en de nodige passages in het Iers. Afkomstig uit het Ierssprekende Gaeltacht-kwartier van Belfast, zitten de teksten vol contro-verse op het vlak van politiek en sociale issues zoals drugsproblema-tiek en mentale gezondheid met veel grove taal en referenties. ‘Fine Art’ is het tweede album en staat vol met knallende clubsongs, *skits* en een flinke dosis Ierse elementen. Er is bijvoorbeeld ‘Drug Dealing Pagans’, met een tin whistle-melodie en spokenword-elementen in het Iers. In contrast daarmee hoor je het *grime*-achtige titelnummer, met een stevige dansbeat. Daar grijpt de groep vaker naar terug trouwens: van het ietwat flauwe ‘Love Making’ tot het pulserende ‘I’m Flush’. Dan is er ook nog het luisterhitje ‘Better Way To Live’ met gastvocalen van Grian Chatten (**Fontaines D.C.**). Verleden en heden worden tekstueel in elkaar verweven op een plaat die luistert als een verhaal vol variatie en goede hooks. Wat dat betreft gaat Kneecap volop voorbij de controverse van ‘Brits Out’ (en die bivakmuts met het motief van een Ierse vlag van DJ Próvai) met songs die wat te vertellen hebben. Maar let wel: deze groep geeft stem aan een rebellie, biedt weerstand in woord en daad tegen het verlies van identiteit en tegen de Engelse hege-monie. Kneecap laat zo horen en zien dat Ierse rap staat als een huis en een eigen stem heeft, en dat terwijl een documentaire over Ierse rap van RTÉ en BBC een paar jaar terug nog op hoongelach kon rekenen. In augustus komt de biografische film uit, met Michael Fassbender, en het zou me niet verbazen als Kneecap dan echt ontploft. (gs)

Akira Kosemura & Lawrence English

Selene

(TEMPORARY RESIDENCE)

De samenwerking tussen Akira Kosemura en Lawrence English begon als ep om geld in te zamelen voor de slacht-offers van de aardbeving die het Japanse schiereiland Noto op nieuw-jaarsdag dit jaar trof. Dat project vindt zijn vervolg in ‘Selene’, het eerste volledige album van Kosemura en English. Kosemura is een componist/pianist uit Tokyo. Hij maakte muziek voor film, toneel, televisie, games en commercials, naast zijn eigen solo-werk en het runnen van Schole Records. De in Brisbane gevestigde English is ambient-artiest, liveperfor-mer, field recordist en curator van zijn Room40-label (zie ook de boekbespre-king van ‘Ears To The Ground’ verder in dit nummer, waarin English een rol heeft). De albumtitel ‘Selene’ verwijst

naar de godin van de maan in de Griekse mythologie. Het album is volgens English ‘een speculatieve hymne aan de visioenen van de hemel-se zones die zich steeds verder uit-strekken. Ons innerlijke oog wordt gevoed door radiotelescoop, filmi-sche dromen en fictieve weergaven van een plaats die de meesten van ons nooit persoonlijk zullen kennen’. Die poëtische lading komt ook duidelijk terug in de muziek, die zich beweegt tussen de ambient van **Brian Eno** en het verstilde pianospel van **Ryuichi Sakamoto**. Betoverende, kalm ade-mende muziek in een zekere staat van gewichtloosheid – alsof je in het gras ligt te kijken naar de nachtelijke sterrenhemel, de maan langzaam volgend naar de dageraad. (fiu)

Landless

Lúireach

(GLITTERBEAT)

Het nieuwe album van het Ierse folkviertal Landless getiteld ‘Lúireach’, wat iets als een hymne voor bescherming

betekent, doet in het licht voor de opwellende belangstelling die er de laatste jaren is voor Ierse folk mis-schien nog wel het meest denken aan de band **ØXN**. Beide groepen bestaan (voornamelijk) uit vrouwen, lieten hun albums produceren door de hoeksteen van de Ierse underground, **John ‘Spud’ Murphy**, en zochten in soms eeuwenoude nummers voor hun muziek naar liederen die een ander licht schenen op het vrouwelijk per-spectief in traditionele folk. Maar waar ØXN instrumenteel groots uitpakt, draait het bij Landless juist om de subtiliteit van de stemmen van de vier bandleden. Spaarzaam aangevuld door instrumentatie (onder meer door **Lankums** Cormac Mac Diarmada) duikt Landless diep in de traditionele Ierse folk, maar zingt de liederen die ze in een volledig eigen versie toe-eigenen op een stuk meer gedragen wijze dan je van oudsher bij de liede-ren gewend bent. Klassiekers als ‘Down By Blackwaterside’, ‘My Lagan Love’ en ‘The Wounded Hussar’ zijn op unieke wijze vertolkt, met stemmen die in harmonie zingen, elkaar afwis-selen, dan wel aanvullen en telkens weer een duistere atmosfeer oproe-pen. Een niet te missen album voor de doorgewinterde folkliefhieber. (jsz)

Maëror Tri

Ambient Dreams

(ZOHARUM)

Dit trio heeft er al sinds 1997 het bijltje bij neergelegd, maar stromen heruitgaven houden de herinnering levend. Helge Siehl (**1000schoen**),

Martin Glitschel en Stefan Knappe (**Troum**, Drone Records) waren bekend voor hun dreunende ambi-ent die gevaarlijk

dicht tegen industrial aan schurkte. Daartoe gebruikte het drietal met effecten overladen elektrische gitaren, maar evengoed ontsnappende lucht uit een gasfles. ‘Ambient Dreams’ is een buitenbeentje in hun discografie omdat enkel gemanipuleerde gelui-den van natuurlijke bronnen worden gebruikt. Maar als je hierbij aan kwet-terende vogeltjes denkt, zal je raar op-kijken. De drones krijgen immers het gezelschap van metalig gerommel en gedaver, dat het midden houdt tussen een goederentrein in een lange tunnel en een naderend onweer. Natuurlijk maakt de echokamer overuren. Er zijn ook scherpere concrete metaalgelui-den, en we menen daarnaast zwaar vervormde stemmen en vibrerende staalplaten te horen. Oorspronkelijk was deze cd een cassette (ZNS, 1990) gelimiteerd op slechts vijftig exem-plaren met een individuele foto als hoes. Er zijn elf aparte tracks, maar dit album werkt het best als je on-voorwaardelijk de diepte induikt, en het als een geheel met je hersens laat rommelen. (pv)

Mamaleek

Vida Blue

(THE FLENSER)

Zelfs voor Mamaleek is hun nieuwe album ‘Vida Blue’ er eentje die vanuit een onverwachtse hoek komt. Na het

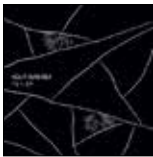
in nevelen gehulde ‘Diner’s Coffee’ van een paar jaar terug is de band ongrrijp-baarder dan ooit tevoren, met een onverschrokken mix van stijlen en genres die terug doet denken aan ‘Via Dolorosa’, maar dan nog verder van metal afgedwaald. Het is een album met een bittere rand voor de band, opgenomen na het overlijden van keyboardspeler Eric Livingston in 2023 – en bijgaand opgedragen aan de Amerikaanse honkballegende Vida Blue: ‘Vida Blue, man of steel/Still the greatest, never defeaten/Vida Blue.’ Dat voel je ook terug in de muziek. Die is gevuld met echo’s en vervorming, is een affectieve rollercoaster die grandioos, zwaar en bij vlagen troostend klinkt. Een ongebruikelijke mix van geluiden ligt uitgespreid over het album, in een geheel dat daardoor onscherp blijft, als de onontkoombare emoties die door je heen denderen na het verlies van een dierbare. Stijlen die al langer in Mamaleeks muziek zaten – jazzy rock en blues, experimentele postrock en zware atmosferische stukken – duwen de vooruitstrevende black metal waar de band ooit mee

begon nog meer naar de achtergrond, en dat pakt fantastisch uit. Een album als een film die je meerdere keren gezien moet hebben voordat hij landt, vol onverwachtse wendingen, ongrijp-bare momenten en overweldigende gevoelens. (jsz)

Melt-Banana

3+5

(A-ZAP)

Het vanuit Tokyo opererende Melt-Banana blijft cult. Ze waren het bij hun oprichting eind 1991 al. Sindsdien, ook al een goederentrein in een lange tunnel en een naderend onweer. Natuurlijk maakt de echokamer overuren. Er zijn ook scherpere concrete metaalgelui-den, en we menen daarnaast zwaar vervormde stemmen en vibrerende staalplaten te horen. Oorspronkelijk was deze cd een cassette (ZNS, 1990) gelimiteerd op slechts vijftig exem-plaren met een individuele foto als hoes. Er zijn elf aparte tracks, maar dit album werkt het best als je on-voorwaardelijk de diepte induikt, en het als een geheel met je hersens laat rommelen. (pv)

Melvins

Tarantula Heart

(IPEAC)

het oeuvre van hun band, al sinds 1983 en debuterend met het nog steeds overeind staande ‘Gluey Porch Treatments’ (1987). Sindsdien is de

groep een open huis voor bassisten dus het mag al een wonder heten dat Steven McDonald (**Redd Kross**, **Off!**) het al sinds 2015 volhoudt. Om zichzelf (en ons) uit te dagen koos Osbourne ervoor om het nieuwe album jammend te maken gedurende twee sessies. Eentje met drummer Roy Mayorga (**Soufly**, **Hellyeah**, **Stone Sour**, **Ministry**) en eentje met gitarist Gary Chester (**Ed Hall**, **WE Are The Asteroid**), waarna hij aan de slag ging om er een typische Melvins-plaat mee te maken. Eentje die iedereen op het verkeerde been zet met de uitgesponnen psychedelische noise-rocker ‘Pain Equals Funny’, waarop volop geïmproviseerd en gefreakt wordt. De resterende tijd, de helft van het album (veertig minuten) geeft ruimte aan vier standaard Melvins-krakers, al is dat relatief natuurlijk. Het lijkt wel alsof Osbourne en Crover met ouder worden alsmaar liever experimenteren en er zich geen ruk van aantrekken of u of ik er iets aan vinden. Een ruimer publiek zit er toch niet in dus waarom zouden ze niet hun eigengereide zelf blijven? Wij kunnen ‘Tarantula Heart’ in elk geval best pruimen. Geen enkel nummer zal een Melvins-hitje worden, maar vervelen doen we ons ook niet. Meer kunnen we van deze ancients niet meer verlangen. (pb)

Mermaid Chunky

slif slaf slof

(DFA)

In 2021 werd het Britse plaatsje Stroud door de Sunday Times uitgeroepen tot de beste woonplaats in het Verenigd

Koninkrijk. Vooral vanwege de prachtige natuur die daar in de omgeving te vinden is en de uitstekende scholen. Wat er vast niet bij vermeld werd, is dat Stroud ook een kleine maar uiterst boeiende underground muziekscene kent. Met als kern Mermaid Chunky, een experimenteel duo bestaande uit Freya Tate en Moina Moin. Samen maken ze een haast onmogelijk te categoriseren mix van spoken word en synthpop, vaak versterkt door fluit en saxofoon. Op ‘slif slaf slof’ – officieel het debuutalbum, al duurde ep ‘VEST’ uit 2020 ook al een dik half uur – horen we in drie kwartier zeven nummers, waarvan meer dan de helft langer dan zeven minuten duurt. Dat klinkt misschien als taaie kost, maar in de praktijk valt dat behoorlijk mee. Openingsnummer ‘céilí bloesemt langzaam op naar een euforische climax en zet de toon voor een verslavende luistertrip die alle kanten op vliegt. Van dwarese synthpop-odysseeën als ‘frogsporn’ en ‘chape-rone’, naar het bloedmooie a capella ‘medieval’. Wat de zeven nummers

ondanks hun diverse stijlen gemeen hebben is dat ze stuk voor stuk uiterst verslavend zijn en per luisterbeurt alleen maar aan kracht winnen. **James Murphy** (**LCD Soundsystem**) was al om toen hij het duo een paar jaar geleden per abuis op radiostation NTS hoorde, waardoor dit album verschijnt op zijn label DFA. Nu de rest van de wereld nog. (rzw)

Molchat Doma

Belaya Polosa

(SACRED BONES)

Populair kan je hun thuisland al lang niet meer noemen, maar de Belarus van Molchat Doma (oorspronkelijk

uit Minsk) hebben hun tent al een poos geleden opgezet in de States, meer bepaald bij het Sacred Bones-label. Voor hun vierde album zien band en label het bovendien groots: ‘Belaya Polosa’ moet namelijk zorgen voor de doorbraak. Initieel – en dat was 2017 – kwam het trio aan het raam piepen met een minimalwave-sound die gelijke delen Gothic verbond met pre- en post-Perestroika Sovjet-wave uit de jaren 1980 (met **Kino** als voornaamste referentie). Opener ‘Ty Zhe Ne Znaesh Kto Ya’ haakt nog netjes aan bij voorganger ‘Monument’ uit 2020, maar vanaf ‘Kolesom’ (waar ‘Enjoy The Silence’ mee over de schouders loert) dicteert **Depeche Mode** de nieuwe marsrichting. Toch is er geen sprake van een complete tabula rasa. Egor Shkutko blijft consequent in het Russisch zingen, en het volledige album is doordrenkt van de typische Slavische melancholie. Voor de Amerikaanse (en Europese markt) ongetwijfeld exotisch, maar het blijft een wig van abstractie drijven tussen band en luisteraar. Tekstueel zijn er namelijk geen houvasten en meezingen is louter weggelegd voor polyglotten. Dat Russisch is dus tegelijkertijd hun troef én achillespees. Een *jangle*-gitaar fleurt ‘Son’, ‘Chernye Tsvety’ en ‘Zimnyaya’ op, maar verder is ‘Belaya Polosa’ 100% Molchat Doma: te consumeren in kleine doses om zo de immer dreigende eentonigheid te omzeilen. (swat)

Annelies Monseré

I Sigh, I Resign

(HORN OF PLENTY)

De Belgische toetseniste en zangeres Annelies Monseré heeft intimiteit tot een hoge kunst verheven. Ze roept niet,

ze overreedt op fluistersterkte. Niet alleen kan ze op die manier de

aandacht naar zich toe trekken, ze kan die ook veel langer vasthouden. Op ‘I Sigh, I Resign’ breekt ze een zachte en zorgzame lans voor verhoudingen tussen man en vrouw, waarin de eerste zich niet als alleenheerser opstelt. Haar muziek, met kalme ritmes en fluwelen klanken, lijkt uit een gedroomd verleden op te stijgen. Middeleeuwen die niet geplaagd worden door angst. Een renaissance met volop erkenning voor het talent van vrouwen. In de combinatie van piano en zang doen sommige nummers denken aan het werk van **Agnes Obel**, maar Monseré heeft beslist een eigen signatuur. Dat toont ze onomwonden aan op ‘Salt’, waarin haar stem begeleid wordt door een steeds herhaalde figuur op keyboards, die soms opbloeit in akkoorden. Met eenvoudige middelen schetst ze warme beelden, die je doen afvragen waarom relaties kunnen ontaarden in vergiftigde omgevingen die mensen de adem benemen. Een onvermoede eend in die bijt is ‘One I love’ (je moet dat eigenlijk met een komma lezen: het gaat niet over een persoon die het object van liefde is; het is het begin van een korte opsomming) van zangeres Jean Ritchie uit de Appalachen. Het wordt gezongen door een vrouw die in haar trouw aan haar geliefde haar omgeving trotseert, omdat hun liefde wederzijds is. Ook in tegenspoed. Qua sfeer past dit lied uitstekend op dit innemende album. (rvp)

more eaze

lacuna and parlor

(MONDOJ)

De multi-instrumentalist Mari Maurice, beter gekend als more eaze, geeft haar songs graag de tijd om te groeien.

Uitgestrekte akkoorden en lang nazinderende snaaraanrakingen in een hemels traag tempo die je op sleeptouw nemen. ‘lacuna and parlor’ dat wordt uitgebracht bij het Poolse MondoJ, neemt je in de eerste dertig minuten via ‘waltz (in memoriam old ways of living)’ langsheen ‘blanking intervals’ en ‘leap year compersion’: de openingstrack als een prelude voor twee lange uitgesponnen sonische balades. ‘waltz (in memoriam old ways of living)’ is puur en intens. Een emotiebomb, die wel of niet losbarst, afhankelijk van wat je voelen wilt. En meteen ook de toon zet voor de rest van het album. Het album ontbloomt een intimiteit die je als luisteraar langzaam openvouwt. Op ‘blanking intervals’ met zijn repetitieve gitaar-akkoorden en weemoedige, in Auto-Tune verstopte zang, wordt het ganse klankenpalet ontbolsterd, en de ogenschijnlijke suave van de track met chaos en distortion overgoten. Een

heerlijke tegendraadsheid die met regelmaat terugkeert in more eazes werk. ‘materials for memory’ – waar strijkers in overdub gaan en gebabbel over de track wordt gemorst – klinkt als een kamerrecital waar enkele piano-akkoorden worden rondgestrooid met de bedoeling je sprakeloos achter te laten. Het ganse album steelt trouwens je woorden. De muziek palmt je in en raakt je ontzettend diep. Je geraakt in trance op door Americana geïnspireerde ambient. De strijkers-monoloog op ‘a(nother) cadence’ rukt je uit deze trip en knipoogt naar een concerto van **Vivaldi**. Afsluiter ‘adagio for pedal steel ensemble and over-dubbed room’ is exact wat je bij de naam verwacht: een langzame, door pedal steel gespeelde melodie waar-rond geluidscollages dwarrelen. Wat een album. De diversiteit aan klanken, de manier waarop instrumentatie en genres worden samengevoegd; het bruiст van hedendaagse vindingrijkheid. more eaze heeft met ‘lacuna and parlor’ een immens sterk album aan haar discografie toegevoegd. (ks)

Nídia & Valentina

Estradas

(LATENCY)

Ritme, ritme en nog eens ritme: Valentina Magaletti en Nídia laten de ritmes alle hoeken van de kamer zien.

Drummer/componist Magaletti en beatmaker Nídia zijn inmiddels gelauwerde artiesten, maar hun samenwerking voor ‘Estradas’ (‘wegen’ in het Portugees) maakt hun muziek nog een stuk interessanter. Gortdroge maar fijn afgestelde percussie, drums en marimba maken een zinderende, swingende en onweerstaanbare ondergrond, waar simpele melodietjes en synthesizergeluiden aan toegevoegd worden en ook nog wat gesampelde stemmen en gekreun. Nídia neemt haar muzikale roots uit Guinea-Bissau/Kaapverdië en haar achtergrond als deejay met kudurobeats mee, multi-instrumentalist Magaletti levert het gepassioneerde drumwerk. Alles bij elkaar is ‘Estradas’ een lekker dansbaar album geworden, met volop interessant uitgewerkte ritmische patronen. (avs)

nEGAPADRES.3.3.

Binche

(KLANGGALERIE)

Eind jaren 1980 was er in Charleroi het label Circle Records, met groepen als **Polar Praxis**, **Theee Rebearth**

Corporation, en **A Chud Convention** (met ook de leden van **Skinny Puppy**). Al deze nevenprojecten vonden we eigenlijk interessanter dan het moederschip **à;GRUMH**..., dus ons hoor je niet zeuren omdat uitgerekend nEGAPADRES.3.3. sinds 2006 sporadisch uit de Circle weer werd opgevist om nieuw werk uit te brengen. Op ‘Binche’ draait alles rond de Gilles: folkloristische figuren met wassen maskers, op klompen, in kostuums behangen met bellen en een hoed met struisvogelveren. Hun komst ademt natuurlijk carnaval, maar eigenlijk luiden ze traditioneel de komst van de lente in door met bloedsinaasappels te gooien, en ritmisch met hun klompen op de grond te stampen om de bodem vruchtbaar te maken. Al deze elementen worden opgezogen en weer uitgebraakt in experimentele, soms kakofonische, collages samen met veldopnames, samples, bezwerende stemmen en flarden marsmuziek. Af en toe wordt er een echt instrument (triangel, viool, en accordeon) vernield, en één keer houdt een dansbaar elektronisch ritme de boel bij elkaar. Hoe nEGAPADRES.3.3. echt over deze traditie denkt, weten we niet, (ook niet na lectuur van het verhaal over ‘Petit Gilles’), maar misschien zijn het artwork (onder de vervuulende schoorstenen afgebeeld als primitieven) en de rotte appelsien op de binnenkant van het digipack indicaties? Het album is overigens opgedragen aan **Genesis P-Orridge** (1950-2020). (pv)

Norna

S/t

(PELAGIC)

Norna is het Noorse enkelvoud voor de Nornen, de lotsgodinnen uit de paganistische mythologie. In dit geval heb-

ben we het over een nieuw post-hardcoreproject, gestart door Christophe Macquet met Marc Theurillat, beiden van de band **Olten**. Wat dit collectief extra interessant maakt, is de toevoeging van Tomas Liljedahl op vocalen. Met **Breach** en **The Old Wind** op zijn CV een naam die fans van het post-hardcore- en post-metallabel Pelagic zeker zal bekoren. Twee jaar na hun debuut landt de eponieme opvolger als een blok grof beton op je platenspeler. Absoluut verpletterende, doomy riffs, met die gepijnigde brul van Liljedahl erbovenop; dat komt binnen op opener ‘Samsara’. En eigenlijk houden die beukende golven

Wil je een artikel delen? Check gonzocircus.com/share-with-care

mistroostig geweld continue aan, met daarachter solide drums met frequent rollende salvo’s van Theurillat. Zijn stormachtig werk op ‘For Fear Of Coming’ is wat de lange tracks levendig en interessant houdt. Door de continue dynamiek riskeert de stijl soms in repetitieve passages te vervallen. Maar herhaling is natuurlijk in deze stijl heel erg belangrijk, en het is de wisselwerking met Macquet die tracks als ‘Ghost’ en ‘Shadow Works’ van de juiste balans voorziet. Het is bijzonder hoe groot, maar ook compact, het trio klinkt op ‘Shine By It’s Own Light’. Hoe alle elementen bij elkaar komen, en samen als woeste golven tegen de kliffen klappen. We sluiten af met ‘The Sleeper’, een track die net wat onheilspellender klinkt, maar het lot van Norna biedt weinig rust voor de luisteraar en zo willen we het ook. (gs)

ØKSE

S/t

(BACKWOODZ STUDIOZ)

In het immer uitdijende universum van **billy woods/Backwoodz Studioz** is haast geen samenwerking meer ondenkbaar. Dat bewijst de nieuwe supergroep ØKSE, die afgelopen zomer al Europese podia bestormde met een line-up bestaande uit **Savannah Harris** (drums), **Mette Rasmussen** (sax), de Haïtiaanse producer **Val Jeanty** en **Petter Eldh** op bas. En natuurlijk een resem gasten, waaronder **ELUCID** en woods zelf. We weten al langer dan vandaag wat het eerste vooroordeel is bij supergroepen, maar vanaf de eerste noot wordt duidelijk dat ØKSE is ontstaan vanuit pure muzikale noodzaak en niet louter uit opportunisme. Het was lang geleden dat een experimentele jazzplaat zo urgent en pretentieloos klonk, bovendien aangevuld met de mooie flarden hiphop en de bevreemde samples van Jeanty. Aan de release worden dan ook weinig woorden vuilgemaakt. De band betekent letterlijk ‘bijl’ in het Deens – wellicht een hint met betrekking tot wie deze groep heeft opgericht – maar net zo goed staat het voor ‘Ashe’, een soort oeroude energiestroom die de hele mensheid verbindt. En daarmee worden de intenties die je als luisteraar te horen krijgt ook meteen kort en accuraat geded. Dit gelijknamig debuut is een expressie van spontaneïteit en grenzeloosheid in muziek zoals die vandaag kunnen bestaan. We kunnen alleen maar hopen dat Le Guess Who?, Rewire of een ander festival dat van aanpakken weet ØKSE in de nabije toekomst in dikke vette letters op een affiche zet. (mph)

Orphax & Kenneth Kirschner Movement (MOVING FURNITURE RECORDS)

Het album ‘Movement’ van Orphax (Sietse van Erve) en Kenneth Kirschner is een intrigerende reis

door de wereld van experimentele elektronische muziek. Het duo, dat bekend staat om hun vermogen om gelaagdheid en complexiteit te combineren met minimalistische esthetiek, levert met ‘Movement’ uitmuntend werk dat zowel verfynd als uitdagend is. Het album bestaat uit verschillende pianostukken van Kirschner die door Van Erve zijn bewerkt en aangevuld met synthesizer- en orgelklanken. Het resultaat is een ruim half uur durend stuk dat aanvankelijk open en lichtvoetig klinkt, maar bij nadere beluistering steeds meer intrigerende details prijsgeeft. Het werk bestaat uit vijf bewegingen, maar kan grofweg als twee delen worden beschouwd, waar bij het eerste de piano op de voorgrond treedt en er in het tweede deel meer abstracte variaties bijkomen. De delicate balans tussen experimentele geluiden en minimalistische klanken zorgt voor een bijzondere luisterervaring die bij elke draai nieuwe lagen onthult. Hier en daar komt de vergelijking met het album ‘Felt’ van **Nils Frahm** tevoorschijn. (nt)

Panoram

Great Times

(BALMATE)

Panoram, artiestennaam van producer Raffaele Martirani uit Brooklyn, maakt muziekminiaturen die zelden de vier minuten overschrijden. Het is het zevende Panoram-album, sinds Martirani afscheid nam van de electro-house die hij als **Alan1** aan het begin van deze eeuw maakte. De campy titel en artwork van dit nieuwe album (ik bedoel: ‘Great Times’? En een smiley met een bril? Echt?) sluiten naadloos aan bij de tracks – collages van ambient samples en software-versies van akoestische instrumenten, plus *technicolor* elektronica. Het is pretentieloze muziek, een soort ironische chill-out. Speelse, meestal beat-loze muziek op de grens van new age ambient en plastic nineties elektronica, in de verte verwant aan artiesten als **µ-Ziq** en **Spencer Clark**. De tracks op ‘Great Times’ lijken rimpelloos als een zwembad in de avondzon. Af en toe duiken er onverwachte geluiden op die op een heel natuurlijke manier hun weg vinden tussen de klinkende neonzwembanden en badeendjes. Dit

klinkt allemaal niet als een aanbeveling en toch is er iets aantrekkelijks aan Panorams muziek. Het *is* *feelgood* met een vreemde twist, als de Rivella van de elektronische muziek: een beetje vreemd, maar wel lekker. (fiu)

Passepartout Duo & Inoyama Land Radio Yugawara (TONAL UNION)

Inoyama Land ken je misschien van hun album ‘Danzindan-Pojidon’, dat in 1983 uitkwam en van grote invloed

zou zijn op new age en ambient. Passepartout Duo bestaat uit twee Italiaans-Amerikaanse muzikanten die de hele wereld rondreizen om samenwerkingen met muzikanten uit allerlei landen en culturen aan te gaan. Het duo werd in 2019 gegrepen door de ambient van Japan en in 2023 trokken ze de stoute schoenen aan en zochten contact met Makoto Inoue en Yasushi Yamashita van Inoyama Land. Drie uur aan materiaal werd opgenomen in de kleuterschool en tevens opnamestudio van de familie van Inoue. Het resultaat is ‘Radio Yugawara’, een prachtig verstild album dat direct de adrenaline-niveaus omlaag brengt en de hartslag in rusttoestand brengt. Dit is het soort muziek waar je op twee manieren naar kunt luisteren: met aandacht, waarbij alle niemieme, prachtige details opvallen, of op de achtergrond terwijl je andere dingen aan het doen bent, waarbij het eigenlijk niet uitmaakt wat je doet – het wordt er alleszins plezieriger door. De muziek op ‘Radio Yugawara’ heeft de speciale kracht om de luisteraar te kalmeren en aandachtiger te maken. De elf nummers op dit album brengen je naar het hier en nu, en doen je realiseren dat dat een heel fijne plek is om te vertoeven. Dit is een bijzonder mooi album en hopelijk zet het luisteraars ertoe aan om ook weer eens die klassieker van Inoyama Land te (her)ontdekken. (mvh)

Powers/Rolin Duo Clearing (ASTRAL EDITIONS)

Dulcimerspeler Jin Powers en gitarist Matthew J. Rolin houden de geest van **John Fahey** levend op ‘Clearing’. Op twee

lange nummers in de stijl van en beïnvloed door country, blues en ouderwets Amerikaans primitivisme tonen de twee zich in vorm. Langzaam ontluikt ‘Peridot’, waarbij vanuit een langgerekte synthesizer via gepingel een vredige melodie tot bloei komt. In die melodie vliegt de erfenis van de

traditionele muziek van de Appalachen in hoog tempo voorbij, maar dan psychedelisch getint. Zoals de twee eindeloos vingervlugge mantra's herhalen, roepen ze de golvende groene heuvels van dat landschap op. Het voelt fris en ongedwongen aan. Na lang samen optrekken, drijven de twee weer uit elkaar aan het einde, waarbij het nummer uitwaait met een uitgebreidere melodie. Eveneens psychedelisch getint kent 'Albatross' ook een beschouwende kant. Kalm mijmert het duo met hun snaarinstrumenten tot ze een van smachten vervulde melodie vinden. Op de achtergrond zorgt een slepende synthesizer continue voor een spanning, die zich ook manifesteert in het spiegelende spel van het duo. Uiteindelijk kwijnt het nummer weg met lichte uithalen en zacht gerommel. Powers en Rolin betoveren met hun vredige fantasia's. Americana klinkt zelden zo fraai als op 'Clearing'. (svw)

Sages Comme Des Sauvages

Maison Maquis

(CAPITANE RECORDS)

Het Frans-Belgische duo Sages Comme Des Sauvages is meerdere instrumen-ten meester, wat leidt tot eclectische popmuziek. De nummers pakken je in met een zorgeloze zomerse sfeer. Zo veert 'On Te L'Avait Dit' op en neer, terwijl de twee fijn handje klappen en het refrein verheven weerklinkt. Het duo stampt door op 'Moin Te Crois Pi'. Ze barsten ook van de energie op 'Pos Eghine', een samenwerking met **Sofiane Saidi** geladen door Midden-Oosterse zang en melodie. De stuitende ritmes doen soms denken aan reggaeton, zoals bij het grillige 'L'Inverse', waar de Zimbabwaanse **Stimy Stimela** en **Blessing Chimanga** het avontuur verhogen met hun samenzang. Ook wanneer het duo langzamer inzet, zoals op het chanson 'Vélo', blijft het ritmisch spannend. Alleen 'L'Obstacle' voelt echt als een ballade, wanneer de tragiek erg met verve wordt neergezet. Toch valt dat gevoel voor tragiek meer op zijn plaats bij 'Le Loyer', waar de percussie alsnog golft. San Salvador komt nog op bezoek voor de afsluiter 'Saint Martin L'Olive' om hun levenslustige harmonieën ten gehore te brengen. Zoals vaker op dit wel erg luchthartige album nodigt Sages Comme Des Sauvages ook dan weer uit tot dansen. (svw)

Vind meer recensies op www.gonzocircus.com

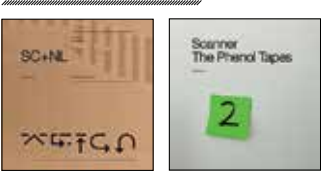
Scanner & Neil Leonard

The Berklee Sessions

Scanner

The Phenol Tapes

(ALLTAGSMUSIK)

De output van Scanner (Robin Rimbaud) is al drie decennia lang zeer gevarieerd. Van installaties en solo-elektronica tot samenwerkingen met de meest uiteenlopende artiesten. Ook wat betreft genres laat Scanner zich niet bepaald in één vakje van de platenwinkel stoppen. En toch zijn er in al die uitingen bepaalde thema's te herkennen die steeds terugkeren, waardoor je zijn vingerafdruk vaak wel herkent. Dit jaar startte Rimbaud met zijn eigen label, Alltagsmusik, waarin hij zijn gigantische archief ontsluit met nieuwe releases. De laatste twee albums, 'The Berklee Sessions' en 'The Phenol Tapes', zijn respectievelijk een samenwerking en een soloplaat, en respectievelijk (electro-)jazz en hardcore elektronische muziek. 'The Berklee Sessions' zijn improvisaties, opgenomen in één enkele dag, samen met componist en saxofonist Neil Leonard, gitarist David Tronzo, bassist Mike Rivard en drummer Dean Johnston. Het resultaat is opwindende fusion, waarin Scanners soms abstracte en pulserende elektronica zich organisch verweeft met het groovende kwartet. Het is spannend om te horen hoe de collectieve improvisaties zich in heel verschillende richtingen ontwikkelen. 'The Phenol Tapes' is het resultaat van een verblijf in een houten vissershut in Florida, op uitnodiging van de Robert Rauschenberg Residency. Dat anderhalve maand durende eenzame verblijf nodigde uit tot het maken van een serie ongenaakbare soundscapes, waarbij hij alleen de Kilpatrick Phenol-synthesizer en een Eventide H9-effectenpedaal gebruikte. Ook verwerkte hij in sommige tracks veldopnames van het vogelleven buiten de hut. Het is een sereen, bijna meditatief album, dat een mooi contrast vormt met de hyperactieve 'Berklee Sessions'. (fiu)

Paul Schütze

Topology Of A Quantum City

(AUF ABWEGEN)

Het verhaal van 'Topography Of A Quantum City' begint al in 1992, maar om tal van redenen bleven de opnames nadien

onaangeroerd. Bij de toevallige herontdekking, dertig jaar later, stuurde

Schütze het ruwe materiaal naar verschillende muzikanten: bassist Bill Macdonald, gitarist Daniel Pennie, en drummer Dirk Wachtelaer (**Pablo's Eye**). Het resultaat van dit internationaal pingpongen met geluiden is een track van eenentwintig en een halve minuut, waarin experimentele elektronica en gitaarspel bij elkaar gehouden worden door een strak drumpatroon van Wachtelaer. We denken daarbij graag terug aan de ritmische, esoterische ambient die het Australische Extreme-label in de jaren 1990 uitbracht zoals onder andere **Vidna Obmana**, **Muslimgauze** en Schütze zelf natuurlijk. De drum dooft traag uit en de resterende zeven minuten glinsteren enkel nog ambientklanken. De cd bevat ook twee recentere bonusnummers. Met drummer Philip Brophy (**The Overtone Ensemble**) wordt een kortere oefening in dezelfde stijl afgeleverd, en ook de lange afsluiter 'Twin Rivers Of Night' drijft op hetzelfde principe, al is het ritme hier opvallend trager, wat de vergelijking met klassiekers van Vidna Obmana zoals 'Echoing Delight' (Extreme, 1993) nog nadrukkelijker maakt. (pv)

Seefeel

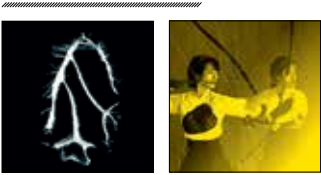
Everything Squared

(WARP RECORDS)

Red Stars Over Tokyo

Subliminal Fascination

(LIMBIC RESONANCE)

Dertien jaar na hun vierde, titelloze album, is 'Everything Squared' de onverwachte terugkeer van Seefeel, een van de eerste bands waarvoor Simon Reynolds in 1994 de term 'post-rock' bedacht. Gitaren als instrumenten voor timbre en textuur, technieken afkomstig uit techno, onconventionele songstructures – Seefeel had het allemaal. Gedurende de eerste fase van hun bestaan ontwikkelde de band zich over een periode van vier jaar en drie albums van zwoele dubby shoegaze naar gedeconstrueerde, isolationistische soundscapes. Het geluid dat de band, die inmiddels bestaat uit Mark Clifford en Sarah Peacock (en op twee nummers Shigeru Ishihara alias DJ Scotch Egg op bas), op de zes nummers van dit nieuwe mini-album laat horen is een soort combinatie van die twee uitersten. Enerzijds gebruikt de band een palet van abstracte, opgeknipte geluiden, vergelijkbaar met hoe ze op de lp '(Ch-Vox)' te werk ging, anderzijds liggen de nummers qua *feel* veel dichterbij 'Quique': warm en benevelend. Het resultaat is direct herkenbaar als Seefeel. Peacocks stem drijft verknipt

en opgerekt in de ruimte, zacht galmend, begeleid door fragmenten van ritmes en dwarrelende abstracte elektronica. Over een enkel nummer hangt nog een zweem van het isolationisme van weleer, door vervreemdende atonale stemmen, dissonante drones of een waas van distortion, maar het resultaat is eerder dromerig dan *illbient*. Mooie plaat, een must voor Seefeel-fans. Nog een mini-album met verwijzingen naar de jaren 1990 is de nieuwe van Red Stars Over Tokyo. In vijf nummers verkent Jeroen Lauwers zijn liefde voor klassieke ambient(-techno). Denk **Mixmaster Morris** of **The Orb** op hun meest spacey. Net als op de vorige ep ('Blue Lions In Antioch') glinsteren de synths als sterren achter een nebula van borrelend blieps. Flarden van stemmen echoën door de kosmos tegen een achtergrond van zachte synth-pads. Tegelijk zorgt Lauwers ervoor dat alles niet alleen maar door hogere sferen zweeft door rusteloze elementen in te bouwen. 'Shifting Sonics' wordt voortgedreven door een nerveuze sequencer, terwijl de ritmetrack in 'The Other Sperr' – dat me aan **Reload** doet denken – een eigen agenda lijkt te hebben die haaks staat op het plechtstatige van de synthesizerpartij. Op het laatste nummer is Stefan Lessner alias **Ezuri** te gast, die een element van droefheid aan de muziek toevoegt. Fijne ambient-techno die nergens nostalgisch wordt. (msch)

Sex Swing

Golden Triangle

(GOD UNKNOWN)

In 1994 deed **Girls Against Boys** op 'Cruise Yourself' het verzoek 'kill the saxplayer' in 'Kill The Sexplayer'. Een verzoek dat gelukkig voor ons niet breed is opgevolgd, want hoewel niet voortdurend op de voorgrond, is het **Colin Webster** die met zijn baritonsaxofoon de extra jus geeft aan de stuwende noiserock van Sex Swing. De Londense band met naast Webster (ex-)leden van onder andere **Mugstar**, **Twin Sister** en **Part Chimp** bouwt verder op het geluid van de betere noiserock uit de jaren 1990, waaronder bovenstaande Girls Against Boys, maar ook bands als **The Jesus Lizard** en **Butthole Surfers**. Een mix van gierende noise en stuwende krautrock en dat gelardeerd met de baritonsax als lijm tussen alle losse componenten waardoor het geheel een betoverende en bedwelmende diepte krijgt. Daarmee is 'Golden Triangle' een overtuigend bewijs dat we de saxofoonspeler beter nog even kunnen laten leven en wellicht zelfs vaker het podium moeten geven. (ert)

Shackleton & Six Organs of Admittance

Jinxed By Being

(DRAG CITY)

De samenwerking tussen Shackleton en Six Organs of Admittance (**Ben Chasny**) op 'Jinxed By Being' is een fascinerende mix van donkere, etherische klanken waarin elektronische experimenten en mystieke folk samenkomen. Het album opent met 'The Voice And The Pulse', dat met die woorden meteen een goede beschrijving geeft van het nummer. Shackletons diepe baslijnen en complexe ritmes fungeren als fundament, terwijl Chasny's gitaarwerk en spookachtige zang een organische tegenhanger bieden. Tracks zoals 'The Grip Of The Flesh' en 'The Sign Of The Dove' illustreren de perfecte synergie tussen beide artiesten, waar meditatieve en angstaanjagende geluiden elkaar aanvullen. Het doet denken aan het werk van een **Tashi Wada** of **claire rousay**, maar dan net wat onheilspellender op momenten. Hoewel het album soms moeilijk toegankelijk is, loont het geduld met een diepe, intellectueel en emotioneel verrijkende luisterervaring. 'Jinxed By Being' vervaagt de grenzen tussen elektronische en akoestische muziek en biedt een hypnotiserende samenwerking die zowel intrigeert als verontrust. Een must voor liefhebbers van experimentele muziek. (nt)

ShrapKnel

Nobody Planning To Leave

(BACKWOODZ STUDIOZ)

Het duo Curly Castro en PremRock ging eind 2021 als ShrapKnel aan de slag met de ervaren producer **Controller 7**, na enkele *DM*'s. Het resultaat heet 'Nobody Planning To Leave', een nieuwe toevoeging aan de reeks platen die Backwoodz Studioz uitbracht met als rode draad de (her)ontdekking van mc's en producers die stiekem al een decennium of twee keihard aan de slag zijn. Niet toevallig klinkt deze van ShrapKnel relatief old skool; denk underground en hardcore hiphop uit de Oostkust rond de eeuwwisseling. Het doet niets af aan de kwaliteit van de nummers en ook de productie is puik, maar net als bij Skech185 & Jeff Markey Of Blockheads 'The Aux' eerder mist deze van ShrapKnel het gedurfde futurisme van een **Fatboi Sharif** of **Armand Hammers** grensverleggende inspanningen. 'Nodoby Planning To Leave' luistert evenwel lekker weg en is een hoogtepuntje voor liefhebbers van de gouden tijden van hiphop, dus wie

houdt van pakweg **M.O.P.** of **Mobb Deep**, kan niet om deze release heen. (mph)

SITKA

End At Blue Cut

(EIGEN BEHEER)

Ben Van Houdt laat zich inspireren door de haperende geluiden van tapemachines, gemanipuleerde gitaarstructuren en gebroken geluidsvormen die hij laagje per laagje aan elkaar kleeft tot mistige resonanties van verpaupering. 'End At Blue Cut' is een eigenzinnige en experimentele klankbundel die groeide uit een reeks bestaande Blue Cut-banden. Deze (bijna) verloren gewaande opnames met loops kregen terug aandacht doordat SITKA door een medische ingreep tijdelijk geen muziek meer kon spelen. Van Houdt begon volhardend zijn experimentele echo's uit het verleden te herwerken en te verweven met nieuwe geluidsopnames. 'End At Blue Cut' uit een melancholische en triestige sfeer waar men eigenlijk vlug in verstrikt kan geraken. Hij weet met plotselinge haltes en wendingen in zijn creaties de luisteraar net niet naar een soort dwingende winterslaap te begeleiden. De inbreng van subtielere rustpuntes, onverwacht geritsel en gemanipuleerd geruis (van de tapes) doorprikken regelmatig de desolate sferen waardoor het verslavingseffect van dit album zachtjes afgeremd wordt. Deze fascinerende klankpanorama's werden met behulp van tapeloops, oscillatoren, veldopnames en feedbackloops zeer gedetailleerd geconstrueerd. 'End At Blue Cut' is een diepe luistertrip die na meerdere luisterbeurten langzaam haar geheimzinnigheid van verval prijs geeft. Deze intense en duistere soundtrack (bruikbaar voor de volgende herfst van negen maanden) is zowel digitaal als op tape verkrijgbaar; dubbel ruisgenot is hierbij dan ook gegarandeerd. (pob)

Jos Smolders

Textuur 1 [Number 1-9]

(MOVING FURNITURE RECORDS)

Ik neem aan dat iedereen ervaring heeft met het zo vaak achter elkaar herhalen van een woord dat alleen de klank overblijft. De betekenis is vervlogen, samen met het beeld dat je bij het woord had. Jos Smolders doet in zijn vierdelige 'Textuur'-reeks iets vergelijkbaars. Hij begint met een herkenbare uiting en past die in herhaling verder en verder aan, tot er niets meer over is dan puur geluid. Op 'Textuur 1', uitgebracht na

delen twee en drie, gebruikt hij als basismateriaal (vijf Collections) cijfers is dat hij uitspreekt – én elektronische vervormingen die hij erop loslaat. Die bewerkt hij verder tot tracks die hij 'Permutations' noemt. Het bijzondere is dat hij zijn eigen stem heeft gebruikt, en zodoende van menselijke uitingen geluiden heeft gemaakt die doen denken aan sciencefiction uit de late jaren 1960. Het wordt nog onpersoonlijker omdat het reeksen cijfers zijn. Die roepen The Conet Project in herinnering, een cd-set met opnamen die **Akin Fernandez** maakte van stations die buiten de reguliere golf-lengte uitzonden, mogelijk met spionage-doeleinden. Niet alleen laat Smolders de menselijkheid varen, het resultaat krijgt ook iets sinisters. Maar het heeft ook iets weg van 'I Am Sitting In A Room' van **Alvin Lucier**. En net als Lucier slaagt Smolders erin om van dit uiterst karige bouw materiaal muziek te maken. Deel vier verschijnt mogelijk (hopelijk) volgend jaar. (rvp)

This is Lorelei

Box for Buddy, Box for Star

(DOUBLE WHAMMY)

'You little sick thing, you had your fun', zingt Nate Amos zichzelf toe op het nummer 'I'm All Fucked Up'. De muzikale duizendpoot, die verder ook actief is als een helft van de duo's **Water From Your Eyes** en **My Idea**, besloot tijdens een recente tour te stoppen met wiet roken. Eerder zwoor hij ook al alcohol en amfetamines af. Op 'Box For Buddy, Box For Star', zijn officiële solodebuut onder de naam This Is Lorelei, zingt hij dus zijn oude zelf vaarwel. Wat vooral opvalt, is hoe rechttoe-rechtaan veel van dit materiaal is. Waar er bij Amos' andere bands vaak ook nog wat te lachen valt en de muziek alle kanten op vliegt, horen we hier veel meer 'gewone' liedjes. Opener 'Angel's Eye' is onvervalste country, het zes minuten durende 'Where's Your Love Now' is een harts-tochtelijke ballade met dramatisch instrumentaal einde, en albumhoogtepunt 'A Song That Sings About You' had zo een bescheiden slacker-rock-klassieker uit de jaren 1990 kunnen zijn. Wat niet wil zeggen dat er niet af en toe nog wat kwinkslagen te vinden zijn: de beat van 'Perfect Hand' klinkt alsof hij in stukjes gehakt is en de gitaarrrif van 'Dancing In The Club' speelt liefkozend leentjebuur bij 'What's My Age Again?' van **Blink-182**. In ieder geval stemt dit album benieuwd naar Amos' artistieke toekomst, onder welke muzikale vlag dan ook. (rzw)

Volg ons @gonzocircus

Trepaneringsritualen

The Totality Of Death (A)

The Totality Of Death (Q)

(COLD SPRING)

Totale verwarring is dit keer gerechtvaardigd: er bestaan immers al meerdere releases in verschillende formaten van Trepaneringsritualen die allemaal dezelfde titel dragen. Maar dit tweetal heeft dus niets gemeen met hun voorgangers uit 2013 (op Silken Tofu en Malignant). Behalve natuurlijk dat het ook compilaties zijn, in dit geval van rariteiten uit de periode 2013-2024, zoals de **Coil**-cover 'A Cold Cell' (uit de split 12inch met **Distel** 'A Knife In Sound', Ant-Zen, 2018), die werd uitgebracht op speciaal uitgesneden vinyl. We vinden ook tracks terug uit gelimiteerde singles, zoals 'Konung Krönt' en de dubbele 7inch 'Papist Pretender', onder andere een verrassende cover van **The Moon Lay Hidden Beneath A Cloud**, en de satanische meezinger 'Castrate Christ'. Ook twee darkambientnummers uit de gelimiteerde split-lp met het Litouwse **Body Cargo** (Autarkeia, 2016) maken hun opwachting. Er zijn veel (soms herwerkte) exclusieve bijdragen uit compilaties, en digitale releases als 'The Crownless Sovereign'. Maar het ware verzamelaarshart gaat natuurlijk sneller slaan bij de twee nooit eerder uitgebrachte nummers uit het archief van **TxRxP**. Het aantrekkelijke aan dit soort compilaties zit hem ook in de variatie: er zijn tergend trage rituelen met bezwerende drones en lome drumslagen, maar evengoed opzweepende uptempo nummers met gemanipuleerde deathmetalvocalen. Voor wie nieuwsgierig is naar het werk van de Zweed Thomas Martin Ekelund (**Dead Letters Spell Out Dead Words**) zijn deze twee cd's een ideaal startpunt. Maar de ultieme ervaring blijft Trepaneringsritualen live ondergaan: stel je een stevig uit de kluiten gewassen, met talismannen van beenderen getooide, bebaarde Viking voor; die doodstil tussen het publiek staat te wachten. Over zijn hoofd heeft hij een strop, en een juten zak vol bloed, kruiden en ingewanden. En dan moet het eigenlijke optreden nog beginnen! (pv)

Tristwch y Fenywod

S/t

(NIGHT SCHOOL RECORDS)

Duister klinken kan op veel manieren bereikt worden. Een taal nemen die maar weinig mensen spreken is daar één van en zeker als je zo spookachtig weet te zingen als Gwretsien Ferch Lisbeth (ook van **Guttersnipe** en

The Ephemeral Loop) op het debuut van Tristwch y Fenywod. Het gelijknamige album is namelijk

geheel in het Welsh, waarbij Lisbeth ondersteund wordt door Leila Lygad (**Hawthonn**) en Sidni Sarffwraig (**Saylor Moon, The Courtneys**). Sinistere baslijnen, doffe drums en de vreemde klanken van een dubbele citer maken de ervaring compleet. Het geheel doet denken aan **Dead Can Dance**, **Diamanda Galás** en **The Cure** op zijn donkerst, misschien nog het meest op 'Awen'. De naam vertaalt als 'de treurnis van vrouwen' en dat komt perfect tot uiting met een diepe melancholie en wanhoop, opgeroepen door trage, doomy passages. Daarin kan het variëren van het lijzige 'Ferch Gyda'r Llygaid Du' tot het claustrofobische en opzweepende 'Nes i Ddawnsio Efo'r Lleuad'. Muziek vol onaardse ervaringen, gemaakt voor donkere Welse bossen, grafheuvels en heksenkringen. (gs)

Uniform

American Standard

(SACRED BONES)

Het nieuwe album van de industrial-metalband Uniform draait om het meer dan twintig minuten durende titel-

nummer. Het start met een verbeteren vraag-en-antwoordspel van de zang, totdat een muur van heldere gitaar en elektronica zich optrekt. Door die waas komt af en toe een volle klank heen van de percussie, een teken van optimisme. Toch roept het nummer gaandeweg meer en meer een gevoel van frustratie op, waarbij de gitaar-muur als een schamperende mantra weerklinkt als het samen met harde drums reageert op een woedende zangstem. Op het laatst leeft de groep nog even op, gedreven door blast-beats. In de structuur voelt het nummer groots aan. Het doet denken aan de hardcorepunkopera van **Fucked Up** op 'Year Of The Horse', maar dan logger en lomper. Ook "This Is Not A Prayer" voelt lijzig, ondanks de strakke basdrums. De ruige zang klinkt als een reeks afgelegde verklaringen, op-nieuw beantwoord door een laag gitaar. Wanneer de percussie zich avontuurlijk uitbreidt, komt Uniform uiteindelijk toch in zijn element. Op 'Clemency' roepen de riffs een gevoel van doem op, maar het nummer blijft daarin steken. Sinister klinkende synthesizers kunnen niet het gebeuk van afsluiter 'Permanent Embrace' opleuken. Met 'American Standard' toont Uniform ambitie, maar komt de groep onbeholpen over. (svw)

Various Artists

No Songs Tomorrow – Darkwave, Ethereal Rock And Coldwave 1981-1990

(CHERRY RED)

Definities zijn best vatbaar voor discussie. Voor muziekgenres geldt dat mis-schien wel meer dan elders. Wat is

immers postpunk (en wat niet)? En wat moeten we verstaan onder darkwave? Volgens Wikipedia ont-stond dat (sub)genre eind jaren 1970 uit de (Europese) new wave en post-punkbeweging. Mineurtonen en introspectieve teksten vormen de nucleus, met verder donkere, romanti-sche, sombere, melancholische en droevige ondertonen. Een container-begrip dus waarin coldwave, ethereal wave, gothic rock, neoklassieke darkwave en zelfs neofolk kan worden geduwd. Definieer het breed genoeg en er past zelfs een vliegdekship in natuurlijk. 'No Songs Tomorrow' duikt in de vorm van vier cd's (met maar liefst zestig nummers) en een boekje met tekst en beeld in die wondere en aan populariteit winnende wereld die haar (eerste) hoogtepunt kende in de jaren 1980. Breed betekent hier genrehoekstenen zoals **The Cure**, **Cocteau Twins**, **Dead Can Dance** versus minder voor de hand liggende manifestaties zoals **Die Form**, **Minimal Compact** of **Red Lorry Yellow Lorry**. Maar evengoed occult en obscuur (**Twice A Man**, **Iron Curtain**, **Lycia** **Mittageisen**, **Elven Pond**) tegenover meer gevestigde namen zoals **Clan of Xymox**, **Cranes**, **In The Nursery**, **X Mal Deutschland**, **Soft Cell** of **Section 25**. De wind waait bovendien uit de vier richtingen: de samenstellers trokken de breedste atlas open met onder meer Franse, Duitse, Italiaanse, Amerikaanse, Belgische en Nederlandse namen. Soms zijn beslissingen vreemd, arbitrair of zelfs discutabel zoals bijvoorbeeld **Executive Slacks**, maar dat zijn muizenissen in de marge. Definitief is deze compilatie (uiter-aard) niet; interessant en onder-houdend des te meer. (swat)

Het nieuwe album van de industrial-metalband Uniform draait om het meer dan twintig minuten durende titel-

Various Artists

Synthesizing The Silk Roads: Uzbek Disco, Tajik Folktronica, Uyghur Rock & Tatar Jazz From 1980s Soviet Central Asia

(OSTINATO)

Het is bijna dertig jaar gele-den dat de Unie van Socialistische Sovjet-republieken, de erfgenaam van

het eeuwenoude tsarenrijk, het loodje legde. De tsaren hadden hele gebieden

opgeslokt buiten het oorspronkelijke Rusland. Landen in de Kaukasus, en vooral uitgestrekte gebieden ten oosten van het Oeralgebergte. Naast het ijzige Siberië ook Centraal-Azië: Islamitische landen die ooit langs de belangrijkste handelsroute over land tussen oost en west lagen, met Oezbekistan als knooppunt. Onder Stalin kwamen uitgebreide volks-verplaatsingen voor, ongeacht of dat nu was om mensen te vrijwaren van de invasie door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog (de officiële lezing) of om onwelgevallige lieden uit het centralistische blikveld te verwij-deren. 'Synthesizing The Silk Roads' is het klinkend resultaat van de vermen-gingen in Centraal-Azië die het gevolg waren, en van de muziektechnologi-sche ontwikkelingen uit de jaren 1970. Met andere woorden, het is een ver-bijsterend amalgaam van Sovjet-disco en opgewekte pop, vol elektronische effecten, waaronder iets dat sterk wegheeft van vervormd telefoon-gerinkel. Vier plaatkanten lang word je vergast op muziek die enerzijds bol staat van platte, vierkante ritmes, en anderzijds naar grote hoogten vliegt op woorden die de doorsnee Rus niet zal verstaan. En dan, ineens, in 'Paidot Kardam' krijg je een nummer te ver-stouwen dat een jazzy saxofoon en dito keyboard koppelt aan een zwij-melend strikje en een heftig croonen-de zangeres. Zo'n nummer slingert je heen en weer tussen weerzin en bewondering. Zeker zangeres Khurmo Shirinova moet je gehoord hebben. Ik probeer me voor te stellen in welke omgeving deze muziek klonk. Tevergeefs. (rvp)

Vinkepeezer

Everything Is A Frequency

(KAZEMAT)

De verbinding van spiritualiteit met complot-theorieën: een mooie inspiratie-bron. Het gaat dan ook alle kanten op

bij het nieuwe album van Vinkepeezer oftewel Ivo Bol, als hij put uit samples van bijvoorbeeld een meditatiecursus of net zo goed uit paranoïde denkbeel-den. Dat wordt dan weer gecombi-neerd met bij elkaar gesprokkelde, ronde elektronische geluiden, muziek-samples en ter zake doende bijdragen van Raphael Vanoli, Ties Mellema, Udo Moll, Jayne Bordeaux en Esther Mugambi. Alles bij elkaar is de ron-kende en enigszins pompeuze titel 'Everything Is A Frequency' dan ook helemaal niet zo gek. Het geluid is overal verzorgd en gedetailleerd aangebracht, de teksten zijn pakkend en ook hier en daar behoorlijk veront-rustend, en het geheel is mooi in balans. (avs)

Von Spar/Eiko Ishibashi/Joe Talia/Tatsuhisa Yamamoto

I en II

(BUREAU B)

In het begin leek het nog een band, maar bij Von Spar uit Keulen en Berlin zit alles toch net echt even iets anders. Zie het als een modulair sys-teem of een creatieve gemeenschap, zeggen Sebastian Blume, Jan Philipp Janzen, Christopher Marquez en Phillip Tielsch; en inderdaad, ze zijn nergens op vast te pinnen en verras-sen steeds met iets nieuws. Zo werken ze op 'Album I' en 'Album II' samen met Eiko Ishibashi, multi-instrumen-talist en daarnaast de componist van de muziek voor de Oscar-winnende film 'Drive My Car'. Voor een festival in Keulen werd Ishibashi muzikaal on-dersteund door Tatsuhisa Yamamoto en Joe Talia, en maakte het drietal uit de improvisatiescene van Tokyo kennis met de leden van Von Spar. Dat resulteerde in twee albums met in totaal acht tracks, waarbij het laatste nummer een dik half uur in beslag neemt. Je hoort dan fijnzinnige en re-laxte, poppy muziek met invloeden uit new wave, jazz, krautrock en lounge. 'Album II' is meer een elektronische soundscape, en net iets duisterder dan het eerste plaatje. (avs)

Vuur & Zijde

Boezem

(PROPHECY PRODUCTIONS)

Vuur & Zijde heeft een opmerkelijke transformatie ondergaan. Deze Nederlandse blackmetalband, die in 2020 debu-teerde met een split met **Impavida**, heeft hun geluid aanzienlijk uitgebreid sinds ze zijn gegroeid van een trio naar een vijfkopppige formatie. Het nieuwe album breidt de hypnotische en dichte black metal uit met elemen-ten van postpunk, gothic en shoegaze. De contrasten in hun muziek, zoals de agressieve post-black metal in num-mers als 'Nest' en de dromerige, melancholische tonen in 'Zusterzon' en 'Kuier', maken het geheel veelzijdig en uniek en doen denken aan **The Gathering**. De fluweelzachte zang van Famke Canrinus, die zowel in het Fries als het Nederlands zingt, voegen een intieme en bijna sensuele laag toe aan het album. 'Boezem' biedt een frisse kijk op black metal door deze te com-bineren met andere stijlen, wat resul-teert in een dynamisch en emotioneel rijk album. (nt)

Wand

Vertigo

(DRAG CITY)

Het zesde album van de psychedeli-sche rockband Wand heet dan wel 'Vertigo', verwacht niet dat het beluisteren

associaties met Alfred Hitchcocks suspense-thrillers oproept. Nee, het gaat hier eerder om het soort horizon-tale duizeligheid dat de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges omschreef te voelen bij de horizon op de pampa's: een landschap dat zich zo ver uitstrekt dat je er ook zonder hoogteverschil duizelig van wordt. Een dergelijk gevoel is ook goed voor te stellen bij de vlaktes van het Amerikaanse wes-ten, laat dat nou net het terrein zijn waar Wand zich tegenwoordig steeds vaker tekstueel en muzikaal begeeft. Frontman Cory Hanson flirtte al met country- en western-invloeden op zijn soloplaat 'Pale Horse Rider' uit 2021 en brengt die nu nog verder naar de voorgrond. Dat levert een van de meest gedegen albums uit de Wand-discografie op, maar niet een minder mooie. Vooral het openingssalvo 'Hangman' en 'Curtain Call', die naad-loos in elkaar overvloeien en het subtiel funky 'Misletoe' zijn nummers om in te lijsten. Daarmee bevindt het zwaartepunt van dit album zich wel op kant A, maar ook in de tweede helft valt nog genoeg te genieten. Zoals 'Smile', met zo'n prachtig suizende klank waardoor je als luisteraar bijna zelf lijkt op te stijgen. Zorg dat je dan niet naar beneden kijkt, of naar de horizon. (rzw)

Kamasi Washington

Fearless Movement

(YOUNG)

De Amerikaanse saxofonist en bandleider Kamasi Washington is bekend vanwege zijn herinterpre-taties van de moderne jazz waar hij op grandioze wijze experimenteert met een mix van hiphop, latin, funk, soul, jazz en klassiek. Washington liet ons zes jaar wachten op de opvolger van het magistrale 'Heaven And Earth' en laat met 'Fearless Movement' meer dansbare composities, organische ritmes en heel wat gevarieerd rap en ander vocaal werk horen. Uit de gas-tenlijst blijkt al vlug duidelijk waarom 'Fearless Movement' een sterk funk-, R&B- en hiphopgehalte heeft. Zo strikte Washington funklegende **George Clinton** voor een bijdrage en werken onder andere **Thundercat** (Stephen Lee Bruner), de hiphoppers **Taj Austin** en **Ras Austin** (**Coast Contra**), zangeres **Patrice Quinn**,

DJ Battlecat, **Brandon Coleman**, rapper **D-Smoke**, **BJ The Chicago Kid** en **André 3000** mee aan het album. Washington trekt natuurlijk met zijn fantastisch koperblaaswerk nog ge-noeg aandacht naar zich toe tijdens de gedetailleerde en indrukwekkende uitvoeringen van de composities. Bij de rustigere (funky) nummers worden de invloeden van **Lonnie Liston Smith** duidelijk merkbaar en waar jazz en rap in elkaar verstrengelen, moeten we onmiddellijk denken aan het experimentele 'jazzmatazz'-debuut van rapper **Guru** uit begin jaren 1990. Washingtons corebusiness is jazz, maar hij blijft experimenteren met verschillende muziekgenres en duwt zo heel wat complexiteit en diversiteit in zijn muziek. 'Fearless Movement' klinkt misschien wat meer gepolijst dan zijn twee vorige platen, maar barst van creativiteit. De sax van Washington is de gids doorheen dit grensverleggend dubbelalbum waar-mee de liefhebbers een tijdje zoet zullen zijn. (pob)

We Are Winter's Blue And Radiant Children

No More Apocalypse Father

(CONSTELLATION)

Dronegitarist Mathieu Ball (**BIG(BRAVE)**) heeft met postrockmeester-brein Efrim Manuel Menuck, vooral bekend van **Godspeed You! Black Emperor** en **Thee Silver Mt. Zion Memorial Orchestra**, de han-den ineengeslagen voor een dreu-nend/droned album vol sacrale, digitale, noisey postrock. Onder de name We Are Winter's Blue And Radiant Children, een naam die onge-twijfeld uit de koker van Menuck moet komen, maakten ze het album 'No More Apocalypse Father', en apocalyp-tisch klinkt het zeker. Met een zestal nummers die reiken van zes tot dertien minuten is het een album vol broeierige drones, digitale effecten en sacrale momenten. Meer leunend tegen het latere werk van Menuck –vooral het vorig jaar uitgekomen album van **ALL HANDS, MAKE LIGHT** komt in de buurt – aangevuld door het dronegitaarspel dat Ball in zijn soloalbums de laatste jaren heeft uitgewerkt. De nummers klinken groots, vaak overweldigend en roepen een onheilspellend gevoel op. Titel-nummer 'No More Apocalypse Father' baadt in effecten en noise en laat de stem van Menuck, die in sommige nummers omhuld is door mistige effecten, juist panoramisch klinken, als een verwrongen anthem voor het einde der tijden. Het langste stuk op het album, 'Dangling Blanket From A Balcony (White Phosphorous)', bouwt op tot een verpulverende drone/noise/postrock crescendo, waarin de

meest overweldigende momenten van het andere werk van beide bandleden naar voren komt. Als geheel is het album wellicht wat eentonig, maar een uniek geluid dat je bij je lurven grijpt, hebben ze zeker te pakken. (jsz)

Wendy Eisenberg

Viewfinder

(AMERICAN DREAMS)

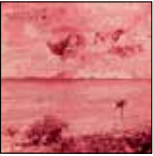

Breedspakig met humor en diep-gang: dat is even-tjes de eerste gedachte bij het horen van het nieuwe album van Wendy Eisenberg. Maar er is meer! Denk je eerst dat singer-songwriter Eisenberg het genre gitaar-met-stem een nieuwe impuls geeft door het net allemaal wat anders te doen, vervol-gens verzeil je in freejazzimprovisaties waarbij van briljante gitaarloopjes een stevig geheel opgetrokken wordt met een groep gelijkgestemden op trombo-ne, trompet, piano, keyboards, drums, bas en elektronica. Eisenberg heeft een eigenzinnig soort gitaarspel: droog, messcherp, repetitief en weet met haar stugge, knappe loopjes de andere muzikanten mee te sleuren en naar fascinerende hoogtepunten te krijgen. Met chaos en onbekende wegen inslaan heeft ze geen probleem, en dat maakt deze geheel eigen mix van freejazz, rock en folk nog bijzon-derder. (avs)

Winter Family

On Beautiful Days

(SUB ROSA)

De Israëlsche Ruth Rosenthal liep twintig jaar geleden de Fransman Xavier Klaine tegen het lijf en dienten-gevolge werd het duo Winter Family gevormd. 'Beautiful Days' is hun vierde album. Het openingsnummer doet sterk denken aan het meditatieve karakter van **Godspeed You! Black Emperor**, de Canadese postrockband waarmee weleens werd samen-gewerkt. Muzikaal vist het tweetal echter in allerlei vijvers: avant-garde, spoken word, neo-folk, barok, elektro-nisch, synthesizerpunk en zelfs reggae. Moeilijk te duiden dus. Vandaar dat er voor hun muzikale brouwsels inven-tieve namen zijn bedacht als 'Funeral Pop' en 'Death Swing'. Lang geen slechte omschrijvingen, want vrolijk is het allemaal niet. Weet echter: dit is geen aanmerking; de extra diepgang die ermee wordt gecreëerd is welkom en vaak essentieel. Onderwerpen als het leven in Jerusalem, de Palestijnse bezetting, geweld, inductrinatie, kolon-isatie, heksen en de laboratorium-rat komen voorbij – de ene keer

gedompeld in magische, mysterieuze klanken, de andere in droevige of bijtende tonen. Vaak werkt het be-klemmend, maar met enige regelmaat lijkt de stap naar wat distantie te worden gemaakt. De praatstem van Rosenthal is prettig en goed te ver-staan. Op enkele nummers kiest ze (vanwege een artistieke reden?) voor Hebreeuws, wat klanmatig prima werkt, maar waarbij veel luisteraars toch in het ongewisse zullen blijven over de tekst. Niemandalletjes kent dit album niet, maar opvallend is dat de twee muzikanten juist bij de eenvou-dige pianoliedjes uitblinken. Alsof ze even de doka van **Nick Cave** zijn binnengeglipt, zijn negatieven hebben zien hangen, de geur ervan hebben opgesnoven, om vervolgens weer eerbiedig maar geïnspireerd de deur te sluiten. (ber)

Zeal & Ardor

GREIF

(REDACTED/SUBURBANI)

Wat ooit begon voor frontman Manuel Gagneux met een grap op 4chan is nu een metalband met een eigen leven.

‘GREIF’ is geïnspireerd door de griffioen die een stadsdeel van hun thuishaven Basel symboliseert. De groep spreidt dan ook de vleugels uit. Gagneux schreef voor het eerst samen met zijn bandleden en dat heeft geleid tot een breed opgezet en luid galmend album. Alleen 'Hide In Shade' her-innert aan hun gebruikelijke geluid, met een stevig ingezette zanglijn en handgeklap à la een Afro-Amerikaanse spiritual, afgewisseld met geschreeuw en vlug gitaarwerk. Maar ‘Fend You Off’ kent een episch refrein met zang die richting pop gaat. Stug spelen de gitaristen de hoekige riffs tot aan het blastbeat gedreven einde toe, bij-gestaan door glorienspel. De drie zangers die de band rijk is komen ook met een swingende harmonie op ‘Kilonova’, waarbij de gitaar zich kort inhoudt voor het refrein er strak overheen komt. Een laatste hoogte-punt vormt 'Clawing Out'. Zeal & Ardor klonk zelden zo hard als op dit num-mer, waarbij de hele groep doordrin-gend stampet en daarin steeds versnelt, terwijl Gagneux zijn gitaar afjakkert. Aan de andere kant etaleert de groep een gevoel voor *pop hooks* met de ballade 'To My Ilk' of de stoner fuzz van 'Sugarcoat'. Een rockend nummer als 'Thrill' voelt zo gelikt als **Metallica** ten tijde van hun zwarte album. Met 'GREIF' laat Zeal & Ardor dan ook vooral zien dat ze klaar zijn voor de stadions. (svw) ♦

Meer recensies op www.gonzocircus.com

OCTOBER

- ☆ 03.10 ERIC CHENAUX TRIO + RADIO HITO
- ☆ 17.10 GLOOP UNIT + SHTM QUARTET
- ☆ 18.10 MILAN W. + MIAUX
- ☆ 25.10 STAATSEINDE + IF + SLICK CHICK
- ☆ 31.10 YOUNISS (release concert)

2000 Antwerpen, Ankerrui 5-7

Het Bos

NOVEMBER

- ☆ 14.11 ANNELIES MONSERÉ + POLLUTION OPERA
- ☆ 15.11 LEGOWELT + CEEPHAX ACID CREW + SRD
- ☆ 23.11 MERIDIAN BROTHERS
- ☆ 27.11 ILL CONSIDERED + BLACK DECELERANT
- ☆ 29.11 MEROPE (release concert)
- ☆ 21.11 PRIMEIRO + QOA

www.hetbos.be

SHARE WITH CARE

Eager to share a review of your work? Proud to be featured in our magazine? Post a picture of a small excerpt of the review/feature and make our joint audience curious about the rest.

Thank you!

GONZO (CIRCUS) EN DE CONCERTZENDER PRESENTEREN

KAAP GONZO

De tweemaandelijks radioshow, wanneer het tijdschrift op de deurmat is geploft.

Woensdag 11 september – 20:00 tot 22:00 uur

Ook on demand te luisteren via bit.ly/kaapgonzo

In de nieuwe editie van Kaap Gonzo hebben we onder meer aandacht voor de terugkeer van Seefeel (waarover we in GC#164 een Gewezen Schat schreven), de nieuwe Xiu Xiu (die in GC#162 onze cover sierden) en Farida Amadou (die we in GC#168 uitgebreid spraken). Bevinden we ons in het verleden? Of leefden we in het verleden reeds in onze toekomst?

Maar wees niet bevreesd: Kaap Gonzo zou Kaap Gonzo niet zijn als we niet dikwijls onze veilige haven zouden verlaten voor de wilde wateren van de lokale en internationale ondergrondse. Zoals altijd putten we eveneens uit eigenzinnige scenes waarin spannende, nieuwe klanken geboren worden en tot wasdom komen, waar kruisbestuiving tussen genres plaatsvindt, en waar met experiment en het nemen van artistieke risico's hoog spel gespeeld wordt. Want we weten: wanneer Kaap Gonzo niet genoeg schuurt, tikt subzender-chef Hessel ons op de vingers. Leve de ongemakkelijke muziek!

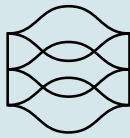
Kaap Gonzo wordt samengesteld door Maarten Schermer, Justin Scholtze en Diederik Van Vaerenbergh (De Geluidsarchitect). Die laatste neemt ook de presentatie voor zijn rekening. Benieuwd naar de nieuwe uitzending van Kaap Gonzo? Deze, en alle vorige en volgende edities, zijn terug te luisteren via concertzender.nl/kaap-gonzo.

OVER DE CONCERTZENDER

De Concertzender is er al veertig jaar voor muzikliefhebbers die het avontuur niet schuwen. Onder het motto 'herkennen en verkennen' schotelt de Concertzender de luisteraar dagelijks een breed muziekpalet voor, van bekend tot nog onbekend, van jazz tot wereldmuziek, van stokoude klassieke muziek tot hedendaagse 'klassiekers', en alle mogelijke mengvormen daarvan. Onder de noemer Crosslinks presenteert de Concertzender programma's over eigentijdse muziek, waaronder X-Rated van Bob Rusche en deze Kaap Gonzo.

concertzender

GONZO

CIRCUIT

auteur Justin Scholtze @justin.scholtze

MUZIEK

ROSKOT

De meteorologische zomer ligt inmiddels achter ons, maar de festivalzomer banjert nog even door. Les ateliers claus zag de kans schoon om rondom de idyllische locatie van een rosmolen een evenement te organiseren waarin we nog even kunnen baden in muziek en kunst, met optredens van onder meer Lucas Ravinale en Loup Uberto, Carola Caggiano en Lucile Desamory, en Yann Leguay. 7-8/9 | *Ninovesteenweg 28, Aalst-Erembodegem* | [roskot.be](#)

CONFLUX

Van de zonnige festivalvelden bewegen wij ons langzamerhand de muzieklaboratoria in, met Conflux Festival dat voor de derde keer op rij de relatie tussen mens, machine en natuur onder de loep neemt. Met als thema 'Symbiotic Realities' wil het festival via audiovisuele performances, kunstexposities, lezingen en clubnachten onderzoeken hoe het technowetenschappelijke landschap impact heeft op ons leven. Op het affiche namen als experimentalist Roly Porter, multimedia-artiest Aho Ssan en componist Resina. 19-22/9 | *Diverse locaties, Rotterdam* | [confluxfestival.nl](#)

Dans Kapot, foto Thomas Geuens

AMOK FESTIVAL

Georganiseerd rondom het voormalige Jezuïetenklooster tovert AMOK de binnenstad van Brugge om tot een culturele speeltuin. In de line-up muziek, performances en interdisciplinaire projecten, met als centraal thema muzikale en artistieke ontdekking. Laat je in de Sint-Jakobskerk bekeren door synthpionier Suzanne Ciani of dans erop los bij de jazzpunk-dansperformance van Don Kapot. Ook is er een showcase van W.E.R.F. Records, met optredens van Dries Laheye, Zee Skirts en Punk Kong. 26/9-5/10 | *Diverse locaties, Brugge* | [amokbrugge.be](#)

VIKENDICA

Zo avontuurlijk als de muziek die ze programmeren, zo avontuurlijk is de opzet van het muziekfestival Vikendica. Reizend langs iconische undergroundzalen door heel Nederland vertrekt de festivalkaravaan vanuit het Stroomhuis in Eindhoven en komt het langs VERA in Groningen en WORM in Rotterdam, om bij OCCII in Amsterdam te eindigen. Om de avontuurlijke aard van het festival eer aan te doen, wisselt de line-up iedere dag, met als vaste waarden het bonte gezelschap van Omni Selassi, Fotbal, ГШ / Glintshake en Berlin Manson. 3-6/10 | *Diverse locaties* | [yugofuturism.eu](#)

ABRUPT

Abrupt is een nieuw festival van het team achter Reset, gewijd aan elektronische muziek en maatschappelijk debat. Met klinkende namen als Laurel Halo, Chief Adjua, Kode9 en een B2B van Actress en Skee Mask onder de eerste aankondigingen doet het festival zijn naam eer aan als plotse verschijning in het festivallandschap. Verspreid over de stad zal het nieuwe festival, met een mix van nationale en internationale artiesten, pogen de dynamische aard van het hedendaagse bestaan te weerspiegelen met muziek vol onverwachtse wendingen. 9-13/10 | *Diverse locaties, Brussel* | [abrupt.brussels](#)

U?

Als inclusief gratis stadsprogramma van Le Guess Who? zou je U? ieder jaar meer als een opzichzelfstaande entiteit kunnen beschouwen. Ontstaan vanuit het idee om de stad Utrecht meer bij het internationaal georiënteerde festival te betrekken, zet U? voortaan nóg meer in op samenwerking met lokale gemeenschappen. Daarvoor slaan ze de handen ineen met community curators, waaronder de creatieve groep moslimvrouwen van YUMNA die hun relatie tot hun geloof onderzoeken, Bibi Bannink die feministische punk een podium biedt, en de Indoqueer-gemeenschap die representatie vindt bij Insan Larasati. Een behoorlijk breed beslagen spectrum, dus. 7-10/11 | *Diverse locaties, Utrecht* | [leguesswho.com/u](#)

NOVEMBER MUSIC

Het is altijd weer uitkijken naar de line-up van November Music, al decennialang een baken van experimenteel en vooruitstrevend klassiek, en eigenlijk muziek vanuit alle windstreken. De keuze voor Elisabeth Hetherington als artist-in-residence, die oude en nieuwe muziek telkens weer op nieuwe manieren interpreteert, is daarbij wel symbolisch te noemen. Ook omdat deze editie de nadruk legt op vrouwelijke makers en componisten, met optredens van Arooj Aftab, No Plexus en Dyane Donck. Recente(re) toevoegingen van het FAQ Festival en de New Music Conference maken wederom onderdeel uit van het programma. 8-17/11 | *Diverse locaties, Den Bosch* | [novembermusic.net](#)

CONCERTAGENDA

7/9 **OPENAIR 9030: Phoenixian Drive, Nicolas Mortelmans Duo, Smote** (Jeugdhuis Chez Choseken, Gent)

8/9 **Kalponik Rekha #2: Rah Naqvi, K_anti, ऋम** (Worm, Rotterdam)

12-15/9 **GÖGBOT** (diverse locaties, Enschede)

13/9 **BIM BRAM BEIEREN: Brams Stadhouders & Koen Smits** (Boove & Benée Schouwburg Concertzaal, Tilburg)

Tetuzi Akiyama, Giovanni Di Domenico (Koffie & Ambacht, Rotterdam)

14/9 **Deeper, Texoprint** (Rotown, Rotterdam)
Hands Up Who Wants To Die, Fine China Superbone, Fleuves Noirs (Magasin 4, Brussel)
John Wall, Claire Gapenne & Julien Despez, C Folle (les ateliers claus, Sint-Gillis)
Lankum performs 'False Lankum', Mohammad Syfkhan, Landless (Ancienne Belgique, Brussel)

20/9 **Thrax Punks** (Grounds, Rotterdam)
The Ex, Earwurms (dB's, Utrecht)

21/9 **Futura Resistenza: Clara de Asis, Bergur Anderson, Geigen** (Roodkapje, Rotterdam)

22/9 **Zola Jesus** (PHIL, Haarlem)

23/9 **Deafkids, Test** (Botanique, Brussel)

24/9 **O.** (Doka, Amsterdam)

26/9 **Ben Fronst, Annelies Monseré** (STUK, Leuven)
TENGGGER (Merleyn, Nijmegen)

27/9 **Lifeless Past, Nachtlucht, Feral** (ACU, Utrecht)

27-29/9 **Murf/Murw: Lila Ehjä, Acidic Male, Adriaan de Roover, Ha Kyoon** (Diverse locaties, Tilburg)
Mary Lattimore, Walt McClements (murmur, Amsterdam)

28/9 **Billiam & The Split Bills** (Roodkapje, Rotterdam)
Primeiro (Paviljoen Ongehoorde Muziek, Eindhoven)
Red On & Subrihanna, Liæn (Kino Corso, Sankt Vith)
Adia Vanheerentals, Jeugdbrand, Carlos Giffoni (Ancienne Belgique, Brussel)

2/10 **Ruiskamer #1: Sosena Gebre Eyesus, Ameel Brecht, GAME** (Miry Concertzaal, Gent)
Tsar B & Dijn Sanders play the music of Twin Peaks (30cc, Leuven)

3/10 **Jasmin, Pedro Vian** (murmur, Amsterdam)

5/10 **Kontakt presents: Citruks** (OCCII, Amsterdam)
Kostantis Pistiolis (Lab Grounds, Rotterdam)
Uniform, Bad Breeding (Patronaat, Haarlem)
Maya Dhondt, Oriana Ikomo, Floëmee (de Koer, Gent)

10-11/10 **Soulcrusher: Mizmor, Great Falls, Lana Del Rabies** (Doornroosje, Nijmegen)

11/10 **REFLEX: Marta Warelis ft. Ben LaMar Gay & Ingebrigt Håker Flaten & Frank Rosaly** (Bimhuis, Amsterdam)
RiTchie (Botanique, Brussel)

12/10 **Tom Jackson & Benedict Taylor & Daniel Thompson** (PlusEtage, Baarle-Nassau)

13/10 **أحمد [Ahmed]** (Bimhuis, Amsterdam)
Onderstuur: Dynasti (Extrapool, Nijmegen)

16/10 **Hearts & Minds: Jason Stein & Chad Taylor & Paul Giallorenzo** (Ancienne Belgique, Brussel)

17-19/10 **Left Of The Dial: Man/Woman/Chainsaw, Moleskine, New Age Doom** (Diverse locaties, Rotterdam)

18/10 **Benefits** (ACU, Utrecht)

20/10 **Kleefstra Bros & Karen Willems, Jean D.L.** (De Perifeer, Deventer)

23/10 **Pankisi Ensemble** (Kapel van het Begijnhof, Diksmuide)
Valgeir Sigurðsson & Benjamin Abel Meirhaeghe & Elisabeth Klinck (Ancienne Belgique, Brussel)

24/10 **Chalk** (Vera, Groningen)
Maruja (KAAP, Oostende)
WASTE, Kotskat, Roger F. (Pilar, Brussel)

25/10 **Faiz Ali Faiz** (Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam)

26/10 **Daisy Ray, Elastic Systems, Dj Taxwram** (Stille Post, Sankt Vith)

27/10 **Sun Ra Arkestra, Moor Mother & Lukas Koenig, Farida Amadou & Jasper Stadhouders** (Bimhuis, Amsterdam)
El Khat (dB's, Utrecht)

31/10 **comforter2, Louis Vogue** (Pilar, Brussel)
Kim Gordon (Bozar, Brussel)

1/11 **Hyper Gal, Blanco Teta** (4AD, Diksmuide)

3/11 **Chelsea Wolfe, CHVE, Mary Jane Dunphe** (Trix, Antwerpen)

5/11 **Onderstuur: Realistic Monk (Carl Stone & Miki Yui)** (Extrapool, Nijmegen)
Water Damage, Those Who Didn't (4AD, Diksmuide)

7-10/11 **Le Guess Who?: The Body & Dis Fig, Mabe Fratti, Tashi Wada** (Diverse locaties, Utrecht)

8/11 **Xiu Xiu** (Vera, Groningen)

KUNST

Een vers kunstseizoen met verwijzingen naar zowel collectieve geschiedenis en persoonlijke herinneringen als een vooruitblik op de toekomst. Met exposities over de representatie van vrouwen door de tijd heen, veranderingen in de natuur, nostalgie naar de kindertijd, utopische bossen en hoopgevende innovaties.

auteur Lieke van der Made @lieke_vandermade

Thierry Oussou, When your dreams are alive

THIERRY OUSSOU: GROWING POETICS

Voor deze tentoonstelling creëerde Thierry Oussou (1988) een sculptuur met natuurlijke materialen uit de tuinen van Kasteel Wijlre. Het gebruik van eenvoudige, natuurlijke materialen komt terug in zijn schilderijen en tekeningen. Oussou werkt doorgaans op groot formaat en zwart papier, waarop hij expressieve figuren en maskers in levendige kleuren, verfspatten en snelle lijnen weergeeft. Voor zijn specifieke stijl vindt Oussou inspiratie in kindertekeningen en krabbels op muren, die hij vastlegde in zijn geboorteland Benin, en de zwarte achtergronden van zijn tekeningen verwijzen naar de krijtbordjes waarop kinderen op school leren schrijven. *t/m 1/12 | KW, Wijlre | kasteelwjlre.nl*

CAZ EGELIE: INVENTORY OF A RENTED HOUSE

Caz Egelies (1994) tentoonstelling is opgedeeld in aktes, vergelijkbaar met een theatervoorstelling. Tijdens de expositieperiode verschuift en transformeert de presentatie, die is geïnspireerd door de geschiedenis van tentoonstellingsruimte Post, wat ooit als postkantoor en later als podium voor circus en theater diende. Egelie onderzoekt of een gebouw herinneringen kan dragen en hoe de functie van een plek in de loop der tijd verandert. Deze ideeën smelten samen in een installatie waarin sculpturen en performances een scenografie vormen, verweven met verwijzingen naar archiefmateriaal, theater en geschiedenis. *21/9 t/m 15/12 | Platform Post, Arnhem | platformpost.nl*

RAVEN CHACON: RIFT VARIATIONS

Een selectie geluids- en videowerken door Raven Chacon (1977) waarin thema's als landschap, het vertellen van verhalen en de positie van de mens tegenover de aarde centraal staan. Chacon is lid van de Dineh-stam uit de Navajo Nation en werkt vaak samen met collega-kunstenaars van inheemse afkomst. In zijn videowerk 'Gauge', gemaakt in het Noordpoolgebied, worden grote ijswanden beschilderd met houtskool en natuurlijke pigmenten, terwijl de ijswanden langzaam opdoemen en verdwijnen met het veranderen van de getijden. De soundtrack is samengesteld uit opnames van bewegend ijs, wilde dieren en andere geluiden uit het poolgebied. *t/m 15/12 | Stuk, Leuven | stuk.be*

KUNST KORT

HANTRAX: HANTRAX DOLLS

Poppen van uiteenlopende materialen, gemaakt door Hantrax en collega's, waaronder Guillaume Bijl, Ann Demeulemeester en Luc Tuymans. *t/m 22/9 | M HKA, Antwerpen | muhka.be*

A ROOM FULL OF VOICES

Over liefde en koppels in de kunst. Met o.a. een VR installatie door Apichatpong Weerasethakul. *t/m 26/9 | Bozar, Brussel | bozar.be*

CA\$H

Tentoonstelling over geld en de materiële en financiële situatie van kunstenaars die door de samenleving als outsider of marginaal worden beschouwd. Met werk van o.a. Georgine Hu, Michel Petiniot, Noé Peyre en Kévin Scanu. *t/m 29/9 | Art et marges, Brussel | artetmarges.be*

BEN SLEDSSENS: BETWEEN FISH AND STARS

Geabstraheerde utopische beelden van bossen en landschappen. *t/m 5/10 | Tim van Laere, Antwerpen | timvanlaeregallery.com*

GRIET MENSCHAERT: REALITY CHECK

Subtiële potloodtekeningen die dienen als middel om te reflecteren op de wereld en persoonlijke gedachten te visualiseren en verwerken. *t/m 6/10 | Albert van Abbehuis, Eindhoven | albertvanabbehuis.com*

ARBOS

Expositie in park De Oude Warande over de herontdekking van hout in de kunst, met werk van onder anderen Tom Claassen, Roman Gysin, Abul

Hisham en Henrique Oliveira. *t/m 6/10 | Lustwarande, Tilburg | lustwarande.org*

KATJA HEITMANN: MOTUS MORI RELIQUIEM

In haar tentoonstellingen verzamelt Katja Heitmann de beweging van bezoekers, wat de basis vormt voor nieuwe kunstwerken. *5/10 t/m 10/10 | Bureau Europa, Maastricht | marres.org*

RAFAËL ROOZENDAAL: MANUAL

Na jaren digitaal te hebben gewerkt, keert Rafaël Rozendaal terug naar het traditionele canvas. *t/m 12/10 | Upstream Gallery, Amsterdam | upstreamgallery.nl*

IABR: NATURE OF HOPE

Architectuuriënnale met als thema's biodiversiteit, natuur en een hoopvolle toekomst. *t/m 13/10 | Nieuwe Instituut, Rotterdam | nieuwinstituut.nl*

AWOISKA VAN DER MOLEN: THE HUMANNESS OF OUR LONELY SELVES

Mysterieuze zwart-witfotografie van in de avonden verlichte vensters van huizen in kleine dorpen. *t/m 13/10 | Huis Marseille, Amsterdam | huismarseille.nl*

VERBONDEN STAD

Groepstentoonstelling over de stad en haar bewoners. Met werk van o.a. Moayad Alhariry, Marcel van den Bergh, Ira Grünberger, Amber Meekel en Nadja Schlenker. *t/m 19/10 | Museum IJsselstein, IJsselstein | museumijsselstein.nl*

PAMELA PHATSIMO SUNSTRUM: THE GODS AND THE UNDERDOGS

Installatie van herinnerde landschappen uit Phatisimo Sunstrums jeugd in onder meer Botswana, Canada, Soedan, Sri Lanka en Panama. *t/m 20/10 | KM21, Den Haag | km21.nl*

ALICE VANDERSCHOOT: LE PALAIS IDÉAL

Pastelkleurige sculpturen en uitvergrotingen van alledaagse objecten. *21/9 t/m 20/10 | Barbe, Gent | barbegallery.be*

VERANDERLAND

Over veranderingen in de natuur. Een expositie waar negentiende-eeuwse landschapsschilderijen worden afgewisseld met hedendaagse videowerk van Erik van Lieshout, dat het leven op een boerderij verbeeldt. *t/m 27/10 | Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch | hetnoordbrabantsmuseum.nl*

JONAH WINTRICH-RATHGE: COLORFUSION: CHROMA CHALLENGE

Interactieve spel-installatie waarin bezoekers veranderen in avatars op een scherm. *t/m 1/11 | Tetem, Enschede | tetem.nl*

FUTURE GARDEN

Een wondertuin door Koen Vanmechelen, met kunst, een onderzoekslaboratorium en tapirs. Deze dieren gebruiken hun bijzondere snuit om in de aarde te wroeten en zaden te verspreiden, wat een nieuwe kijk kan geven op tuinieren. *t/m 3/11 | LABIOMISTA, Genk | labiomista.be*

WONDER

Festival in Kortrijk met exposities en events rond toekomstgericht design, innovatie, technologie en kunst. *17/10 t/m 3/11 | WONDER, Kortrijk | wonderkortrijk.be*

MELISSA SCHRIEK: THIS MAKES PERFECT SENSE TO ME

Beschilderde foto's over vrouwelijke identiteit, zelfexpressie en empowerment. *t/m 3/11 | Hama Gallery, Amsterdam | hamagallery.com*

UNFAIR

Kunstfestival met 2D- en digitale werken, performances en sculpturen die nooit eerder zijn vertoond. *21/11 t/m 24/11 | Gasthouder, Amsterdam | unfair.nl*

OLIVIA HERNAÏZ: SILENCIO

Onderzoek, installatie en performances over familieversnippering veroorzaakt door de Spaanse burgeroorlog (1936-39) en de dictatuur van Francisco Franco (1936-1975). *t/m 30/11 | Iselp, Brussel | iselp.be*

ARPAÏS DU BOIS: DANS LA CHAMBRE À MURMURES

Krabbels, woorden, zinnen en minimalistische tekeningen uit schetsboeken, vergezeld door ruimtelijke uitvergrotingen en geluidswerk. *t/m 15/12 | Be-Part, Waregem | be-part.be*

VERA GULIKERS: IF THEN IS NOW

Pastelkleurige muurschilderingen over de representatie van vrouwelijke muzikanten in de kunst- en muziekgeschiedenis. *t/m 31/12 | Schunck, Heerlen | schunck.nl*

VHILS: MULTITUDE

Onze relatie met de stad in de vorm van muurgravures, billboards, video, installaties en stadsbeelden uit verschillende tijdsperiodes. *t/m 05/01 | Mima Museum, Brussel | mimamuseum.eu*

DIRK BRAECKMAN: ECHTZEIT

Donkere beelden van lege interieurs en suggestieve objecten, in dialoog met de FOMU-collectie *t/m 19/1 | FOMU, Antwerpen | fomu.be*

KAAP SCHERMER

46. Kannibalisme

Matmos-lid Drew Daniel liet op X weten dat hij gedroomd had van een rave waar een jongedame hem vertelde over een nieuw muziekgenre dat ze 'hit em' noemde, vol 'super crunched-out sounds' in 5/4e maat en op 212 BPM. In *no time* postten muzikanten spontaan hun eigen hit em-tracks en was Daniels droom werkelijkheid geworden.

auteur Maarten Schermer beeld Wouter Medaer

Toen ik aan de software van AI-muziek-startup Suno opdroeg om volgens Daniels droomdames specificaties een hit em-track te maken, genereerde het ding een doorsnee grungey rocksong, netjes in vierkwarts maat, op 75 BPM. Blijkbaar was de opdracht wat te ingewikkeld, maar volgens Suno's CEO Michael Shulman is wat hun AI doet dan ook niet anders dan 'een kind dat zijn eigen rocksongs schrijft nadat hij naar het genre heeft geluisterd'. Hij deed die uitspraak in het kader van de rechtzaak die platenlabels Sony, Warner en Universal tegen zijn bedrijf en dat van concullega's Udio zijn begonnen wegens schending van auteursrecht. Weliswaar heeft Shulman toegegeven dat Suno's AI werd getraind op 'in wezen alle muziekbestanden op het internet', maar wat hem betreft heeft dat de grenzen van *fair use* niet overschreden, omdat het ding aan het leren was. Misschien dat hij hoopt dat de rechter ontroerd raakt door het woord 'leren', maar waar een kind vrijelijk zijn of haar inspiratie kan laten bloeien binnen een muziekvorm die het heeft leren kennen, leert een AI niks anders dan uitrekenen wat de meest waarschijnlijke volgende klank is. Dikke kans dus dat Suno binnenkort zijn trainingsmateriaal ergens anders vandaan moet halen - maar waar, als je alle muziekbestanden op het internet al gehad hebt (en blijkbaar nog steeds als een kind klinkt)? Het is een probleem waar alle partijen die generatieve AI ontwikkelen mee worstelen: er is steeds meer nieuwe data voor nodig om nieuwe 'vaardigheden' te leren. Zoveel meer, dat publiek toegankelijke bronnen inmiddels uitgeput

raken (waarbij beperkingen door gebruiksrecht vaak net zo hard worden genegeerd als dat Suno dat doet), en de tech-giganten inmiddels op data achter paywalls en inlogs azen. Zo ging OpenAI een partnership met een Duitse uitgever aan, en sloot Google een deal met Reddit, maar uiteindelijk komt de bodem van het data-vat een keer in zicht. Een voor de hand liggende oplossing lijkt trainen met synthetische data, gegenereerd door andere AI's, maar dat blijkt niet helemaal lekker te werken. In een recent artikel in Nature beschrijven wetenschappers hoe AI-modellen 'instorten' als ze worden getraind op data die ze zelf gegenereerd hebben. Zo onttaardde een proef met een synthetische invoertekst over middeleeuwse architectuur na minder dan tien trainingsronden in een discussie over hazen. En onderzoekers in Oxford ontdekten dat grote taalmodellen gevoed met een dieet van 'kannibalistische' gegevens, gecreëerd door andere generatieve AI's, in complete onzin verzanden. Een soort gekkekoelziekte voor AI's, die optreedt wanneer modellen gevoed worden met de vruchten van hun soortgenoten. Hoe dergelijke complete onzin zou *klinken* weet ik niet, maar als Suno en Udio nou over en weer op elkaars output gaan trainen, komen we er vast snel achter. Do androids dream of electric beats? ♦

Kaap Schermer is een tweemaandelijks en toch spontane weerslag van Maartens geïnformeerde stemmingen.

Jaarabonnement
vanaf
€ 34,44
(introductie)

ABONNEER NU
gonzocircus.com/shop

Dé 4 redenen om je meteen te abonneren!

1. Een introductiekorting van € 29,-.
2. Gratis Mind The Gap-compilatie: een onafhankelijk samengesteld eclectisch overzicht van bijzondere nummers uit alle hoeken van de wereld. Kies voor een fysieke cd of een download.
3. Online toegang tot de meest recente editie(s) en het groeiende digitale archief van Gonzo (circus).
4. Je ontvangt Gonzo (circus) thuis: je mist geen enkele editie meer!

ABONNEMENTSVOORWAARDEN: De prijs van een jaarabonnement bedraagt € 63,44 (6 edities). Abonnementen gaan steeds in vanaf de volgende editie en worden automatisch met een heel jaar verlengd. Aanmelden kan via gonzocircus.com/shop. Voor vragen over betaalwijze, factuur of bezorging, voor adreswijzigingen en opzeggingen kun je contact opnemen met klantenservice@virtumedia.nl.

HIIT INVITES FESTIVAL.

BORIS ACKET
KATE MOORE
INVITING THE PRODUCER: JLIN
POULSON SQ.
UPSAMMY
YANNIS KYRIAKIDES
HUBA DE GRAAFF

THEATER AAN HET SPUI
19 SEPT 19:00 – 01:00

HIIT